

ሦስት

ወልዲያ ደርሶ መልስ

የግንቦቱ ስብሰባ

ግንቦት 1968 ዓ.ም መለስተኛ የአርማት እንቅስቃሴ የተካሄደበት ጊዜ ነበር። ለዚህ ስብሰባ ዶ/ር ተስፋዬ ደበሳይ፣ ዳዊት ስዩምና ብርሃነ እያሱን የመሳሰሉ የአመራር አበላት አሲምባ መጥተዋል። በዚህ ወቅት ከሻእቢያ ደግሞ ዶክተር ኢዮብ እና፣ መምህር ባራኪ የተባሉ የፖለቲካ ሐላፊዎች እንዲሁም ሌላ ሦስተኛ የሻእቢያ አባል ሰው ኢሕአዴግ ለማገገገር አሲምባ መጥተው ነበር። እነዚህ ልሑካን እዚያ የተገኙበት አንዱ ምክንያት በሕወሐትና በኢሕአዴግ መካከል በሚደረገው ንግግር ውስጥ የሽምጋይነት ሚና ለመጫወት ነበር። በዚያው ሰዓትም ኢሕአፓና ሻቢያ የኤርትራን ጥያቄን በተመለከተ አንድ ስምምነት አድርገው ስምምነቱም በአማርኛ፣ በትግርኛ፣ በእንግሊዘኛና በዐረብኛ እንዲሁም በሌሎች ሦስት ቋንቋዎች እንደተሰራጨ ይነገር ነበር።

የተካሄደው ስብሰባ ሁለት አጀንዳዎች ነበሩት። አንደኛው የአርማት እንቅስቃሴን የተመለከተ ሲሆን፣ ሁለተኛው አጀንዳ ደግሞ ኢሕአፓ ከኢፕሌልኤፍ/ሻእቢያ ጋር ስለነበረው ግንኙነት ነበር። ስብሰባውን ለመምራት መድረኩ ላይ ዶክተር ተስፋዬ ደበሳይና ግሩም ጌታሁን ተቀምጠዋል።

ስለአርማት እንቅስቃሴ የተነሳው ዋና ሐሳብ ፓርቲው ወታደራዊ እንቅስቃሴ ለማድረግ የሚያስችል ሥልጣን ለሠራዊቱ አመራር ባለመስጠቱ፣ የሠራዊቱ እንቅስቃሴ ተገድቧል የሚል ነበር። የሠራዊቱ አመራር ሠራዊቱ “ለምንድነው የማንንቀሳቀሰው? ለምንድነው የማንዋጋው?” የሚል ግፊት እያደረገበት መሆኑን

የአሲምባ ፍቅር

በመግለጽ በዚህ ጉዳይ ላይ ፓርቲው ያለውን አቋም ግልጽ እንዲያደርግ ጠይቆ ነበር።

ተከትሎም “ፓርቲው ይህንን የወታደራዊ ክንፍ ምን ያህል ያምንበታል? ምን ያህል አስፈላጊ ነው ይላል? አስፈላጊነቱ የሚታመንበት ከሆነ ለምን በሰው ኃይልና በመሰሪያ ለማጠናከር አልተሞከረም? ለዚህ የትጥቅ ትግል የሚያገለግሉ ብቁ አውቀት ያላቸው ጓዶች ለምን ከከተማ ላይ መጡም? በቂ ስንቅና ትጥቅ ስለሌለን እንዲሁም በአቅማችን ወታደራዊ እንቅስቃሴ ለማድረግ ውሳኔ ስላልተሰጠን፣ እንኳን በራሳቸው ተነሣሽነት ከየአካባቢው የሚመጡትን በድርጅታዊ ግንኙነት ከከተማ የሚመጡትንም ጓዶች ሠራዊቱን እንዳይቀላቀሉ እየከለከልን ስለሆነ ይህ ትግር እንዴት ይታያል?” የሚሉ ጥያቄዎች ተነሡ። ይህ በድርጅቱ በኩል የሚመጡትን ምሁራን ብቻ የመቀበል ሁኔታም ለሠራዊቱ ሁሉን አቀፍ መሆን ያለመቻል ምክንያት መሆኑን ብዙዎች ይጋራሉ።

ዶ/ር ተስፋዬ ደበሳይ መልስ ሲሰጥ፣ በፓርቲው በኩል ሠራዊቱ አቅሙ በሚፈቅድለት መጠን የፈለገውን ወታደራዊ እንቅስቃሴ ለማድረግ መብቱ የተጠበቀ እንደሆነና ፓርቲው “ወታደራዊ እንቅስቃሴ እንዳታደርግ” የሚል ትእዛዝ ለሠራዊቱ እንዳልሰጠ ተናገረ። በዚህ ጊዜ ዲጋራ ደብተራው ትእዛዝ ተሰጠበት የተባለውን የጽሑፍ መረጃ ከእጅ በርሳው አውጥቶ ለዶ/ር ተስፋዬ ደበሳይ አሳየው። ዶ/ር ተስፋዬ ወረቀቱን ተቀብሎ ተመለከተና፣ ያሳየው መረጃ የፓርቲው ትእዛዝ እንዳልሆነ ለደብተራው ነገረው። ደብተራውም መልሱን ከሰማ በኋላ ወረቀቱን እንደገና አጣጥፎ ወደ በርሳው ከተተው።

ዶ/ር ተስፋዬ ከደብተራው ጋር ጨረሰና ወደ ተሰበሰቡት የሠራዊቱ አመራር አባላት ዞሮ፣ ፓርቲው ሠራዊቱን ለማጠናከር የቻለውን ሁሉ እንደሚያደርግ፣ ሠራዊቱ የተሟላ ሥልጠናና ትጥቅ እንዲያገኝ ከሀገር ውስጥም ሆነ ከሀገር ውጭ የሚያገኘውን በር ሁሉ እንደሚያገኝ ገለጸ። እንዲሁም ትጥቅ በቅርብ ጊዜ እንደሚመጣም ቃል ገባ። እስከዚያው ድረስ ግን የሠራዊቱ አመራር

አቅም በሚፈቅደው መሠረት የሚያምንበትን ወታደራዊ ተልእኮ ለማካሄድ ሥልጣን እንዳለውና ከአሁን በኋላ እንደሌለ ለመንቀሳቀስ የሚከለክል ምንም ነገር እንደሌለ በመግለጽ መልስ ሰጠ።

ከሠራዊቱ አመራር ጋር ስብሰባ በተደረገ በሁለተኛው ቀን ደግሞ ሠራዊቱ ለስብሰባ ተጠራ። በዚህ ስብሰባ ላይ ዶክተር ተስፋዬ የስብሰባውን ዓላማ ለሠራዊቱ ሲያስረዳ ከኢ.ፒ.ሌ.ሌ.ፍ. ጓዶች ጋር አብሮ ለመሥራት ስምምነት ላይ እንደተደረሰ አስታወቀ። ይህ ስምምነት በፓርቲው በኩል ስለኤርትራ ጥያቄ የተወሰደው ጊዜያዊ አቋም መሆኑን ጠቁሞ፣ የኤርትራ ጥያቄ የብሔርም ሆነ የቅኝ ግዛት ጥያቄ ሳይሆን የነጻነት ጥያቄ ነው የሚል አቋም እንደተወሰደ ተናገረ። ኤርትራ አገር መሆኗን እናውቃለን። ግን ኢትዮጵያ ኤርትራን በቅኝ ግዛት ለመያዝ አቅም ስለሌላት የቅኝ ግዛት ጥያቄ ነው ለማለት ያዳግተናል። ብሔራዊ ትግል ነው እንዳንል ደግሞ ኤርትራ ከብሔር አልፋ እራሷን ችላ የነበረች አገር ናት። ፓርቲው የኤርትራን ችግር አጥንቶ በአጭር ጊዜ ውስጥ መልስ አስከሚሰጥ ድረስ ለጊዜው የኤርትራ ጥያቄ የነጻነት ጥያቄ ነው እንጂ የብሔርና የቅኝ ግዛት ጥያቄ አይደለም የሚል አቋም እንዳለው አስረዳ። በመጨረሻም ይህንን የኤርትራን ጥያቄ በተመለከተ ከኢ.ፒ.ሌ.ሌ.ፍ. የመጡ ጓዶች እናንተን ለብቻችሁ ማነጋገር እንደሚፈልጉ ስለገለጹ ዛሬ ማታ ያነጋግሯችኋል። እናንተም ከፓርቲው ጊዜያዊ አቋም ተነሥታችሁ መልስ መስጠት ይጠበቅባችኋል አለን።

የተባለውም ስብሰባ ተጠራ። ዶክተር ኢዮብና መምህር ባራኪ እንዲሁም ተጨማሪ የሕዝባዊ ኃይልታት ተወካይ የሆነ ሦስተኛ ሰው መጥተው አነጋገሩን። ጥያቄዎቻቸውም “ስለኤርትራ ያላችሁ አቋም ምንድን ነው? ስለኤርትራ ትግልስ ምን ታውቃላችሁ?” የሚሉ ነበሩ። የተሰጣቸውም መልስ ያው ዶክተር ተስፋዬ ደበሳይ በሰጠን ማብራሪያ ላይ የተመሠረተ ነበር። (መምህር ባራኪ አዲግራት

የአሲምባ ፍቅር ውስጥ አስተማሪ ስለነበር ስብሰባው ካበቃ በኋላ የአዲግራት ልጆችን ስብሰባን ሲጫወት ያመሽ ነበር።)

ስብሰባው ከተደረገ ከጥቂት ቀናት በኋላ ደርግ “የራዛ ዘመቻ” በሚል አርሶ አደሮችን ከትግራይ ከወሎና ከሌሎችም ክፍለ ሀገሮች መልምሎ በኤርትራ ተቃዋሚ ድርጅቶች ላይ ለመዛመት የጦር ዝግጅት በማድረግ ላይ መሆኑ ተሰማ።

ጀብህም ለራዛ ዘመቻ የመጣውን የደርግ ጦር አዲግራትን አልፎ ዛላ እንበሳ ሳይደርስ ለመምታት አቅዶአል። ሃዲሽ ወልደ ጊዬርጊስ ራሱ እንደ ባታሊዮን ጦር ይዞ አስከ ቀርሰበር ድረስ ዙሪያውን መሸገው ተዘጋጅተው መጠበቅ ይዘዋል። (ቀርሰበር ከአዲግራት ሰባት ኪሎ ሜትር ይርቃል)

እንደኛው የኢሕአዴ ዑድን ጂግሳ፣ ብርሃነ ወዲቆሽና የአቢሊዮ ያሉበት ቡድን፣ ከጀብህም ጋር አድፍጧል። ሁለተኛው ቡድን ደግሞ ወደ ጎለቶሎ በኩል ሰፍረናል። ለሦስት ቀናት ያህል በዚያ ሁኔታ እየጠበቅን ከቆየን በኋላ ጀብህም መሸገውበት የነበረውን ስትራቴጂያዊውን የቀርሰበር ተራራ ለቀው ሄዱ። የለቀቁበት ምክንያት ለኢሕአዴ ግልጽ አልነበረም። እነርሱ ተራራውን በለቀቁ በግማሽ ሰዓት ውስጥ ደርግ ሰባ በሚሆኑ የሕዝብ ማመላለሻ አውቶብሶች ሠራዊቱን ከአዲግራት ጭኖ በማንቀሳቀስ የቀርሰ በርን ተራራ በቀጥታ እንዲይዙ በማድረግ ያለምንም ችግር ዛላ እንበሳን ተቆጣጠረ።

በዚህ ጊዜ የደርግ ጦር በምድርባ አድርጎ ወደ አሲምባ እንዳይገባ ለመከላከል እንደገኘል ወደ ምድርባ ተንቀሳቀስን። የራዛ ዘመቻ አራት ድርጅቶች ማለትም ኢሕአዴ፣ ሕወሃት፣ ጀብህ እና ሻእቢያ በተጠንቀቅ የነበርንበት የጦርነት ሁኔታ ነበር። እኛ ምድርባ ላይ በመሸግን በሁለተኛው ቀን ስብሰባ ተደረገና “የደርግን የራዛ ዘመቻ በመጠበቅ ከሳምንት በላይ ቆይተናል። አሁን የራዛ ዘመቻ ጦር እኛን አልፎ ወደዛላ እንበሳ በኩል በማለፉ ትኩረቱ ወደ ኤርትራ ኃይሎች መሆኑን ተመልክተናል፤ የኤርትራ ድርጅቶችም ተዘጋጅተው እየጠበቁ ነው። ስለዚህ እኛን የሚመለከት አደጋ ስለሌለ ትኩረታችንን

ወደ ድርጅታችን ዕቅዶች ማድረግ ይኖርብናል። የድርጅታችንን ዕቅድ በተመለከተ የተደረገ ምደባና እንቅስቃሴ በመኖሩ ወደዚያ እንሰማራለን" ተብሎ ተነገረን።

"በአካባቢያችን ጠላት ተከማችቶ እያለ እኛ ወደሌላ ቦታ ሥንሰማራ ቤዛችን ቢያዝስ?" የሚል ጥያቄ ተነሣ።

"ደርግ ቤዛችንን ሊይዘው አይችልም፤ ምክንያቱም የኤርትራ ድርጅቶች ሰራሳቸው ደግነነት ሲሉ ይከላከሉታል። ደርግ ግን አሲምባን ለመያዝ ሲል እነርሱን ትቶ ወደእኛ ይመጣል የሚል ግምት የለንም" ተባለ።

***

ከአሲምባ ቃሊም

"የጀግናማ ልቡ ጦሩ ብቻ አይደለም። የቁርጥ ቀን ሰው ነው፤ ብቻም አይደለም። ለዓለማው ሚችነት ብቻም አይደለም አለው እንጂ ፍቅር ድንቅ ሩህሩህነት የማይሞት ኃያል ሰው ስብአዊ ሰውነት።"

ከአርማት እንቅስቃሴ በኋላ የሠራዊቱ ቁጥር እየበዛ ሲሄድ ከፍተኛ የበላይ አመራሮች (ጠእኮ) የጠቅላይ አመራር ኮሚቴና የጠቅላይ ፓርቲ አመራር ኮሚቴዎች(ጠፓአኮ) የሚባሉ ሁለቱ ከፍተኛ የሠራዊቱ የአመራር ኮሚቴዎች ተመሠረቱ። ጠእኮ ወታደራዊ ከፍተኛ አመራር ሲሆን፤ ጠፓአኮ ደግሞ የፖለቲካ ጉዳይ ከፍተኛ አመራር ኮሚቴ ነው። በዚህ መሠረት የጠፓአኮ አባላት ጌድዮን፣ ፀሐይ፣ ጋይም፣ ታሪኩ ጋዙና ዘለቀ ሆኑ። የጠእኮ አባላት ደግሞ ሮባ፣ መዝሙር፣ ለምሳም፣ አበጅ፣ ዳዊት እንድሪስና ጸጋዬ ደብተራው ሆኑ።

ሠራዊቱ በሦስት አህድ፣ የትግራይ፣ የጎንደርና የወሎ ጦር ሰፈር ተብሎ ሲከፈል ሁሉም የየራሳቸው የበላይ ወታደራዊ መሪ እንዲኖራቸው ተደርጎ ተዋቀሩ። የትግራይ ወታደራዊ መሪ ጌራ፣ የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊ ፀሐይ፣ የጎንደር ወታደራዊ መሪ ጅግሳ፣ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊ ግርማይ ሲሆኑ፤ የወሎ ወታደራዊ መሪ ደግሞ ግደይ የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊ ደግሞ ሐዋዝ ሆኑ።

እንደ ኃይል ሦስት ጋንታዎች አሉት። እያንዳንዱ ኃይልም ወታደራዊ መሪና ምክትል፣ የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊና ምክትል ይኖራቸዋል። (ከአርማት እንቅስቃሴ በኋላ ደግሞ የፓርቲ ተወካይ የሚባሉ ተጨማሪ የፖለቲካ ሐላፊዎች አመዳደብ ተጨምሯል)።

እንደ ጋንታ በአማካይ ከአሥራ አምስት እስከ ሀያ የሚሆኑ አባላት ያሉት ሲሆን እያንዳንዱ ጋንታ የጋንታ ወታደራዊ መሪና ምክትል መሪ፣ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊና ምክትል ሐላፊ ይመደብላታል። የጋንታ ወታደራዊ መሪና ምክትል የጋንታዋን እንቅስቃሴ በሰዓት ለመምራት እንዲመቻቸው በቀንና

በሌሊት ሊታይ የሚችል የእጅ ሰዓት ይሰጣቸዋል። ጋንታዋ ስትንቀሳቀስ አባላቱ በመስመር ተሰልፈው ይሄዳሉ። በሰልፉ ላይ ጋንታ መሪ ከፊት፣ ምክትል መሪው ደግሞ ከመካከል ይሆናሉ።

ሠራዊቱ ወደ ወሎና ጎንደር ለመሄድ ጉዞ የጀመረው በግንቦት ወር 1968 ዓ.ም ነበረ። እንደ ተለመደው ሁሉ ጉዞአችን በሌሊት ነበር። ጋንታ መሪና ምክትሉ ተራ በተራ እየተቀያየሩ የማይረዱ ሥፍራችንን ይቃኛሉ፣ የጸጥታ ሁኔታ በማጣራት ተረኛ ጥበቃዎችንም ይቆጣጠራሉ። ጋንታ መሪው የማታ የጥበቃ ሐላፊ ሆኖ ካደረ በቀጣዩ ቀን ምክትሉ በተራው የጥበቃ ሐላፊነቱን ተረክቦ ይሠራል። የአስተኛኝታችንም ሁኔታ ሁልጊዜም እንደተከበረ ነበር።

አብሩክ ሲባል ሁሉም በየለበት ቦታ ቁጢጥ ይላል። አቀማመጡም ፊትና ኋላ በመሆን ከሁለት አቅጣጫ ለመመልከት በሚያስችል መልኩ ነበር። በምንም ሁኔታ ወደ አንድ አቅጣጫ ብቻ መመልከት አይፈቀድም። ይህም አሰላልፍ የመጨረሻ ተሰላፊ ወደ ኋላ ከፊት ያለው ደግሞ ወደፊት እንዲመለከት ሲያደርግ በመሐል ያሉት ደግሞ ግራና ቀኝ እንዲመለከቱ ያስችላል። ተረኛ የጥበቃው ኃላፊ ጥበቃ የሚቆምበትን አመቺ ቦታ ይመርጥና ያስታውቃል። ችግር ሲኖር ቶሎ እንዲገኝ ነው ያለበትን ቦታ የሚያሳውቀው። በየተወሰነ ሰዓት ጥበቃዎች ስለሚቀያየሩ ቅይዶና ሥራቸው በሚገባ እየተከናወነ እንደሆነም የሚቆጣጠረው የጥበቃ ሐላፊው ነው። ማለዳ ላይ የጋንታ መሪዎች ተነሥተው አካባቢውን ከተመለከቱና ሰላማዊ መሆኑን ካረጋገጡ በኋላ የጋንታው አባላት ለጉዞ እንዲዘጋጁ ያደርጋሉ። ከጉዞ በፊት አቃ እንዳልተረሳ ከተረጋገጠ በኋላ ጋንታዋ መንቀሳቀስ ትጀምራለች።

በሐዲስ ዛህላይ የምትመራ እንደ ጋንታ ትግራይ ቀርታ ከጀብሀዎች ጋር በመተባበር የአሲምባንና የአካባቢውን ቁልፍ ቦታዎች ለመከላከል ተመደባች። አምስቱ ጋንታዎች ጎሉቶሎ እንደደረሰን ማታውን ራት በልተን ከራት በኋላ ወደ

የአሲምባ ፍቅር

ሳዕሲዕ መጓዝ ጀመርን። እንደተለመደው ሁሉ እንቅስቃሴያችንን ላለማሳወቅ ለሌቱን በሙሉ ያለዕረፍት በጨለማ ነበር የተጓዝነው። የሠራዊቱ አመራር አባላት አብዛኞቹ ማለትም ሐዋዝ፣ ግደይ፣ ጂግሳ፣ ግርማይና ጸጋዬ ደብተራውም ጭምር ከእኛ ጋር መጥተዋል። አሲምባ የቀሩት ሮባ፣ ፀሐይና ጌራ ብቻ ነበሩ። አምስቱም ጋንታዎች በሁለት አውላሎ፣ እዳጋ ሀሙስን ወደቀኝ ትተን፣ በእዳጋ ረቡዕ ወይም በሰንኦል አድርገን ወደ አጉላላ አመራን። ከሁለት አውላሎ፣ አንድ ገብረ ሚካኤል የሚባል አካባቢውን የሚያውቅ ነዋሪ በአባልነት ተመልምሎ ለመንገድ መሪነት ይዘነው ሄድን።

ሀይቅ መስሐል ስንደርስ አራቱ ጋንታዎች ወደ አጉላላ ሲሄዱ፣ እኔ የነበርኩባት ጋንታ ሀይቅመሳል እንድትቀር ተደረገች። የቀረነው አንድ ሕዝቡን ያስቸገረ ሸፍታ መኖሩን በመስማታችን እሱን ለመያዝ ነበረ። ሸፍታውን በቁጥጥር ስር አድርገን ለሦስት ቀናት የፖለቲካ ትምህርት እንዲሰጠው ተደረገና ትጥቁን አስፈትተን ለቀቅነው። አራቱ ጋንታዎች ያሉበት ቦታ ስንደርስ የአጉላላን ከተማ ተቆጣጥረውና የሄዱበትን ተልእኮ አሳከተው ጠበቁን።

ከአሲምባ ቃሊም የሰራዊቱ ጉዞ

አጉላሊ እያለን እንድ አጋጣሚ ተፈጠረ። የጸጋዬ ደብተራው ሽጉጥ ጠፍቶ በከተማው ሁሉ ተፈልጎ ሳይገኝ ቀረ። ምንም ማድረግ ስላልተቻለ፣ መንገዳችንን ቀጠልንና ደስላ(አንደርታ ማለት ነው) ደረስን። “ጸጋዬ ደብተራው ሽጉጥ ጥሎ ለምን አይቀጣም?” የሚል ሹከሹከታ ይሰማ ጀመር። በሠራዊቱ ደንብ መሠረት አንድ አባል ማንኛውንም ዓይነት ንብረት ከጣለ ይቀጣ ነበር። ሁሉም እቃ በጥንቃቄ መያዝ ስላለበት አንኳንስ ሽጉጥን ያህል ትልቅ ነገር ከሸከም የጠፋበት፣ ምጣድም ረስቶ የመጣ፣ደብተርም የረሳ ሳይቀር ይቀጣል። አንደጀማል መሣሪያ የባረቀባቸውና የተቀጡም ነበሩ። በመሆኑም ጸጋዬ ደብተራው ሽጉጥ መጣሉ ከተሰማ በኋላ “ለምን አልተቀጣም?” የሚል ጥያቄ ተነሣ። እኔም “እውነት ነው፣ ለምንድነው የማይቀጣው?” ብዬ አስተያየት ሰጠሁ። ወሬው ጸጋዬ ደብተራው ጀር ደረሰ። አጉላሊን አልፈን አራጉሬ ወደምትባል ትንሽ ከተማ በመሄድ ላይ እያለን ጸጋዬ ደብተራው ጠራኝና ሄድኩ።

“ጸጋዬ ደብተራው ሽጉጥ ጥሎ ለምን አይቀጣም ብለህ ተናግረህል አንዴ?” ብሎ ጠየቀኝ።

“አዎ ተናግራለሁ፤ ሁላችንም በእኩል የምንታይ ጓዶች ከሆንን መሣሪያ የባረቀቀበት፣ ኩሽከም የጣለ፣ በርሳም የጠፋበት ሰለሚቀጣ ሁላችንም እኩል መሆን አለብን ብዬ ነው የተናገርኩት” አልኩት።

“አባባልህ ትክክል ነው። አንዳንድ ጊዜ ግን ሐቅ መናገር ያስወነጀላል” አለኝ። ከዚያ በኋላ የተናገራት አባባሉ ሁሌም አትረሳኝም ‘እማኑኤል! ስታሰበው ግን ማነው ቀጪ፣ ማነው ተቀጪ?’ አለኝ። ከዚያ ደግሞ “በእኔ በኩል ችግር የለም። ነገር ግን ሁልጊዜ ሐቅ መናገር አያቀጣም። አንዳንድ ጊዜ አይቶም አንዳላየ ማለፍ መቻል አለብህ። ይህኛን ምክር እንዳትረሳ፣ አሺ?” አለኝ።

“አሺ” አልኩትና ልሄድ ስል ተያየንና ተሳሳቅን። ከዚያም አቀፈኝና ይቅርታ ተባብለን ተሳስመን መንገዳችንን ቀጠልን። ጸጋዬ ደብተራው መልኩ ቀይ፣ ቁመቱ ረዘም ያለና ቀጭን ነው። ጸጉሩ ለጫ ሲሆን በላዩ ላይ ኮፍያ ያደርግበታል። ፊልድ ጃኬት ኮቴና ሱሪው በላዩ ላይ ብዙ ግዜ አንደቆዩ ያስታውቃሉ። ጸሙ አንደመነኩሴ ጸም ያደገ ነበር፤ ብቻውን ሲቆዝም ጸሙን እያፍተለተለ መጫወት ይወዳል። ዓይኖቹ ትናንሽ ናቸው። ማንገቻ ያለው የዓይን መነጻር ያደርጋል። ሲናገር ረጋና ዝግ ብሎ ሲሆን፣ በንግግሩ መካከል ቀልዶችና ተረቶች መጨመር ይወዳል። ቀልዶቹና ተረቶቹ ሁሉ ግን ከትግል ከጓዶችና ከቆም ነገር ጋር የተያያዙ ናቸው።

ጸጋዬ ግለኝነት የማያጠቃው፣ ከራሱ ይልቅ ለሌሎች ጓዶች የሚጨነቅና ቅድሚያ የሚሰጥ ነበር። ምግብ በምንመገብበት ጊዜ አንድ ሰው ምግቡን ቀድሞ ከጨረሰና ቅር ብሎት ከተመለከተ ጸጋዬ የራሱን ድርሻ ሲሰጥ ማየት የተለመደ ነበር። በበረሐ ውስጥ ከሚፈትኑን ችግሮች አንዱ የነበረው የልብስና የጸጉር ቅጣል ነበር። መቼም ማከክን ተላምደነው እጃችን ሥራ ፈቶ አይቆይም። ችግሩ ጠንክር ሲልም ለማስታገስ እርስ በርስ መቀማመል የተለመደ ሲሆን ጸጋዬን ግን የሚያህላው አልነበረም። ጊዜ ኖሮት አንድ ሰው ሲያክ ካየ ዝም አይልም፤ ጠጋ ብሎ ይለቅምለትና እናት የልጇን አራስ እንደምትደባብስ ሁሉ እርሱም በደስታ ይደባብሳል። በተለይ ሰፋ ያለ ጊዜ ካለው እርሱ እንዲቀምለን ተራ የምንገባበት ወቅት እንደነበረ ትዝ ይለኛል። አሉ ግን አይሰሰችም። የእርካታ ስሜት ነበር የሚታይበት።

እኔ የነበርኩበት ጋንታ መሪ ዘሚካኤል፣ ምክትል ጋንታ መሪ በርሎ፣ (ሀጎስ በዛብህ)፣ የፖለቲካ ሐላፊው ደግሞ ዘላለም ነበሩ። ሦስቱም የአመራር ሰዎች ለሰብሰባ ተጠርተው፣ ሄደዋል። ጋንታዋን እንድመራ የተወከልኩት እኔ ነበርኩ። ከሰብሰባ ሳይመለሱ ውለው እደሩና የነበሩበትን ቦታ ባለማወቃችን ወደየት እንደምንሄድ ግራ ገብቶን በደረስንበት መንደር አደርን።

ነፃነት ማንጃሰ ዋርድያ በነበረበት ማለፍ ከራዛ ዘመቻ፣ ከአንትጫ ጠፍተው የሚመለሱ የታጠቁ ዘማችን በአካባቢያችን ሲያልፉ ጠራና አሳዩኝ። እኔ ደግሞ ፍሱሕ ገብራይንና መገርሳ አብረውኝ እንዲሄዱ ጠይቄ ሁሉንም ማረከናቸው። ትጥቃቸውንና ብረታቸውን ተቀብለን እቃችንንና ሰንቃችንን አሸከመን፤ ከአቅማችን በላይ ሁለት-ሁለት ብረት ተሸከመን ሰንሄድ እነዘሚካኤል ሲመጡ መንገድ ላይ አገኘናቸው።

“እነዚህ ከየት የመጡ ሰዎች ናቸው፣ ምን አድርገውሰ ነው የያዟችኋቸው?” አሉን።

“ማርከናቸው ነው” አልናቸው።

“መልእክት አልደረሳችሁም?” ብለው ጠየቁን። መልእክት እንዳልደረሰንና በግምት ወደፊት እየሄድን እንደነበረ ነገርናቸው። ጥቂት እንደተገዘን ከሌሎቹ ጓዶች ጋር ተገናኘን። አመራሮቹ ስለማረከናቸው ሰዎች ጉዳይ ተነጋገሩና ብረቱ እንዲመለስላቸው ወሰኑ። ምክንያቱም በዚያን ወቅት ሁላችንም ታጥቀናል፤ እንዲያውም አንዳንዶቻችን ሁለት ብረት የያዘንም አለን። ጠመንጃዎቹም የድሮ ጠመንጃዎች ስለነበሩ ለሕዝቡ በመሰጠት ለፖለቲካና ለመቀሰቀሻ ብንጠቀምበት ይሻላል።

ለምርከኞቹ ማስጠንቀቂያና ትምህርት ሰጥቶ እንዲለቀቁ ተወሰነ። ብርሃነ ኢያሱ ጥሩ የፖለቲካ ትምህርት ሰጥቶ ብረታቸው እንዲሰጣቸው አድረገ። ውሳኔው ያልጠበቁት ስለነበረ ምርከኞቹ ደስ አላቸው፤ በእኔ ሐላፊነት የተማረኩት ሰዎችም በሰላም በመለቀቃቸው ተደሰትኩ።

መቀሌን ወደቀኝ ትተን በቆላማው መሬት ገደል ገደሉን ይዘን መሄድ ጀመርን። ቆላው ውስጥ የእንደርታ አካል የሆነች ሽከት ወይም ደርጊአጀን የምትባል

የአርሻ መሬት ያለባት ከተማ አለች። እንደደረሰን ቀን ላይ ሦስት ጋንታዎች የተላኩ ወታደራዊ ተልእኮ አካሂደው አንድም ጓድ ሳይቆስልባቸው ተመልሰው ተገናኘን። ይኼ ከሆነ ከአንድ ቀን በኋላ አምስቱ ጋንታዎች በሦስት ተከፈሉና ስምሪት ተደረገ። የሦስቱ ጋንታዎች ስምሪትም ዋጅራት፣ ሳምሬ እና እንጣሎ (አንጣሎ መቀሌ አጠገብ ያለች ትንሽ ከተማ ነች)ነበረ። በእነዚህ ሦስት ወረዳዎች በአንድ ቀን ወታደራዊ ተልእኮ እንድናካሂድ ነበር የታቀደው። ቀደም ሲል ሳምንት ባልሞላ ጊዜ ሁለት ወረዳዎችን (አጉላእንና ሺከትን) ተቆጣጥረናል።

እኔ የነበርኩት ዋጅራት ወረዳ ደቡብ ወደምትባል ከተማ በሚሄደው ቡድን ውስጥ ነበር። ቀኑን መላ ተገዘን ዋጅራትን አለፍንና አዲ ቀይሕ የምትባል ትንሽ መንደር ደረሰን። መንደሩ ትምህርት ቤትና የቀይ መስቀል ሐኪሞች የሚሠሩበት ከሊኒክ አላት። ከአዲቀይህ በታች ራያና አዘቦ ነው። ከራያና አዘቦ አጠገብ መሆኔ የምትባል ቦታ ደረሰን። ደቡብ ዋጅራትን አልፈን፣ ራታችንን በልተን እንደገና ተበገሰ ተባለ (ተበገሰ፣ ማለት ተንቀሳቀሱ ማለት ነው)። ቀኑን መላ ስንሄድ ውለን ሌሊቱን አንደገና ወደ ኋላ ተመለስንና ሊኒጋጋ ሲል ዋጅራት አቅራቢያ ደረሰን። መጀመሪያ ዋጅራትን አልፈን እንድንሄድ የተደረገበት ምክንያት የመንግሥትን ኃይሎች ለማዘናጋትና እንዲዘናኑ ለማድረግ ነበር። ዳዊት ወዲቀሺ፣ (ብርሃነ በርሐኔ) ሦስት ጓዶችን ይዞ ወደ ከተማ እንዲሄድና ፖሊስ ጣቢያው፣ የወረዳው ጽሕፈት ቤትና ሌሎች ቁልፍ ድርጅቶች የሚገኙበትን ቦታ እንዲያጣራ ተላከ። የቀረው ሠራዊት እንደገና ተበገሰ ተባለና ከሁለት ሰዓት ጉዞ በኋላ አንድ ኮረብታ ላይ ወጥተን ሰፈርን።

ከኮረብታዋ በስተቀኝ በኩል ቤተክርስቲያን አለ። ወደ ቤተክርስቲያን የሚሄዱ አንድንድ ሰዎች ይታዩናል። ለቅኝት የተላኩት ጓዶች የሚፈለገውን መረጃ ይዘው ተመለሱ፤ የቡድኑ ወታደራዊ መሪ ጅግሳ፣ መረጃውን በመጠቀም ዕቅድ አውጥቶ ስምሪታችንንና ተልእኮአችንን አስረዳን። በዕቅዱ መሠረት ሁሉም ነገር በጥሩ ሁኔታ ተፈጸመ። ፖሊስ ጣቢያውን በቁጥጥር ስር አውለን የፖሊሶቹን ትጥቅ አስፈትተን መሣሪያዎቻቸውን

ወረሰን። ቡተጨማሪም ዘመቻ ጣቢያውን ተቆጣጥረን ስንፈትሽ ለዘማቾች የተዘጋጁ ልብሶች አገኘንና ወሰድን።

ከአጥፊነት በኋላ ወደ ምዕራብ አፈግፍንን ወደ አንድ መንደር ገባን። አንዱ ጓድ ሲጋራ ለመለኮስ በአካባቢው ከሚገኝ ገበሬ ቤት ሲገባ በገበሬው ገጽታ ላይ የመረበሽ መልክ እየነበረና ግራ ተጋባን። ወደውስጥ የገባው ጓድ ሲጋራውን ለኩሶ ሲመለስ አንዲት የዐረብ ክልል የምትመስል በጣም ቆንጆ ቀይ ልጅ አንዳየ ነገረን። ከአካባቢው ሴቶች የተለየ ውበት፣ ቅላትና ቁንጅና ስለነበራት ማንነቷን ለማወቅ ፈለግን። ስናጠያይቅም ልጅቷ የገበሬው ሚስት መሆኗን፣ ከዚህ በፊት በአካባቢ የነበሩ ዘማች ተማሪዎች ልክ እንደእኛው በውበቷ ተገርመው ፎቶ ለማግኘት ቢጠይቁት እምቢ እንዳላቸው ሰማን። የመረበሽ መልክ የታየበት ምክንያትም ሚስቱን የምንገጥቀው መስሎት በመፍራቱ እንደሆነ ነገሩን።

ዋጅራት ተልእኳችንን ካጠናቀቅን በኋላ ብዙ አልቆየንም። ወዲያውኑ ነበር ከተማውን ለቅቀን የወጣነው። እንደርታ አካባቢ ስንደርስ ዐረፍንና ሕዝቡ የሚበላና የሚጠጣ ይዞ ካለንበት ቦታ ድረስ በማምጣት በጥሩ ሁኔታ አስተናገድን። የእንደርታ ሕዝብ ብረት የያዘ ጀግና የሚያደገቅና የሚያከብር ሕዝብ ነው። እኛን የተመለከቱን ግን በጀግና ዓይን ብቻ አልነበረም። ብዙዎቻችን ወጣቶች መሆናችንና አቀራረባችንም በተለምዶ ከሚያውቁት የሽፍታ ባሕርይ የተለየ ስለነበረ ልዩ ስሜት ተፈጥሮባቸዋል። አንዳንዶቹ ሴቶች አልል ሲሉ አንዳንዶቹ ግን እያዩን ያለቅሱ ነበር። አንዳንዶቻችን ልጆች መሆናችንን ሲያዩ “እናቶቻችሁ እንዴት ይሆኑ ይሆን? እንኳን የወለዱችሁ እኛም እናለቅሳለን! እናንተ በረሐ ወጥታችሁባቸው ከቶውንስ እንዴት አድርገው ተኝተው ያድሩ ይሆን?” እያሉ አለቀሱ። በመጨረሻ ተሰናብተናቸው ለመሄድ ስንንቀሳቀስ ዳቦና ቆሎ በየገጠላችን ይቋጥሩልን ነበር። (የእንደርታ ዳቦ በጣም የታወቀ ነው።)

ከዚያ በኋላ የሄድነው ወደ ሀረቆት ነበር። ወደ ሳምሬና እንግሎ ከተላኩት ጋንታዎች ጋር እዚያው ሐረቆት ላይ ተገናኘንና ለሦስት ቀናት ዕረፍት አደረግን። ሐረቆት በእንግሎና በሳምሬ መካከል የምትገኝ ትምህርት ቤት ያለባት ትንሽ መንደር ናት። ሳምሬ ኮረብታ ላይ ያለች ከተማ በመሆኗ በጣም አደገኛ ቦታ ናት። ወደ ሳምሬ የሄደው ቡድን ሳምሬ ላይ ነግቶበት አንድ ላንድ ሮቨር መኪና አግኝተው አደጋ ላይ ከመውደቅ ለጥቂት እንደዳኑ ነገሩን። መኪናውን አስገድደው በቀጥታ ወደ ፖሊስ ጣቢያው በመግባት ነበር ችግር ሳይፈጠር ተልእኮአቸውን አጠናቀው የወጡት። እንግሎ ለመቀሌ ቅርብ ነች፤ ወደዚያ የሄደው ቡድን ትልእኮውን ለማሳካት ባደረገው ሙከራ ተኩስ እንደተከፈተ አንድ የፈጥኖ ደራሽ ረዳት መጥቶ ነበር።

ፈጥኖ ደራሹ ከመድረሱ አስቀድሞ ግን ቡድኑ ተልእኮውን ጨርሶ እየወጣ ነበር። ከቡድኑ አባላት ቢኒያም ብቻ በጥይት ቆሰለባቸው። ብኒያም ሕክምና ማግኘት ነበረበት፤ ሐኪም ተክለ ብርሀን በቅሎ ገዝቶ ወደ አሲምባ ይዞት እንዲሄድ ተወስነና ቁስለኛውንና ሐኪሙን እዚያው ትተናቸው መንገዳችንን ቀጠልን።

የፓርቲው ሰዎችና የሠራዊቱ አመራሮች የድርጅት ሥራ ነበራቸው። እነዶ/ር ተስፋዬ ደባላይ እዚያ አካባቢ ነበሩ። ዶክተር ተስፋዬ ለአንዳንድ ጉዳዮች ወይም ለስብሰባ ካልሆነ በስተቀር ጋንታዎቹ ወዳሉበት አካባቢ አይጠጋም። ውሎና አዳሩ ገለል ያለ ቦታ ሲሆን ከተወሰኑ ጓዶችና ከአመራሮች ጋር ይገናኝ ነበር።

ከዕረፍታችን በኋላ ከሐረቆት ተነሥተን እምባላጌን ወደግራ ትተን ወደ ማይጨው አቅጣጫ ተንቀሳቀስን። ማይጨው የመድፈኛ ጦር ሰፈር አለ። ስለዚህ የሁለት ሰዓት ርቀት ላይ ሆነን ሐረጎት ሕዝቡን ሰብስቦ የቅስቀሳ ገግግር እያደረገ ነበር። ሁልጊዜም ምግብ የምንመገበው በፈረቃ ነው። አንዱ ቡድን ሲመገብ ሌላው በሥራ ላይ ይሰማራል። እነሐረጎት በቅስቀሳ ላይ እያሉ እኛ ምግብ እየበላን ነበር።

በምግብ ላይ እያለን በድንገት የከላሸን ኩቭ ጠመንጃ አውቶማቲክ ተኩስ ስምተን እየተሯሯጥን ሄድን። ሐረጎት ስለያዘው መሣሪያ መግለጫ ሲሰጥ በድንገት ባርቆበት ነበር። የመድፈኛው ጦር ካምፕ የሰባት ኪሎ ሜትር ያህል ርቀት ላይ ስለነበረ ወታደሮቹ ተኩሱን ስምተው ሲተራመሱ ይታዩናል። ሐረጎትም “ጓዶች የእኔ ጥፋት ነው፤ አሁን ምንም አትናገሩ፤ በኋላ አቀጣሊሁ፤ አሁን ግን ከሕዝብ ጋር ነኝ” አለ።

ከዚያ በኋላ በአካባቢው መቆየት አደገኛ ነበረና የያዝነውን ይዘን “ተበገስ” ተባለና አካባቢውን ለቅቀን ከጋራዎቹ በላይ ከአሸንጌ ሃይቅ በስተ መእራብ ወደሚገኙት ተራራዎች ሄድን። በዚያው ጊዜ የተወሰኑ ጓዶች ጸጋዬ ደብተራውንና ዶክተር ተስፋዬ ደበሳይን ወደከተማ ለመሸገት ሄደው ነበር። እነርሱ እስኪመለሱ ድረስ የአሸንጌን ሐይቅ እያየን ጋራዎቹ ላይ የሁለት ቀናት ቆይታ አደረግን። እነርሱ ከተመለሱ በኋላ አምስቱም ጋንታዎች የምእራብን አቅጣጫ ይዘን ወደሰቆጣ ወረድን።

ሰቆጣ አካባቢ ተከኔ አፋፍ ላይ፤ አምስቱም ጋንታዎች አብረው ዋሉ፤ ከእሲምባ ሲነሱ በተሰጣቸው መመሪያ መሰረት አመሸሽ ላይ ሁለት ጋንታዎች አዲስ የሠራዊቱ ጦር ሰፈር ወደሚመሠረትበት ወደ ጎንደር ይሄዳሉ። ያች ምሽት ልዩ ነበረች፤ መለያየት ሞት መሆኑን እያሰብን የተላቀሰንባት ምሽት፤ ደም ወይም አብር አደግነት ሳይሆን ዓላማ ያሰባሰበንና በአንድ ድርጅት ጥላ ስር አሰልፎ ያስተሳሰረን ወጣቶች ነበርን። ለአንድ ዓመት ያህል ሳንለያይ አብረን ቆይተናል፤ በጣም የምንግባባና የምንዋደድም ሆነናል። እንደ ወንድማማቾች ሆነን በመፈቃቀር ብዙ ነገር አሳልፈናል። ነገር ግን ላስተሳሰረን ዓላማ ስንል እንደገና መለያየታችን አይቀሬ ሆነ፤ መለያየታችን አስፈላጊ መሆኑን ብናምንም የሐዘን ስሜታችንን ግን ማስቀረት አልቻልንም። የምንሄደው እስከ ሐይወት መሥዋዕትነት ለሚያስከፍል ግዳጅ

መሆኑንም አሳምረን እናውቀዋለን። ሁላችንም መንገድ ላይ የሚያጋጥመንን እናውቅም፤ እንደገና ለመገናኘታችን እርግጠኞች አልነበርንም። ያን ስሜት በውስጣችን ይዘን ነበር እየተቃቀናንና እየተሳሳምን የተሰነባበትነው።

መሪዎቻችን ጂግሳ፤ ግደይና ሐዋዝም ልክ እንደእኛው የመለያይት ስሜታቸውን ሲገላለጹ መመልከት ልብ ይነካ ነበረ። ዛሬ ላይ ቆመን ያንን ቀን ለማስታወስ ዕድል ያገኘን፤ ያች ቀን እንደፈራናት የአውነትም ለብዙዎቻችን የመጨረሻ የመሰነባበቻ ቀን መሆኗን እንመሰክራለን። በሐይወት ለቀረነው ሰዎች የዚያች ዕለት ትውስታ ከጉልህነትና በኋላ እንኳ ልብን የመረበሸና ዓይናቸችንን በዕንገብ የመመላት አቅሙ ጠንካራ ነው።

የሁለቱ ጋንታዎች መሪዎች ጂግሳ፤ ግርማይ፤ የአበሊዮና ዳዊት ወዲቀሽ ነበሩ። እነዚያ ጋንታዎች በሰሜን ተራራዎች በኩል አልፈው ጎንደር ውስጥ አዲስ የሠራዊት ጠቅላይ የጦር ሰፈር እንዲመሠርቱ ነበር የተላኩት። እንደ፤ በዘሚካኤልና በበርሔ የመትመራው ጋንታ ደግሞ ከወልዲያ ወታደራዊ ተልእኮ የሚገኘውን ገንዘብ ይዛ ወደትግራይ የምትመለስ ነበረች።

ግደይና ሐዋዝ የሚመሩት የጦር ክፍል ደግሞ በወሎ ውስጥ አዲስ የጦር ማእከል የማቋቋም ተልዕኮ ነበረው። ከተለያየን በኋላ ሌሊቱን መላ ስንሄድ አደርን። ከባድ ዝናብ እየጣለ ቢሆንም ለመጠለል ፈቃድ አልተሰጠንም፤ ያ ሁሉ ዝናብ እየወረደብን ሞገን አልፈን፤ ላስታ ላሊበላ አካባቢ ደረሰን። ሲነጋጋ በተራራዎች በተከበበች ሜዳ ላይ በምትገኝ መንደር ዐረፍንና ጉዟችንን ቀጠልን። ዋድላ ደላንታን ወደቀኝ በኩል ትተን፤ የእሲምባን አካባቢ ተራራዎች የሚመስል ቦታ ተመለከትን። ስንመለስ አዲስ የጦር ሰፈር እንድናቋቋም የተመረጠው ቦታ እዚህ ተራራማ ሰፈር እንደሆነ ተነገረን። ቦታው ወሎ ውስጥ ሲሆን ስሙም

ዋድላ ድላንታ ይባላል፤ ለበጌምድር ቅርብ ከሆነው ከጋይንት አውራጃ በስተሰሜን በኩል ይገኛል።

ሰኔ 24 ቀን 1968 ዓ.ም. ለአዲስ የጦር ሰፈር የተመረጠውን ቦታ በፍጥነት አልፈን፤ ወደማታ አካባቢ ቃሌም ወረዳ ገባን። ቃሌም ለወልዲያ በጣም ቅርብ ናት። አመሸሽ ለይ ከላስታ የመጨረሻው ተራራ ያለባት ቦታ ላይ ዕረፍት ተደረገ። በምናርፍባቸው ቦታዎች ሁሉ ለእያንዳንዱ ጋንታ ቁልፍ ቦታ ይመረጣል። ለጋንታችን የተመደበውን ቦታ ይዘን ትንሽ ዕረፍ እንዳልን ዘሚካኤል መጣና የሰድስት ጓዶችን ስም ጠራ። የተጠራነው አማኑኤል፣ ፍሱሕ ገብራይ፣ ጁሊያና፣ በርሔ፣ ገረመስቀልና ኃይለ ሥላሴ ከበደ ነበርን። “በግማሽ ሰዓት ውስጥ ጠመንጃዎቻችሁን ወልውሉና ተኙ!” አለን ዘሚካኤል። ሰድስታችንም የተባልነውን አደረግን። ሲመሸሽ ጋንታችን ተነሥታ ወደ ቃሌም አካባቢ ወረድን።

ቃሌም ስንደርስ ከሌሎቹ ጋንታዎች ጋር ተገናኝተን ተሰባስብን። እኛ ቃሌያ ስንገባ ወርቁና አሊጋዝ የላስታ ሰዎች ዓይነት ኩርፊያ፣ ለብሰውና ጋቢ ደርቦ ሲመጡና ሲደባለቁ እየጓቸው፤ ለጥናት ወይም ለመረጃ ተልከው እን ገመትኩ። መጀመሪያ እኛ ቀን ተኙ ተብለናል፤ በኋላ ደግሞ የወርቁንና የአሊጋዝን ሁኔታ ስመለከት ከበድ ያለ ነገር እንዳለ እርግጠኛ ሆንኩ። ነገር ግን ሁልጊዜም ምስጢር ለመጠበቅ የሚወሰድ ጥንቃቄ በመኖሩ እስከአሁን ድረስ ተልእኮችን ምን እንደሆነ ገና አልተገረገም።

ቃሌም ደርሰን ከሕዝቡ ጋር ስንገናኝ፣ ዘላለም “እኛ ፖሊሶች ነን። የመጣነው ግብር ለማስከፈል ስለሆነ የገበሬ ማኅበሩን ሊቀ መንበር ጥሩልን” አላቸው። ሰዎቹ ግን አላመኑትም “ምናችሁም ፖሊስ አይመስልም፤ እንዴት ፖሊስ ነን ትላላችሁ?” የሚል ጥያቄ አነሡ።

“እኛ የፊናንስ ፖሊሶች ነን። ግብር ለመሰብሰብ ነው የመጣነው” ብለው መከራከር ሲጀምሩ፣ የሰዎቹ ጥርጣሬ እየተባባሰ ሄደ። በሌላ በኩል ደግሞ እኛ “ ብረት ጠርጋችሁ ተኙ” የተባልነው ሰድስታችን ተጠርተን ቀድመን ወደፊት እንድንሄድ ተነግርናል። ከሌሎቹ ሁለት ጋንታዎች በተመሳሳይ ተመርጠው ከመጡት ጓዶች ጋር በጠቅላላው አሥራዘጠኛ የምንሆን ተሰበስብን። ግደይና ሐዋዝ መጥተው አሥራ ዘጠኛችን አባላት ያለንበት ቡድን የሚሠማራበት አንድ ወታደራዊ ዕቅድ መኖሩን ነግረውን፤ ስለዕቅዱ ዓላማና አፈጻጸም በዝርዝር አስረዱን።

ዕለቱ ሰኔ 25 ቀን 1968 ዓ.ም ሲሆን የምንሄደው ወደወልዲያ ከተማ ነበረ። ከተማ ከገባን በኋላ ዋና ዓላማችን ባንክ ቤቱ እንደሆነ ተገለጸልን። ወደ ከተማ የምንገባው በሁለት ተከፍለን ነው። አንደኛው ቡድን ቀጥታ ወደ ባንክ ቤት የሚሄድና የገንዘብ ዘረፋ የሚያደርግ ሲሆን ሁለተኛው ቡድን ደግሞ ከአውራጃው ፖሊስ ጣቢያ ፖሊሶች ለእርዳታ ወደ ባንክ ቤቱ እንዳይመጡ ባሉበት ቦታ የሚያስቀር ቡድን ነበር። የዚህ ቡድን ዓላማ ወደፖሊስ ጣቢያው መግባትና መቆጣጠር አይደለም። ፖሊሶቹ ከጣቢያው እንዳይወጡ ከፍቁ በመተኮስ ባሉበት እንዲቆዩና ለእርዳታ ወደ ባንክ ቤቱ እንዳይመጡ ማድረግ ብቻ ነበር። ወደ ባንክ ቤቱ ከተላከው ቡድን ውስጥ ዳንኤል፣ የባንክ ቤቱን ዘበኛ በተቻለ መጠን ድምፅ ሳያሰማ እንዲያፍን ነው። ከታገለው ግን ሽጉጡን እንዲጠቀም ተነገረው። (ዳንኤል፣ የውቅር ልጅ ሲሆን፣ እውነተኛ ስሙ ጸጋዬ ኪዳኔ ነው።)

የገንዘብ ዘረፋው ከተከናወነ በኋላ ሁለቱም ቡድን በአንድ ላይ ወደ ቃሌም በመመለስ ከቀሪዎቹ ጓዶች እንድንቀላቀል ነበር የታሰበው። እኔ የተመድብኩት ወደ ፖሊስ ጣቢያው ከሚሄደው ቡድን ጋር ነበር።

እንዴት እንደምንሰማራና ምን እንደምናደርግ ከተነገረን በኋላ ሌሊቱን ሙሉ ስንገዛ እድረን ከተማው እካባቢ ደረሰን። ወልዲያን እየተጠጋን እያለን እኩለ ሌሊት ገደማ የከተማው ሙብራት ድርግም ብሎ ጠፋ። በስተግራ በኩል ያለውን ጋራ ለመውጣት እንዲን መንደር ስናልፍ የመንደሩ ውሾች በብዛት ሆነው ይጮሁሉ። መንገዳችንን ቀጠልንና ዳገቱን ወጥተን ኮረብታ ላይ ደረሰን። የወልዲያ ከተማ ሰራችን ሆና ትታየናለች። እዚች ኮረብታ ላይ ሰፍረን ቀጣዩን ትእዛዝ ስንጠባበቅ ሁለት ሰዓት ያህል ለሚሆን ጊዜ ቆየን።

ግደይና ሐዋሃዝ ወደፊት ቀድመው ሄደዋል። ለሁለት ሰዓታት ያህል ቆይተው ተመለሱና 'ወታደራዊ ተልእኮው ተሰርዟል ስለዚህ ወደነበርንበት ቦታ እንመለሳለን' አሉን።

'ይሄን ሁሉ መንገድ ከትግራይ አንድ ወር ሙሉ ደከመን ተገዝን፤ ቤዛችን በራዛ ዘመቻ፣ ይወረር እይወረር ሳናውቅ ጥለን መጥተን፤ አንዴት አሁን ተመለሱ ትሉናላችሁ? ብለን ማንገራገር ጀመርን።

'የለም መመለስ አለብን። አሁን የምታነሡት ሌላ ጥያቄ ነው። ለምን እንደተመለስን ሌላ ጊዜ እናብራራለን። አሁን ግን እዚህ መቆየት ስለሌለብንና ለደኅንነታችን እደገኛ ስለሚሆን አሁኑኑ በመጣንበት መመለስ አለብን' አሉ።

"መመለሱን እንመለስ፤ አንዴት በመጣንበት መንገድ እንመለሳለን?" የሚል ጥያቄ ቀረበ። ሐሳብ መለወጥ ግን አልተቻለም። በመጣንበት መንገድ ስንመለስ፣ ሞራል የመነካት ስሜት በመፈጠሩ፤ በአብዛኞቻችን ገጽታ ላይ የመረበሸና የድካም ሁኔታ ይታይ ጀመር። የመልስ ጉዞ ጀምረን ሊነጋ ሲል ዕረፍት የማድረግ ፍላጎት ተንጸባረቀ። "ከትላንት ጀምረን አልተኛንም፤ ደክሞናል ስለዚህ ትንሽ ማረፍ አለብን" አልገ።

'አይሆንም' አሉ መሪዎች።

ብዙዎቻችን ስለተናደድን፤ እምቢተኛነት እየነሳ መጣ። ከዚያም አልፎ፤ "የራሳችሁ ጉዳይ! ዞር በሉ" በማለት ሰሜት ከፊሉ ቀጭ ማለት ጀመረ።

መሪዎቻችን ምንም ማድረግ እንደማይችሉ አውቀዋል፤ ስለዚህ ወደፊት አልፈው ሄደው የነበሩ ጓዶች እንዲመለሱ ተደርጎ፤ ለአንድ ሰዓት እንድንርፍ ተደረገና እንደገና ጉዞ ሆነ። የሁለት ቀናት መንገድ ሸፍነን ሰኔ 26 ቀን ኪቃሌም ፊት ለፊት ካለው ትልቅ ተራራ ላይ የሚጠብቁን ጓዶች ወዳሉበት ቦታ ደረሰንና ተቀላቀልን። እንደደረሰን ወደከተማ ሄደን የነበርነው አሥራ ዘጠኛችን ለሁለት ተከፍለን ምግብ በላንና እንድንተኛ ሆነ።

ከሰዓት በኋላ ዘጠኝ ሰዓት እካባቢ ሲሆን ፊት ለፊታችን ካሉ መንደሮች የጠሩንባ ድምፅ መሰማት ጀመረ። እኛ ግን ያለማቋረጥ የሚሰማው የጥሩንባ ድምፅ ምክንያት ምን እንደሆነ አላወቅንም። ጥሩንባ የሚነፋው ጦር እንዲሰበሰብ መሆኑ የታወቀው በኋላ ነበር። ከወልዲያ በአንድ ኮሎኔል የሚመራ ፈጥኖ ደራሽ፤ ከላሊበላ፣ ከደሴና ከአካባቢው ህዝብ የተውጣጣ ጦር አሰባስበው ሊወጉን ወደ ነበርንበት ቦታ እየመጡ ነበር። ቃሌም ላይ ተሰብስበው የአገሩን ወጣትና የጎበዝ አለቃ ከደርግ ጋር እንዲሰለፍ ቀስቅሰዋል።

ተኝተን የነበርነው አሥራ ዘጠኛችን በአንቅልፍ ላይ እያለን ተኩሱ ተከፍቶ ኖሮ ጓዶች ወደተኛንበት ቦታ መጥተው ቀሰቀሱን። የነበርንበትን ጋራ ከመጀመሪያውም የእኛ ሞርዲያዎች ይጠብቁት ስለነበረ ከላይ ሸፍን እየሰጡን ወደጋራው ወጥተን ተቀላቀልንና አብረን መከላከል ጀመርን።

የነበርነው ጥሩ ገዢ መሬት ላይ ቢሆንም እየተከላከልን እንድናፈገፍግ መመሪያ ስለተሰጠን በቅርባችን ወደነበረው ቤተክርስቲያን አቅጣጫ ስናፈገፍግ እነርሱ እኛ ይዘነው የነበረውን ጋራ ያዙት። እንደገና ከነበርንበት ቤተክርስቲያን

አካባቢ "አፈግፍጉ" ተባልንና ወደ ቤተክርስቲያኑ በስተኋላ በኩል አፈገፈግን። እነርሱ እኛ የለቀቅነውን ቦታ ያዙና አጠገባችን ደረሱ። ከዚያ በኋላ ግን "ይሄ የመጨረሻ ምሽጋችን ነው፤ ከዚህ አንላቅም" ተባለ። ምክንያቱም እንደኛ እነርሱ ብዛት አላቸው፤ ሁለተኛ የያዘነው ቦታ በግራም በቀኝም በኩል ገደል በመሆኑ በየትም በኩል ሊመጡ አይችሉም። ከበስተጀርባችን በኩል አንድ ተለቅ ያለ መንደር አለ። ያላቸው አማራጭ ፊት ለፊት መግባት ብቻ ነበረ። በቀኝና በግራ በኩል ሊከቡን ከፈለጉ የገደሉን ቁልቁል ወደታች ወርደው እንደገና ረዝሙን ዳገት መውጣት ይኖርባቸዋል፤ ያ ደግሞ የሚሞከር አልነበረም። ለዚያ ነበር አዋጊዎቹ ሐዋዝና ግደይ ይህ "የመጨረሻ ምሽግ ነው" ብለው መርጠው ከዚያ ላለመልቀቅ የወሰኑት።

እዚያው እንደመሸግን መታኮስ ቀጠልን። ይመጣሉ፤ እንመታቸዋለን፤ ይመለሳሉ። እንደገና ለመምጣት ይሞክራሉ፤ ስንተኩስባቸው ይመለሳሉ። በዚያ ሁኔታ እንደቆየን አንዳንድ ጓዶች ቀስ በቀስ ጥይት መጨረስ ጀመሩ። ከትንሽ ጊዜ በኋላ ደግሞ ብዙ ጓዶች ጥይት አየጨረሱ መጡ። ጥይት የጨረሱ ጓዶች ወደኋላ እንዲሄዱ ተደረገ።

እነዚህምና ጴጥሮስ በስተኋላ በኩል ያለውን ትልቅ መንደር ሕዝብ ሰብስበው ለማግባባት አየሞከሩ ነበር። ጴጥሮስ (እውነተኛ ስሙ ተስፋዬ ደሳለኝ ሲሆን፤ ከአሜሪካን አገር መጥቶ ሠራዊቱን የተቀላቀለ አማርኛና ትግርኛ በደንብ መናገር የሚችል ነበር።)

በመጨረሻ ያለንበትን ምሽግ፣ በግማሽ ከብ ቅርጽ ይዘን የመከላከል ተኩስ ላይ ሆንን። ሐዋዝ በስተግራ በኩል ግደይ በስተቀኝ በኩል ሆነው ሁለቱም እያስተባበሩ ያዋጋሉ። ጥሩ ጥሩ መሣሪያ የያዙና ጥይት ያልጨረሱ ጓዶች ወደፊት ሲያልፉ፣ ጥይት የጨረሱት ደግሞ ወደኋላ እንዲሄዱ መደረጉ እንደቀጠለ

ነው። እኔ ያለሁት ከሐዋዝ አጠገብ ነበር። ለሁለታችን የምትበቃ አንድ ጉድጓድ አግኝተን እዚያች ጉድጓድ ውስጥ ገብተን መታኮሳችንን ቀጥለናል። ሐዋዝ የያዘው ካርባይን፣ እኔ የያዘኩት መሳሪያ ደግሞ ኤም ዋን ጠመንጃ ነበር። ሐዋዝ ጥይት ጨርሷል፤ አንዳንድ ጊዜ የኔን ጠመንጃ እየተቀበለኝ ይተኩሳል። በስተቀኝ በኩል ግደይ በያዘው ክላሽን ከእነአሊጋዝ ጋር ሆኖ ሲታኮስ ይታየኛል። አንዳንድ ግደይ ከሐዋዝ ጋር ለመመካከር መሬት ለመሬት እየተሳበና እየተንከባለለ ወደእኛ ይመጣና ተመልሶ ይሄዳል። የማፈግፈግ አንቅስቃሴ እናድርግ ወይስ አንቆይና የመሳሰሉ ጉዳዮች ላይ ይማከራሉ። "እየመሸ ስለሆነ፣ የመጨረሻችንን ምሽግ ከለቀቅን ሊከተሉን ይችላሉ፣ የደከሙና ጥይት የጨረሱ ጓዶች ስላሉን፣ እስከመጨረሻ ድረስ ወደዚህ እንዳይመጡ አዚሁ ሆነን ነው መከላከል ያለብን" ሲባባሉ ይሰማኛል። በመጨረሻ "እስኪመሸ እንጠብቅና እነሱ ቀድመው ካፈገፈጉ አኛም እናፈገፍጋለን" የሚል ውሳኔ ላይ ደረሱ።

ብዙም ሳይቆይ ግን ወደ እኛ በኩል የያዙትን ጋራ ትተው ወደ ሜዳማው ቦታ ሊወጡ ብቅ - ብቅ ያሉ ወታደሮችን እየመታን ቁስለኞቻቸውንና የሞቱትን አባሎቻቸውን እንኳን ለማንሣት አናስቀርብ አልናቸው። በጣም ስለተቀራረብን ለማንሣት በሚመጡበት ጊዜ ስለምንተኩስባቸው በጣም እንደተቸገሩ ማወቅ ችለናል። በዚህ ሁኔታ ትንሽ ሞከሩና ማፈግፈግ ጀመሩ። የነበሩበትን ጋራ ለቀው መጀመሪያ እኛ ወደነበርንበት ቤተክርስቲያን አፈግፍነው። እንደተመለሱ ግደይ ወደ ሐዋዝ መጣ። "አሁን እያፈገፈጉ ናቸውና ምን ብናደርግ ይሻላል" አለው።

"ቀድመው ካፈገፈጉ አኛም ማፈግፈግ አንችላለን፤ ከኋላ ካሉት ጋር ተነጋግረን ቶሎ ብለን ከዚህ ቦታ መውጣት ይኖርብናል" አለው።

አንዳንዶቻችን ደግሞ "እነሱ እያረገፈጉ ስለሆነ የቀሰሱትና የሞቱትን ሰዎቻቸውን መሣሪያ ለምን ሄደን እናመጣም?"አልን።

"የለም አይሆንም! ማንም ሰው ከምሽግ እንዳይወጣ! ካላችሁበት እንዳትንቀሳቀሱ!! ከአሁን በኋላ ወደኋላ እንጂ ወደፊት የሚባል ነገር አንሄድም!!"አሉን። ወዲያውኑ ወደኋላ ማፈግፈግ ጀመርን። ከኋላ በኩል የነበሩት እነብርሃነ አያሱ፣ እነዘላለም፣ ለተሰበሰቡ ሰዎች የቅስቀሳ ንግግር እያደረጉ ነበር። ከሁለት አውላሎ ይዘነው የመጣነው አባል ጭንቅላቱን በጥይት ስለተመታ ጓዶች ከሰዎቹ ጋር ሆነው ይዘውት ነፍሱን ስቶ ያጣጥራል። ከዚህ በኋላ ጊዜ አልፎጀንም፤ ጓድ ገረሚካኤልን ሁላችንም ተራ በተራ ወታደራዊ ሰላምታ እየሰጠነው ተሰናበትነውና ሕዝቡ እንዲቀብረው ትተን ቁልቁል ወደታች መውረድ ጀመርን። ቁልቁላቱን ወርደን ሌሊቱን በሙሉ ስንጓዝ አደርን። ወደ ምሥራቅ በኩል አንድ ትልቅ ድልድይ አጠገብ ደረሰን። ለመሻገር የተወሰኑ ጓዶች ሄደው ድልድዩን አስኪፈትሾት ድረስ የቀረነው ለአሥራ አምስት ደቂቃ ያህል ዐረፍ አለን። ፈታሾቹ ጠላት አልፎ እንዳልቆየን ካጣሩ በኋላ በፍጥነት ተሻገርን አንድ አስር ደቂቃ እንደቆየን፣ አንድ ጦር የሜን መኪና ከወልዲያ መጥቶ ሲያልፍ አየን። ከዚያም ከድልድዩ ፊት ለፊት በቅርበት ካለው ተራራ ላይ ወጥተን ዕረፍት አደረግን።

ያንን ጦርነት ግደይና ሐዋዝ በሚገባ ነበር የመሩት። ብዙ ተሞክሮ ያሳለፍን፣ ያን ያህል የረባ ትጥቅና ሥልጠና የሌለን ብንሆንም፣ በኮሎኔል ከሚመራ፣ በደንብ ከሠለጠነ፣ ከታጠቀና ከተደራጀ፣ እንዲሁም በሚሊሺያና በገበሬ ኃይል ከሚታገዝ ጦር ጋር ለዚያውም በቁጥር ጥቂት ሆንን ለአራት ሰዓታት ተሞግተን መመከታችን እስካሁን ድረስ እንደተአምር ያስደንቅኛል።

በተለይ አዋጊዎቻችን ግደይንና ሐዋዝን በጣም ነበር ያደነቅኳቸው። ምክንያቱም የሚያደርጉትን ነገር በሙሉ እየተመካከሩ ግንባር ቀደምሆነው ሲመሩ አይቻሉም። በተለይ ግደይ እየተታኮሰ አንዴ በሱ በኩል ያሉት ሽፋን እየሰጡት፣ አንዴ እኛ ሽፋን እየሰጠነው፣ ወደሐዋዝ መጥቶ ይነጋገርና አንደገና ወደ ነበረበት ምሽግ ወደ እነአሊጋዝ ተመልሶ ሄዶ ነበር የሚታወቅ። አሁን ተመልሼ ሳስበው ያ የተሻገርነው ድልድይ ለወልዲያ በጣም ቅርብ ነው። ከቃሌም የበለጠ ቅርብ ሲሆን ሚዳማ ነው። የመጣውን ጦር አሳለፍነውና ካረፍንበት ተራራ ተነሥተን ለሰድስት ሰዓታት ወደ ምሥራቅ ያለዕረፍት ተገዝን ውድቁ የሚባል ቦታ ላይ እንደገና ዕረፍት አደረግን። ከውድቁ አጠገብ ወቅቶ ማርያም አለ። የነበርንበት ውድቁ የሚገኘው፣ ከወልዲያ በስተሰሜን ከወሎ ሮቢት በምሥራቅ በኩል ነው።

ሰኔ 26 ቀን 1968 ውድቆ ሰንደርስ እኩለ ቀን ሆኖአል፤ እዚያ ዐረፍንና ሕዝቡን አነጋግረን አስተባባርንና የሚበላና የሚጠጣ ሰጡን። አንዳንድ ጓዶች እንደደከሙ ነበሩና ዕረፍት ያሰፈልግ ነበር።

እኔና ፍሱሕ ገብራይ ምግብ ለመፈለግ ሄደን፤ አንድ ገበሬ አገኘን። የገበሬው አለባበስና አነጋገሩም ጭምር ከተማ ቀመስ ይመስላል። እንደ አካባቢው አለባበስ ግልጽም አድርጎ ከላዩ ላይ ግን ኮት ለብሷል፤ ጥሩ ጠመንጃም ይዟል። እኛ ምግብ ሰናሰባሰብ፤ እርሱም እገዛ አደረገልን። ከዚያ በኋላ ገበሬው ፣ ለያዘው መሣሪያ ጥይት እንድሰጠው ጠየቀኝ፤ ልሰጠው ብፈልግም የእርሱ ጠመንጃ አልቀበል አለ። እሱ ጥይት ልሰጠው ስለሞከርኩለት ደስ ብሎታል። እኔ ደግሞ እገዛ ስላደረገልን ብሰጠው እደሰት ነበር። መጨረሻ ብዙ እንደሞከርኩና እንዳልሆነልኝ ሲያይ በጣም አመሰግንኝ "ጋሼ! በቃ ተወው፤ በሙከራህ ብቻ ሚሊዮን ጥይት እንደሰጠኸኝ ነው የምቆጥረው፤ ሌላ ጊዜ ስትመለስ ግን የኔ ዓይነት መሣሪያ የሚበላውን ጥይት ይዘህልኝ እንድትመጣ" አለኝና በዛው ተሰነባብተን ተለያየን።

***

ጉራ ወርቁ

«...በሰበር አጥንቱ ቢንቆረቆር ደሜ

ላዲስ ስርዓት ልምላሜ

ፍፁም ነው አምነቴ የትግሉ ነው ሀይወቴ

ልጓዝ በድል ገዳና በወደቁት ጀግኖች ፋና...

የኢሕአወ መዝሙር

ውድቆ ዐረፍ ብለን አመሸሽ ላይ ጉዞ ጀመርንና አንድ መንደር አደርን። በማግስቱ ሰኔ 27 ቀን በሌሊት ተነሥተን ጉዞአችንን ወደምስራቅ አቅጣጫ ቀጥለን ወደ ጉራ ወርቁ አመራን። ሜዳውን ጨርሰን ወደ ተራራው ለመድረስ ትንሽ ሲቀረን ነበር የሁካታ ድምፅ የተሰማን። ድምፁ እየቀረበ ሲሄድ ሁኔታውን ለማጣራት ስንሞከር የገበሬ ታጣቂ ሚሊሻዎች ከኋላችን እየተከተሉን መሆኑን አወቅን። ታጣቂዎቹ እየቀረቡን፤ መጥተው፤ አጠገባችን ሲደርሱ የመጀመሪያውን ተኩስ ከፈቱ። ተኩሱ ከተከፈተ በኋላ፤ ዘላለም በታጣቂዎቹ የተማረከ የመጀመሪያው ጓድ ሆነ። የዘላለም አውነተኛ ስም ዘርዓ ብሩክ እበባ ይባላል።

ሌሊቱ የለቀቀ ቢሆንም ፀሐይዋ ገና አልወጣችም። ከኋላችን እየተከተሉን መተኮላቸውን ሲቀጥሉ፤ ከኋላ የነበርነው የምላሽ ተኩስ መስጠት ጀመርን። እንደአጋጣሚ እኔ የነበርኩባት ጋንታ ከበስተኋላ በኩል ነበረች። መሪዎቹ ግደይ እና ሐዋዝ ወደፊት አልፈዋል። እኛ ከኋላ ያለነው የመከላከል ተኩስ ሰናደርግ ወደፊት ያሉት ጓዶች ደግሞ ከፊት ለፊታቸው የነበረውን ተራራ ወጥተው በታ ለመያዝ በፍጥነት ይጓዙ ነበር። የእኛን ጋንታ ከፊት ሆነው የሚመሩት ጓዶች የቀደሙት ቡድኖች የሄዱበትን የቀኝ አቅጣጫ ስተው በተቃራኒው ወደ ግራ አቅጣጫ አምርተው ነበረና ሳናውቀው ኃይላችን ለሁለት ተከፈለ። ሐዋዝና ግደይ አሥራ

አምስት ጓዶችን ይዘው ቀድመዋል። እየተታኮሰን ወደፊት ብንፈጥንም የቀደሙትን 'በየት በኩል ነው የሄዱት?' ይላል - ከፊት ያለው አንዱ የጋንታችን አባል።

'በቀኝ በኩል የሄዱ መሰለኝ ይላል ሌላው።

'ታዲያ እናንተ ለምን ወደግራ ሄዳችሁ?' በማለት ከኋላ ያለው አባል ይጠይቃል።

'ወደዚህ የመጣነው ግን ተኩሱን ተከትለን ነው' ይላል -ከፊት ያለው።

'ታዲያ ምን ይሻላል? ሰዎቹ እኮ ተጠግተውናል?' ሌላው ግራ በመጋባት ይናገራል።

ወደፊት እየሄድንና ወደኋላ እየዘርን እንተኩሳለን፤ ደግሞ ወደፊት ለመፍጠን እንሞክራለን። ወደፊት ብንፈጥንም ቦታ ይዘው ለመጠበቅ ከቀደሙት ጓዶች ጋር ስለተለያየን የሚገጥመንን አላወቅንም። አደጋ ላይ መሆናችን ግልጽ ነበር። በአንዳንድቻችን ላይ የመረበሽና ግራ የመጋባት ስሜት መታየቱ ጨመረ። ከአመራሩ ጋር ምንም ግንኙነት ማድረግ በማንችልበት ሁኔታ ውስጥ ስለገባን፤ አንድ መላ ካልተገኘ ወይም እነርሱ መነጠላችንን በቶሎ አውቀው ሊያገኙን ካልሞከሩ ሁሉም ነገር በጨለማ እንደመዳከር ሊሆን ነው። የኃይል አመራሮቹ ሐዋዥና ግደይ ከፊተኞቹ ጋር ቀድመው በመሄዳቸው ያለአመራር መሆናችንን አውቀናል።

በአንድ በኩል እርስ በርሳችን እየተነጋገርን፤ በሌላ በኩል እየተኮሰ ለሚከተለን ሕዝብ አልፎ አልፎ የተኩስ ምላሽ እየሰጠንና እየተከላከልን የእውር ድንበር ጉዟችንን ቀጠልን። ከትንሽ ጊዜ በኋላ የበለጠ ችግር ውስጥ መግባታችንን ያወቁ ይመስል ተኩሳቸው እየጨመረና እየበረታ መጣብን። በዚህ

ጊዜ ከፊት ለፊታችን ምሽግ በመያዝ ለመከላከል ተገደድን። ቦታ ይዘን ፊት ለፊት መታኮስ ስንጀምር ቀስበቀስ እየተከበብን እንደሆነ ተረዳን።

መከበባችንን ካወቅን፤ ከትንሽ ጊዜ በኋላ ብርሃን እያሱና ተስፋዬ ደስአለኝ ተኩስ አቆመን ከሕዝቡ ጋር እንድንገነጋር ሐሳብ አቀረቡ። በዚህ ጊዜ ከእኛ ውስጥ ጥይት ያለቀባቸውና ወደፊት ያስቀደምናቸው ጓዶች ቁጥር እየጨመረ መጥቷል። በመታኮስ ላይ የነበረውና ወደኋላ የቀረነው አሥራ ሁለት ብንሆን ነው።

ብርሃን እና ተስፋዬ "እኛ እናንተን የምንወጋ ሰዎች አይደለንም፤ የእናንተ ወገኖች ነን፤ ተጋዳዮች ነን" እያሉ ለማግባባት መከራ ጀመሩ። ከሚከተሉን መካከል ከፊት ያሉት ተኩስ እያቆሙ መነጋገር ሲጀምሩ ግማሾቹ ግን ውስጥ ለውስጥ እየተሸሎኩሎኩ ወደ እኛ እየተጠጉ እንደሆነ አዩን። በጣም ሲጠጉና እየቀረቡን ሲመጡ-አንደገና ከመታኮስ ሌላ አማራጭ አልነበረንም።

ተስፋዬና ብርሃን ፊትላፊት ወደነበሩት ሲሄዱ ከበስተ ጀርባችን ያሉት ጥይት ያለቀባቸው ጓዶቻችን በአጥቂዎቻችን እጅ ገብተው ኖሯል። ውስጥ ለውስጥ የመጡት ደግሞ ጥሰው መሐላችን ገቡ። ዘሚካኤል ከድካሙ የተነሣ የያዘውን ከላሽን መሸከም አቅቶት ጣለና ሰውነቱን ስቶ አጠገቤ ወደቀ። ጁሊያኖ ጥይት ጨርሶ ስለነበር ራሱን ስቶ የወደቀውን የዘሚካኤልን ከላሽን እንስቶ መታኮስ ጀመረ። እኔ ከዘሚካኤልና ከጁሊያኖ መካከል ሆኜ እተኩሳለሁ። ጁሊያኖም ብዙ አልቆየም፤ አንዱ ገበሬ፤ ከበስተጀርባው መጥቶ ጭንቅላቱን በመጥረቢያ ፈለጠው፤ ደሙ እንደ ኃይለኛ የምንጭ ውኃ እየፈለቀ ከአናቱ በላይ እየተረጨ መፈነጣጠቅ ጀመረ። ከዚያም ደሙ እየተንገቀገቀ ወርዶ በደሙ ሲታጠብና ተሸከክሮ ሲወደቅ አየሁት። አጠገቡ የነበረው መገርሳ፤ ጥይት አልቆበት ባዶ ቀዳ ጠመንጃ ነበር የያዘው። የፈነከተውን ሰውዬ በያዘው የካርባይን ቀፎ ወርውሮ

መታውና ግብ ግብ ተያይዙ፤ በግብ ግብ መሐል "ጁሊያኖ!! ጁሊያኖ!!" እያለ ይጮሀል።

ጁሊያኖ በጣም እንደተገዳ ባውቅም የመገርሳ ጩኸት የበለጠ አስደንገጠኝ። ዞር ብዬ ስመለከት፤ ያ! ሁላችንም በጣም የምንወደው ጁሊያኖ መሆኑን ገና ያወቅሁ ይመስል ፅንባ በፅንባ ሆንኩ። በሆዴ ጁሊያኖ! ጁሊያኖ! እያልኩ ድምፅ በሌለው ለቅሶ በውስጤ መብሰል ጀመርኩ። ወዲያውኑ ደግሞ ጁሊያኖ ከወደቀበት ባሻገር ወደ አስር ሜትር ርቀት ላይ የበለጠ አስደንጋጭ ነገር ተመለከትኩ፤ አሊጋዝን ከተፋላሚዎቻችን አንዱ በጨቤ ወግቶ ጣለው። የወጋውን ሰው ደግሞ አንድ ጓድ በጥይት መታው። ምድሩ ቀውጦ ሆናለች! ሁላችንም በጭፍን ራሳችንን ከመከላከል ውጪ ምን ማድረግ እንደምንችል ለማሰብ ጊዜ አላገኘንም።

እኔ ተስፋ መቁረጥ ውስጥ በገባም እስከመጨረሻው ለመታኮስ ወስኛለሁ። ምንስ አማራጭ ነበረኝ? የትኞቹን መከላከል እንዳለብኝ ግራ ገብቶኛል፤ መካከላችን አየገቡ ጨበጣ መግጠም የጀመሩ ገበሬዎች ብዙ ሲሆኑ ከፊት ለፊታችን ያሉትም እንዲሁ በርካታ ነበሩ። ወደ ግራና ቀኝ ገልመጥ፤ ገልመጥ በማለት ወደፊት ለማተኮር ወሰኔ ጠመንጃዬን ደገንኩና ልተኩስ ስል ከጀርባዬ የኩቴ ድምጽ የሰማሁ መሰለኝ። ለማረጋገጥ ዞር አልኩ፤ አንድ ግዙፍ ሰው ከእሾህማው ጫካ ውስጥ ዘሎ ወደ እኔ ሲመጣ ተመለከትኩ። ሰውየው ሸምገል ያለ ገበሬ ነበር። ጠመንጃዬን ልተኩስ ከደገንኩበት በኋላ አመነታሁና ተውኩት። ዙሪያዬ የነበረው ድርጊት ምንም ተስፋ እንደሌለን ያሳያል። ያነጣጠርኩበትን ገበሬ ያለ ምንም ጥቅም እንደምገለው በዚያ ሁኔታ ውስጥ ሆኜ ማሰቤን ሳስታውሰው ዛሬም ይገርመኛል። ሌላ ተጨማሪ ነፍስ ማጥፋት ዋጋ የሌለው እርምጃ መሆኑ ተሰማኝ። እኔ በመተኮስና ባለመተኮስ መሀል ሳመንታ ሰውየው አጠገቤ ደርሶ

የአሲምባ ፍቅር ጭንቅላቴ ላይ ሰፈረብኝ፤ ተያይዘን ወደቅን። ራሴን ለመከላከል ምንም ፋታ አልነበረኝም።

"ጥይት አልጨረሰክም፤ እየተታኮስክ እንደነበርም አይቻለሁ ታዲያ ለምን አልተኮስክብኝም?" ብሎ ጠየቀኝ።

"አንኳንም አልገደልኩህ!" አልኩት ድንገት። የተናገርኩትን ሲሰማ ገርሞት "ምን ማለትህ ነው?" አለኝ፤ በያዘው ገመድ በተኛሁበት እጆቹን ለማሰር እየተዘጋጀ።

"አንተ ምናልባት ሚስትና ልጅ እንዲሁም ሌሎችም የምታሳድራቸው ብዙ ሰዎች ሊኖሩህ ይችላሉ፤ እኔ ግን የማሳድረው ቤተሰብ የለብኝም። ብትገለጃለሁ እንኳ እንድ ብቻዬን ነኝና ግድ የለኝም። አንተን በገድልህ ልጅህና ሚስትህ ሊቸገሩ ይችላሉ። ስለዚህ እኔ አንተን ከምገድልህ፤ አንተ እኔን ብትገድለኝ ይሻላል" አልኩትና ከወደቅኩበት ተነሣሁ። ማሰሩን ተወና አጠገቤ ቆሞ ይጠብቀኝ ጀመር።

እኔና ሌሎች ጓዶች ምርኮኛ ሆነናል፤ ልባችንን የሰበረው ግን የጁሊያኖና የአሊጋዝ መጨረሻ ነበር። ዞር ስል የጁሊያኖ አስከሬን ከፊት ለፊት ወድቋል። ሁኔታው ከቀጥጥራችን ውጭ ሆኖብን ግማሾቻችን ፊላውን እየሳምነው ማልቀስ ጀመርን፤ ሌሎቹ ደግሞ ጭንቅላታቸውን በሁለት እጆቻቸው ይዘው ይጮሃሉ። ማራኪዎቻችን ለቅሶአችንንና ሐዘናችንን አልተቃወሙም።

ኡኡ! እያልን ለጁሊያኖ እያለቀስን መቃብሩን ስንቆፍር አንዳንዶቹ ገበሬዎች አገዙን። ገና የጁሊያኖን ቀብር ሳናጠናቅቅ ደበሳይ ደግሞ በጦር ተወግቶ ኖሮ ደሙ በጀርባው እየፈሰሰ ተመለከትነው። የደበሳይ ሰውነት ግዙፍ ነው፤ እንኳን አንድ ሰው ሁለትና ሦስት ሰዎችም የሚጥሉት አልነበረም። እነሱም በስተጀርባ በኩል በጦር የወጉት በዚህ ምክንያት ሳይሆን አይቀርም። ደም በጣም ሰለፈሰሰው ተንገዳገደና ወደቀ። የሚገርመው ከወደቀ በኋላ እንደምንም ተነስቶ ለመቆም መሞከሩ ነበር። ግን ሊቃተው፤ ትንሽ ቆየና ተንገዳገዶ ተመልሶ ወደቀ።

ሦስት ጓደኞቻችን ወድቀውብናል። ጁሊያኖና አሊጋዝ ደግሞ ተሠውተዋል። አሊጋዝ ከእኛ ትንሽ ራቅ ብለው ከነበሩት ጓደኞች ጋር ስለነበረ አነርሱ ቀበሩት።

ጁሊያኖን እየጮህን ስንቀበረው ሰዎቹ የለቅሷችንና የሐዘናችንን መራርነት ተመለከቱና በጣም አዘኑ። በዚህ ጊዜ ነበር ከዚያ ውድቁ ካገኘሁትና ጥይት ልሰጠው ሞክራ ካልተሳካለት ሰው ጋር የተያየነው። ጠመንጃውን አውርዶ ወደሰማይ እየተኮሰ ወደአኔ መጣ። “ይሄን ጎበዝ አላሲዝም!! ይህን ጎበዝ ሁሉ ደክሞ በነበረ ጊዜ ለሠራዊቱ ምግብ ሲሰበሰብ አግኝቼው ጥይት አንዲሰጠኝ ጠየቅሁት። የያዘውን ጥይት ሁሉ ሞክሮልኝ የሚሆነኝ በማጣቱ ሌላ ጊዜ ሊያመጣልኝ ቃል የገባልኝ ሰው ነበርና ባለውለታዬ ነው። ስለዚህ መሄድ ወደሚፈልግበት አሸንፋለሁ እንጂ አላሲዘውም!!” እያለ መጠሩን ቀጠለ። የማረከኝ ሰው፤ ይመር ንጉሤ ደግሞ “እይ ግዴለም እኔም አላሲዘውም። ሊገድለኝ ይችል ነበር፤ ግን አልገደለኝም። ለምን እንዳልገደለኝ ስጠይቀው የሰጠኝ መልስ ልቤን ነክቶታልና እኔም ለማንም አሳልፌ አልሰጠውም። በፍጹም አታሰብ፤ አብረን እንደሰደዋለን እንጂ ምንም አይሆንም አለና ሁለቱ ሰዎች ሌሎች ጥቃት እንዳያደርሱብኝ ከሌላ ሆነው እየጠበቁኝ ግማሽ ቀን ያህል ተጉዘን ውድቁ ገባን።

መንገዱን ሁሉ ጁሊያኖና አሊጋዝ አፊቱ እየተደቀኑብኝ ሐዘኑ አልወጣልህ ብሎኝ ነበር። ጁሊያኖ በውጊያ ጊዜ ጎበዝና ደፋር፣ ለሕይወቱ የማይሳሳ፣ ለጓዶቹ የሚሠዋ ተወዳጅ ጓድ ነበር። አድገቱ ኤርትራ ሲሆን በኤርትራ ውስጥ የታወቀ ቦክሰኛ እንደነበር ስምቻለሁ። ጁሊያኖ የሚለውን ስም ያወጣለት ርባ ነበር። ጁሊያኖ ያለው መልኩና ቅላቱ ጣሊያናዊ ስለሚመስል ሳይሆን አይቀርም። በሲኒማ የገጸ ባሕሪ ስሙ፤ ሪንጎ፤ በመባል የሚታወቅ ጁሊያኖ ጁማ የሚባል ዝነኛ የጣሊያን ተዋናይ እንደነበረም አስታወስኩ። ርባ ይህን ተዋናይ የቱን ያህል እንደሚያውቀው ርግጠኛ ባልሆንም ቅጽል ስሙን ያወጣለት ከዚህ ዝነኛ የጣሊያን ተዋናይ ለማመሳሰል ሊሆንም ይችላል ብዬ አስብኩ።

አሊጋዝ የቦረና ልጅ ሲሆን ደሴ የወይዘሮ ስኒን ትምህርት ቤት ተማሪ ነበረ። (አውነተኛ ስሙ አርቀው በላቸው ነበር።) ዳሎል በሄደን ጊዜ ቆሰሎ ስለነበር ለመልስ ጉዞ በቅሎ ገዝተንለት ነበር። እኛ በእግር እርሱ የፀሐይ ኮፍያ አድርጎና በበቅሎ ላይ ሆኖ ነበር የምንጓዘው። በዚያም የተነሣ ቅጽል ስሙ ምኒልክ ሆኖ እንደነበረ ትዝ ይለኛል። በቅሎዋ ደግሞ ከእኛ ጋር አሲምባ አስከቆየችበት ጊዜ ድረስ አሊጋዝ እየተባለች በእርሱ ስም ትጠራ ነበር። አሊጋዝ በተለይ ከዳሎል ተልእኮ ጋር በተያያዘ የማይረሳ ትዝታ አትርፎ ነበር።

***

ወደዬ ስንደርስ ሕዝብ ሲከተሉን ቆይቶ ይመር ንጉሤ መንደር እንደደረሰን የደሰታ ተኩስ ይተኩሱ ጀመር። ይመር ንጉሤ ምርኮኛ ይዞ የመጣ ጀግና፤ ተብሎ ነበር በተኩስና በአልልታ የታጀበ ደግሞ አቀባበል የተደረገለት። እርሱ ግን ፈገግ ከማለት ውጪ የተለየ የጀግንነት ስሜት አልታየበትም።

ይመር ንጉሤ ግቢ እንደገባን አብረውን የመጡት የአካባቢው ነዋሪዎች ቀስ በቀስ እየተሰናቡቱ ሄደው ብቻችንን ስንቀር “አይዞህ ምንም እንዳትፈራ!” አለኝ። ወደቤት ውስጥ ስንገባ እምስትና ስድስት ዓመት የዕድሜ ክልል ውስጥ የሚሆናቸው ሁለት ሕጻናት ልጆቹን አየን። ባለቤቱ እንግዳቸውን ሸኝቶ ወደ ውስጥ እስከሚገባ እየጠበቀች ነበርና ጉድ ጉድ ማለት ጀመረች። እንደቀመጥ ጋበዘኝና “እንግዲህ ቤትህ ነው፤ ምንም የሚያስጨንቅ ነገር የለም አለኝ። በግድግዳው ዙሪያ የተሠራው መደብ እገዛ ተነጥፎበታል፤ አጠገቤ ባለው ግድግዳ ሥር ከመደቡ ላይ ተቀመጥኩና ወገቤን ግድግዳው ላይ ደገፍ አድርጌ ዐረፍ ለማለት ሞከርኩ። ይመር እንቅስቃሴን ሁሉ በጥሞና ይመለከታል፤ ድከሜንና ጉዳቱንም የተረዳው ይመስላል። ወደ ሚስቱ ዞር ብሎ “እስቲ የሚበላ ነገር ስጪው አላት። የምበላውና የምጠጣው ቀርቦልኝ ከቀማመስኩ በኋላ ነፍሴ ትንሽ መለስ አለች።

ከምጣብ በኋላ ይመር ጨዋታ ጀመረ። ለሚስቱ ስለሆነው ሁሉ ሲያጫውታት በመገረም ሰረቅ አድርጋ ተመለከተችኝና ፈገግ አለች። ትንሽ ካወራን በኋላ ከተቀመጠበት ተነሥቶ ወደ ደጃፍ እየወጣ “ና! የምታድርበትን አሳይህህ” አለኝ። ተከተልኩት። ከዋናው ቤት እልፍ ብሎ የምትገኝ ትንሽ ጎጆ ቤት ውስጥ ገባንና መኝታውን አሳየኝ። ከመኝታው ላይ ዐረፍ አልኩ፤ እርሱ ግን እንደቆመ የሆነ ሐሳብ እያሰላሰለ መሆኑ ያስታውቃል። “አይዞህ፤ ሁሉንም ነገር ለእኔ ተወው። ምንም ሳትሰጋ በደንብ ተኛና ስለወደፊት ደግሞ ነገ እንማከራለን” አለኝ በትኩረት አየተመለከተኝ። በዙም ሳይቆይ ተሰናብቶኝ ወጣ።

ይመር ንጉሤ ከወጣ በኋላ ተቀምጬ ብዙ ቆይቻለሁ፤ በባዶው ቤት ውስጥ በትካዜ ተውጬ ቆየሁና ጋደም ለማለት ሞከርኩ። ጀርባዬ መሬት ቢነካም፤ የወደፊት ዕድሌም ተስፋ እንዳለው ቢሰማኝም እንቅልፍ እምቢ አለኝ። ሰውነቴ በድካም የደቀቀ ቢሆንም የገጠመንን አደጋና የተመለከተኩትን አስቃቂ ትርኢት እውነትነት በመቀበል ራሴን ማረጋጋት አቃተኝ። ዓይኖቼ በጨለማው ውስጥ ፈጠው የሰለቱን ውሎ እንደፈልገው መመልከታቸውን ቀጠሉ፤ እለምርዬ ተበጠበጠ። ጁሊያና... አሊጋዝ... ደበሳይ... ጭንቅላቴ የደነዘዘ መሰለኝ፤ ስመመን ውስጥ ገቢሁ።

በስመመኑ ውስጥ የማየውና የምስማው የቀኑን ትርምስ ነበረ። የተኩሱ ድምፅ ሊያደክብከኝ የደረሰ ይመስለኛል፤ ጆሮዎቼን በሁለት እጆቼ ያካካቸው። ደግሞ ከጓዶቼ ጋር ስንሸሸና ጥቅጥቅ ያለ ጨለማ ውስጥ ገብተን ስንጠፋፋ፤ የማደርገው ጠፍቶኝ ሰውራጭ፤ ለመጥራት ስሞክር ድምፅ ማውጣት አቅቶኝ ከንቱ ጩኸት እየጮሁክ እጨነቃለሁ። ከፋቅ ደግሞ “ወይኔ ጁሊያና! ወይኔ ጁሊያና!” የሚል ድምፅ ይሰማኝና ዞር አላለሁ። አንዱ ገበሬ ጁሊያናን በመጥረቢያ ሲመታውና አንገቱ ተቀንጥሶ እየተንከባለለ ወደገደል ሲወርድ ይታየኝና ራሴን ይገድ እንደደነዘዘኩ ብዥ እያለብኝ ደበሳይን አየዋለሁ። ከጀርባው የገባው ጦር በደረቱ ወጥቶ ሲንገዳገድ... ሊወድቅ ሲል... “ኡ...ኡ...” ለማለት ስሞክር ድምፄ አልወጣ ብሎኝ ልቤን ሲጎትተው በላብ ተዘፍቄ ብንን አልኩ።

ከተጋደምኩበት ተነሥቼ ቁና ቁና እየተነፈስኩ ቁጭ አልኩ። ነቅቼም የምቃኝ መሰለኝ። ግን ቅዠት አልነበረም ሁሉም ነገር እውነት ነበር። ጁሊያና ሞቷል ቀበረነዋልም፤ “ደበሳይስ ግን ይተርፍ ይሆን? ሺሪ በጭራሽ! ምንስ ግዙፍ ቢሆን ያ ሁሉ ደም ፈሰሰት እንዴት ይተርፋል? በዚያ ላይ ደግሞ በጠላት እጅ ነው የነበረው፤ እይ አይተርፍም! በፍጹም አይተርፍም!” አላለሁ ለራሴ። ተቀምጬ በቁም ቅዠት ስንገላታ ረዥሙ ለሊት አልገፋ ብሎኝ ስጨነቅ ቆየሁ፤ እንደገና ቀኑን የማላየው መሰለኝ። ነገር ግን ወዲያውኑ የወፎች ጫጫታ

ተሰማኝ። “እርዳ” አልኩ ሳላሰበውም ያንን ረዥም የሰቃይ ሌሊት ያነጋውን ፈጣሪ አመሰግንኩ።

ሰኔ 28 ቀን ጠዋት ሆነ። ከአደርኩባት ትንሽ ጎጆ ቤት ወጣሁ፤ የጠዋቱ ቀዝቃዛ አየር ሰውነቴን ሲዳሰሰው ጉልበት የሰጠኝ መሰለኝ። ግቢው ውስጥ ወዲያ ወዲህ እያልኩ አካባቢውን ማጥናት ጀመርኩ። የይመር ንጉሤ ቤት የተሠራው ተራራ ጫፍ ላይ ነው። ከፊት ለፊት ሰፈሩና አደባባዩ ቆልጭ ብለው ይታያሉ። ከበስተጀርባው በኩል የዱር እንስሳት የሚያኖር ጥቅጥቅ ያለ ደን ሲሆን በግራና በቀኝ በኩል ገደላ ገደል ነው።

ሐዘብ ሸንጎ የሚሰበሰብበት ትልቅ ዛፍ ያለበትን ሜዳ ግቢው ውስጥ ሆኜ አሻግራ ተመለከትኩ። ወደ አደባባዩ የሚያደርስ ኮርኮንቾ የመኪና መንገድ አለው። ትንሽ ቆይቶ የመኪና ድምፅ ሰማሁ። አንድ የፖሊስ መርሰዲስ የጭነት መኪና በኮርኮንቾ መንገድ ላይ ሲመጣ አስተዋልኩ። ትንሽ ቆይቶ ደግሞ ፖሊሶቹ የላኩት ሰው ወደ ይመር ንጉሤ ቤት መጣ። የፈጥኖ ደራሽ ፖሊሶች በይመር እጅ ምርኮኛ መኖሩን ሰምተው እንዲያሰረክብ ሊጠይቁ መምጣታቸውን መገመት ከባድ አልነበረም። ወዲያውኑ ወደ አእምሮዬ የመጣው የማምለጫ አቅጣጫዬን መምረጥ ነበርና ግራና ቀኝን ማየት ጀመርኩ። የይመር ንጉሤ ቃል ደግሞ በአእምሮዩ ውስጥ ተመላለሰ “ለማንም አሳልፌ አልሰጠውም!” ነበር ያለው። ቃሉን እንደማያጥፍ ልቤ ተቀብሎታል።

ይመር ወደእኔ መጣና “አንተን ፍለጋ እንደመጡ ርግጠኛ ነኝ። ለማንኛውም ወደ ዳር ዘወር በል፤ ሆኖም በጭራሽ ሊያሳሰብህ አይገባም፤ ገድዬዋለሁ እላቸዋለሁ። ቤቱን የመፈተሽ አዝማሚያ ካሳዩኝ ግን ወደሰማይ አተኩሳለሁ፤ የተኩሱን ድምጽ ሲሰማ ደግሞ መንገድ በሙሉ መሣሪያውን ይዞ ይወጣል እንጂ፤ እኔን አሳልፎ አይሰጠኝም። ፖሊሶቹም ባህላችንን አሳምረው ስለሚያውቁ አይታኩሉም፤ ወደመጡበት ይመለሳሉ። አይዘህ!” ብሎኝ ሄደ። ሲመለስም ልክ

የአሲምባ ፍቅር እንዳሰበው መሆኑንና “ገድየዋለሁ” ሲላቸው ምንም ሳያገነገሩ እንደተቀበሉት ነገረኝ።

ከሰዓት በኋላ ደግሞ ሌላ ነገር አስከትሎ ከተፍ አለ። ወደ ዘጠኝ ሰዓት አካባቢ አረኞች የሚመስሉ ሁለት ልጆች መጡ። “እንደምን ዋላችሁ፤ እዚህ ቤቶች” ብለው ሰላምታ ሰጡና ግቢ ገብተው፤ ይመር ንጉሤን ሊያነጋግሩ እንደሚፈልጉ ተናገሩ። ይመር ሲወጣ ከቤቱ ወደታች ይዘውት ወረድ ብለው ለብቻው አነጋገሩትና አብረው ተመለሱ።

አጠገቤ ሊደርሱ ሲሉ፤ ይመር ንጉሤ ነጠል ብሎ ወደእኔ መጣና “አማኑኤል! የአንተ ሰዎች ሊያነጋግሩህ መጥተዋል፤ ምንም አትፍራ አነጋግራቸው አለኝ። ልጆቼን አነጋገርኳቸው።

“የመጣኑው አንተን ሰማየት ነው፤ ጤንነትህ እንዴት ነው?” አለኝ፤ አንደኛው።

“እኔ ደኅና ነኝ፤ እናንተ እንማን ናችሁ?” አልኳቸው።

“እኛን በግል አታውቀንም። የመጣኑው ግን አንተን ፍለጋ ነው” አለኝ ሁለተኛው።

“እንዴት እኔን ፍለጋ ልትመጡ ቻላችሁ፤ ማን መሆኔን በምን አወቃችሁ፤ ማንሰ ልኳችሁ ነው?” በማለት ጥያቄዎች አከታተልኩ።

“ድርጅታዊ ተለኮ ነው የተሰጠን፤ ይመር ንጉሤን አነጋግረንዋል። ማንዝ የምንችለው ነገር ካለ ብለን ነበር አመጣጣችን” አለኝ ሌላው።

“ይመር ንጉሤን ምንድነው ያነጋገራችሁት?” አልኩ በሐሳቤ በርካታ ነገሮች አየተመላለሱ።

“ዋናው ነገር ይመር አሳልፎ እንደማይሰጥህ ቃል መግባቱ ነው” አለኝ። ይመር የእነዚህን ልጆች ማንነት እንዴት ሊያውቅ እንደቻለ ገርሞኛል። ይመር ንጉሤ ምንም ቸግር አልፈጠረብኝም፤ ማታም በሰላም አሳድሮኛል። እነዚህን ሰዎች ግን አላውቃቸውም። የደርግ ሰላይ ሊሆኑ፤ ወይንም ሌላ ዓላማ ሊኖራቸው ይችላል።

አሳዳሪዬ ግን በእኔ ላይ መጥፎ አመሰክክት እንደሌለው አውቄ ተማምኜበታለሁ። ታዲያ እነዚህ ሰዎች ምን ያደርጉልኛል? ከራሴ ጋር ነበር የተነጋገርኩት። እነዚህ ልጆች ማንም ይሁኑ ማንም እኔ የይመርን ሐሳብ መከተል እንደሚኖርብኝ ወሰንኩ።

“አይ፣ እኔ እናንተን አላውቃችሁም! ምንም የማናግራችሁም ነገር የለኝም! ላነጋግራችሁም ፈቃደኛ አይደለሁም!” አልኩት ኮስተር ብዬ።

ውሳኔዬን ከሰሙ በኋላ እርስ በእርሳቸው በዓይኖቻቸው ሲነጋገሩ አየኋቸው። ነገራቸው አላማረኝም፤ አሁን ደግሞ የበለጠ ቀፈፋኝ። “ምን ሊያመጡብኝ ነው” ብዬ ራሴን እያዘጋጀሁ ነበር። የሚቀጥለውን እርምጃቸውን እያሰላሰልኩ የሁለቱንም እንቅስቃሴ በትኩረት አከታተላለሁ። እንደኛው ግልጽሙን ገለጥ ሲያደርግ አየሁና አቋቋሜን አስተካክዬ ተመቻቸሁ። ከግልጽሙ ውስጥ ያወጣው ግን እኔ የገመትኩትን ሳይሆን፤ የማኦ ሴተንግን ትንሽ ቀይ የኪስ መጽሐፍ ነበር።

መጽሐፉን አውጥቶ ምንም ቃል ሳይናገር አሳየኝና ምን ዓይነት ስሜት ሲፈጠርብኝ እንደሚችል ለመመልከት ጠበቁ። አሲምባ አያለሁ ይህችን መጽሐፍ በአንዳንድ ጓዶች እጅ አይቻልም። ገና ያች መጽሐፍ መሆኗን ሳረጋግጥ መላ ሰውነቴን ወረረኝ። ዓይኖቼ በዕንባ ተሞሉና ሳላሰበው ጉንጮቼ ላይ ሲወርድ ተሰማኝ። ስሜቴ ፈንቅሎኝ ማልቀስ ስጀምር መጽሐፉን የያዘው ልጅ ጠጋ ብሎ ትክክሉን አቀፈኝ። አቀፍኩት፤ ገና መገናኘታችን ይመስል ተሳሳምን። ከሁለተኛውም ጋር እንዲሁ ተቃቀፍንና ተሳሳምን። ከዚያ በኋላ በአዲስ ጓዳዊ መንፈስ ተማምነን መነጋገር ጀመርን።

ይመር ይህ ሁሉ ሲሆን በመገረም ከመመልከት በስተቀር ጣልቃ አልገባም፤ ይመር ንጉሤ ደርግን በጣም እንደሚጠላ ከመሰማቴ በስተቀር የኢሕአፓ ደጋፊ መሆኑን ለመጠርጠር የሚያስችል ምልክት አላገኘሁም። ያን ዕለት ደርግ በራዛ

ዘመቻ እንዲሳተፍ እንደጠየቀውና አልዘምትም ማለቱን ነገረኝ። በጣም የሚገርመው ይመር ንጉሤ የራዛ ዘመቻን ለመዘመት ፈቃደኛ ባለመሆኑ ከአካባቢው እንደም ሰው ወደ ዘመቻ ሳይሄድ መቅረቱ ነበር።

“ሰውየው ወደ አገርህ አሳፍሮ እንደሚሸኝህ ነግሮናል። ነገ ወደ ሮቢት ቢያሳፍርህ ለመሄድ ተዘጋጅተሃል? ትችላለህ?” አሉኝ። “አዎ፣ እችላለሁ” አልኩ።

“በጣም ጥሩ ነው” አሉኝ። ለጉዞ የሚያስፈልገኝ ዝግጅት መኖሩን ነገሩኝ፤ ምን ሊሆን እንደሚችል ለመገመት በመግባቱ ላይ አያለሁ ጸጉራን መላጫት እንደሚኖርብኝ ተነገረኝ። ጸጉራን ላይተው ቅቤም ቀቡኝ። ከዚያ በኋላ የሚነግሩኝን ሁሉ ያለጥያቄ መቀበል ያዝኩ። ከይመር ጋር ተነጋገሩና ልብሶች አመጣልኝ፤ የአካባቢው የባህል ልብስ ነበረ። ግልጽም እንዴት እንደሚገለጸው ለመጀመሪያ ጊዜ ዓየሁ። በግልጽሙ ላይ የሚደረገውም ጋቢ የተለየ አለባበስ ነበረው፤ ሁሉንም በሚገባ አለማመዳኝ። “ከዚህ አካባቢ አስከምትወጣ እንደዚህ ተመሳሳሊ ራስህን ካልለወጥክ ብዙ ችግር ሊያጋጥምህ ይችላል፤ አለባበስህም ጥርጣሬ የሚፈጥር እንዳይሆን መጠንቀቅ ያስፈልግሃል” አሉኝ። ለመሳፈሪያ የሚሆኑንን ገንዘብም ሰጡኝ።

በጣም አመሰግናለሁ፤ አነርሱም መልካም ዕድል እንዲገኙላቸው ተመኝተውልኝ ተሰነባበትንና ተመልሰው ሄዱ። (ከእነዚህ ሁለት ወጣቶች አንደኛው፣ እበበ ተፈራ የሚባል ሲሆን በወሎ ዘመቻ አብሮን የነበረና በሕይወት የተረፈ እንዲሁም፣ በኋላ ላይ ኃይል ሦስት ሆኜ የኃይል የፖለቲካ ሐላፊ የነበረው የሽፈራው ታላቅ ወንድም እንደሆነ ከቆየሁ በኋላ አወቅሁ።) አነርሱ በሌላ በግማሽ ሰዓት ውስጥ ይመር ንጉሤ መጥቶ “ና እንሂድ” አለኝ።

“የት ነው የምንሄደው?” አልኩት፤ ወደወሎ ሮቢት የምንሄደው ሌሊት ይሆናል ብዬ ገምጃ ሆኖም ድንገት ለመሄድ እንደዘጋጅ ሲነግረኝ ግራ ተጋባሁ።

“ካሬ አዚህ ማደር የለብህም። የደርግ ሰዎች አዚህ መኖርህን አውቀዋል፤ ጠዋት መጥተው ጠይቀው ቢሄዱም እንደገና ሊመጡብን ይችላሉ?” ሲለኝ በጣም ደንገጥኩ። ይኼን ስጋቱን እስካሁን አልነገረኝም ነበር።

“ታዲያ አሁን ወዴት ነው የምንሄደው?” ብዬ ጠየቅኩት እንደገና።

“አሁን የምንሄድበት የባለቤቴ ቤተሰቦች ሀገር፣ ለወሎ ሮቤት ቅርብ ነው። እዚያ ሄደን እናድርና በጠዋት ወስጆ አውቶብስ እሳፍርሀለሁ” አለኝ።

በመጀመሪያ ከይመር ጋር ከሆነኩ ምንም እንደማልሆን ሙሉ እምነት አድሮብኝ ነበር። አሁን ይህን ሐሳብ ሲያመጣ ግን ከፍተኛ ስጋት ተሰማኝ። እሱን ተጠራጥሬው አልነበረም፤ ምናልባት ፖሊሶቹ እንቅስቃሴያችንን እየተከታተሉ ከሆነ፤ መንገድ ላይ ሊይዙን ይችላሉ የሚል ጥርጣሬ ገብቶኝ ነው። ያ ከሆነ ደግሞ አደጋው በእኔ ሕይወት ብቻ የሚመጣ ሳይሆን፤ ለይመርም ሕይወት የሚያሰጋ ይሆናል። ይህንን ስጋቴን ለይመር መናገር ስለከበደኝ ዝም አልኩት።

መንገድ ስንጀምር እየመሸ ነበር። ከቤት ተነሥተን መንደሩን ለቀን አስከንወጣ ድረስ የተለመደውን የእግር መንገድ አልተከተለም፤ አሳቻ መንገዶችን እየተጠቀመ እንደነበር ተገንዝቤአለሁ። ይመር በዚያ ግዙፍ ሰውነቱ መሣሪያውን ታጥቆ በንቃትና በጥንቃቄ ከፊት ከፊቱ ሲራመድ በአቋሙ እየተገረምኩ ነበር የምከተለው።

ከመንደሩ ብዙ ክራቅን በኋላ መደበኛውን መንገድ ይዞን መሄድ ቀጠልን። መንገዳችን የግታ ጉዞ ስለነበረ፤ የምንሄድበትን አቅጣጫና ያለፍናቸውን ቦታዎች ለማወቅ አልቻልኩም። በጭፍን ይመርን ከመከተል ውጪ አማራጭ አልነበረኝም።

ከኋላው እየተከተልኩት በሆነ አጋጣሚ ችግር ሊፈጠር ቢችልና እኔን አሳልፎ ላለመስጠት ሲል አንድ ነገር ቢሆንስ? የሚል ሐሳብ በአእምሮዬ መመላለስ ጀመረ። እቤት ጥላናቸው የመጣነው ባለቤቱንና ሁለቱ ሕፃናት ልጆቹን አስቤ በጣም ጨነቀኝ። የእኔ ህይወት አንዴ አደጋ ውስጥ የወደቀና የወደፊቱም ዕጣዬ ያልለየለት ስለሆነ፤ ለሚመጣብኝ ማንኛውም ነገር ተዘጋጅቻለሁ። ከቻልኩ ለማምለጥ መሞከር፤ አለያም ሞትንም ቢሆን መቀበል ግዴታዬ መሆኑን እምነብታለሁ።

የምናልፍበትን ቦታ ሁሉ በጥንቃቄና በንቃት እየተመለከተ እንደሚጓዝ አስተውያለሁ። ስለእኔ ደኅንነት በጣም እንደተጨነቀና ካሰበው ግብ ሳያደርስኝ የሚመለስ ሰው እንዳልሆነም አውቄያለሁ። ብቻ በዚህ መካከል... እያልኩ ስለ እርሱ ደኅንነት በማሰብ ነበር አእምሮዬ የተወጠረው። ያሰበበት ቦታ በሰላም ብንደርስ እንኳ፤ እዚያ ሰላላው የፖሊሶች ሁኔታ ምንም አላውቅም።

ፖሊስ ጣቢያው ከምናድርበት ቤት ጎረቤት ቢሆንስ፤ በቤቱ አካባቢ ፖሊስ ጣቢያ ባይኖር እንኳ፤ ምናልባት የመምጣታችን ወሬ ተሰምቶ ችግር ቢፈጠርስ፤ እኔ ለሀገሩ አንግዳ ለሰው ባዳ ነኝ። እርሱም ቢሆን እንደ ጉራ ወርቄ፤ ጎረቤቶቹን ተማምኖ ለማስፈራራት የሚችልበት ሁኔታ የሚኖረው አይመስለኝም፤ ሐሳቤን ግን ለይመር አልነገርኩትም።

እኩሰ ለሊት ገደማ ሲሆን ከባለቤቱ ቤተሰቦች ቤት ደረሰን። ግቢው ውስጥ ከመግባታችን በፊት ምንም ስጋት እንዳያድርብኝ በድጋሚ ነገረኝ፤ ማለዳ ማንም ሰው ከመንቃቱ በፊት አውቶብስ ተራ እንደምንሄድና እንደሚያሳፍረኝ ለማስተማመን እየሞከረ ነበር። “ምንም ችግር ቢፈጠር ማንኛውንም ኃይል ለመከላከል የሚያስችል በቂ ጥይት አለን” አለኝ ደግሞ የመጣው ቢመጣ ቃሉን ለማክበር ያለውን ቁርጠኝነት ለማረጋገጥ።

ይመር እንዳለውም በሚቀጥለው ቀን ማንም ሰው ሳይሰማ፤ ደምፃችንን አጥፍተን ለመውጣት በማለዳው ተነሣን፤ ይመር ግልድሙን ሳገለድም አገዝኝና መሳሪያውን ይዞ ፊትና ሷላ ሆነን ወደ አውቶብስ ተራ ሄድን።

***

“የጀግና ሰው መልኩ ሁለት ብቻ ነው፤

አንድ ፊት መሥዋዕት በአንድ ፊት ድሉ ነው፤

የሁሉም ማሰሪያ ማተቡ ብቻ ነው ።”

ከይመር ንጉሤ ጋር አውቶብስ ተራው ወደሚገኝበት ወደ ከተማው ለየተቃረብን ስንመጣ ምን ሊያጋጥመን እንደሚችል እያሰላሰልኩ ሰውነቴ እንደገና መሸበር ጀምሯል። ፖሊስ ወይም ሌላ የመንግሥት ሰላዮች ቢያጋጥሙን በእርሱ ከመተማመን በስተቀር ምን ማድረግ እንደምችል እያሰብኩ አማራጮቼን በአእምሮዬ እያሰላሰልኩ ሳለሁ ነበር አውቶብስ ተራ የደረሰነው።

ከተማ ከገባን በኋላ ፖሊስ ባያጋጥመንም ሰው በሙሉ የታጠቀ ስለነበር ከበደኝ። የሚያገኙት ሰዎች በሙሉ ለእርሱ የአክብሮት ሰላምታ ይሰጡትና እኔን በጥርጣሬ ይመለከቱኛል። የአነርሱን ዓይነት ልብስ ብለብስም የማጎበረሰቡ አባል አለመሆኔን በማወቅ በአትኩሮት እያዩኝ ስለ ጉራ ወርቁ ጦርነት ይጠይቁታል።

አውቶብስ ተራው አካባቢ ስንደርስ ከዋናው መንገድ በስተምዕራብ በኩል ወደሚገኝ አንድ ጠላ ቤት ገባን። ውስጥ የነበሩት ሰዎች ይመርን በሰላምታ ተቀበሉት። እሱም ሰላምታቸውን በመመለስ እንደየሁኔታው ያናግራቸዋል። ሰላምታው የበዛው የጉራ ወርቁ ወሬ በስፋት ተሰምቶ ሊሆን እንደሚችል ገምቻለሁ፤ ይመር ግን ወሎ ሮቢት ውስጥም የሚታወቅ ሰው እንደሆነ ተረዳሁ።

ቦታ አግኝተን ተቀምጠን ትንሽ እንደቆየን ከፈታችን ከተቀመጡት ሰዎች አንደኛው ጠላውን ጎንጨት አድርጎ መልሶ ካስቀመጠ በኋላ ወደእኔ ተመለከተና “ከትላንት ወዲያ የሆነውን ሁሉ እኮ ሰማን። ይኼ ነው እንዴ የማረከው ኮበሌ?” ብሎ ጠየቀው

“አይ ይኼ እንኳን እረኛዬ ነው። ምርኮኛዎን ገደዋለሁ” ብሎ በመከላተር ተመለከተው። እኔ ሰው መግደል ያን ያህል እንደቀላል ነገር መነገሩ እየገረመኝ ነበረ፤ ሰውየው የሰማውን ማመኑን ተጠራጥፎ አለሁ።

ይመርም ሁኔታውን ተገንዝቦታል “ይኼ እረኛዬ ነው። ዘመዶቹን ስለናፈቀ፣ ወደሀገሩ ልሸኘው ነው ያመጣሁት” አለና የበለጠ ለማሳመን ሞከረ።

ከትንሽ ጊዜ በኋላ አስተማሪዎች የሚመስሉ ሰዎች ወደጠላ ቤቱ ገብተው እኔና ይመር ከነበርንበት አቅራቢያ መደቡ ላይ ተቀምጠው ነበር። ሰውየውና ይመር የተነጋገሩትን ካዳመጡ በኋላ “ይኼ እረኛህ ወደሀገሩ ሲሄድ መልእክት የሚያደርስልን ከሆነ እንዴ እናነጋግረው?” ብለው ይመርን አስፈቀዱት። ይመር ፈቃደኝነቱን ገለጸላቸውና ወደውጭ ይዘውኝ ወጥተው፤ በአቅራቢያ ወደነበረ ሻይ ቤት ወሰዱኝ። ማን እንደነገራቸው ባላውቅም ስለእኔ የሚያውቁ መሆናቸውን ተረድቻለሁ። ሻይና ዳቦ አዘውልኝ በልቼ ሰጩ ርስ ትንሽ አውሩኝና “አይዘህ! ይሄ ደግሞ ለእንዳንድ ነገር ይጠቅምህል” ብለው ገንዘብ ሰጡኝ። ልክ ይህንን በማውራት ላይ እያለን ወደ መቀሌ የሚሄደው የወሎ ፈረስ አውቶብሰ ጡሩምባውን እያሰጩኸ መጣ። አውቶብሱ መምጣቱን ስለማ “የየት መኪና ይሆን?” አልኳቸው ሰዎቹን።

“መቀሌ ነው” አለኝ እንደኛው ቀልጠፍ ብሎ።

ከመጣደፊ የተነሣ ወደ ይመር እንኳ መለስ ብዬ ሳልሰናበተው ወደ አውቶብሱ በሩጫ ሄጀ ተሳፈርኩ። ይመር አውቶብሱ መምጣቱን ሲሰማ ይመስለኛል ከጠላ ቤት ወጥቶ በዓይኖቹ አሻግሮ ሲፈልገኝ አየሁት። በመስኮት በኩል አንገቴን አውጥቼ “ደንና ሁን!” በማለት ተሰናበትኩት።

***

አውቶብሱ ሞተሩን አስጮኸና ተንቀሳቀሰ፤ የልቤ ምት ሲጨምር ተሰማኝ። በሐሳቤ በመንገድ ሊያጋጥመኝ ስለሚችል ችግር ሳውጠነጥን ቆየሁና “የሚገጥሙኝን ችግሮች አልፌ ተመልኼ አሊምባ እገባ ይሆን? ለመሆኑ ስንት ጓዶች ይህ ዕድል ገጥሟቸው ይሆን?” ወደሚል ሌላ ሐሳብ ገባሁ። ዕድሉ ያልገጠማቸውና ከመጀመሪያውም ለከፉ አደጋ የተጋለጡ ጓዶቹን ሳስብ፣ ያሳለፍነው የጦርነት ትርኢት በዓይኔ ላይ መጣ።

የሰዎች ጩኸት፣ የጁሊያናና የአሊጋዝ አሟሟት፣ በደበሳይ ጀርባ የገባው ጦርና የተንገቀዝቀው ደመም፣ የአሊጋዝ አወዳደቅ፣ የጁሊያና ሬሳ ላይ ተደፍተን ስንላቀስ” ጁሊያና!! ጁሊያና!!” የሚል ጩኸት እየተሰማኝ፣ በሃሳብና በታዜ ጭልጥ አልኩ። አውቶብሱ ውስጥ መሆኔንና በማላውቃቸው ሰዎች መካከል መሆኔ ሁሉ ተዘንግቶኛል። በግምባሬ ላይ መፍሰስ የጀመረው ላብና የዓይኖቹን ቋት ሞልተው ዱብ ዱብ የሚሉት የእንባ ዘለላዎች ምን ዓይነት እንግዳ ስሜት ውስጥ እንደነበርኩና ምን ያህል ራሴን መቆጣጠር እንዳቃታኝ ይናገሩ ነበር። ድንገት ወደ ኅሊናዬ ተመለስኩና ደነገጥኩ፤ ሰዎች ሁኔታዬን ልብ እንዳይሉ ከፊቴ ያለውን መቀመጫ በሁለት እጆቼ ይገጭ ጭንቅላቴን በእጆቼ መካከል ቀበርኩት። ስሜቴ ቀዝቀዝ እስኪልና ገጽታዬ መላስ እስኪልልኝ በዚያ ሁኔታ እንደተደፋሁ ቆየሁ።

አጠገቤ ተቀምጦ የነበረው የከተማ ሰው የቅቤዬ ሽታ ሳይሰማማው ቀርቶ ይመስለኛል ወንበሩን ትቶ ከቢጤው የከተማ ሰው ጋር ተዳብሷል። ያለሁት ለብቻዬ መሆኑ ተመችቶኛል። መኪናው ፍጥነቱን እየጨመረ ነበር። በመስኮት የሚታየኝ ተራራ፣ ሸንተረርና ሜዳው አንዲሁም ዛፎቹ ሁሉ ወደ ኋላኝን እየተፈተለኩ ይጠፋሉ። ዞር ብዬ በስተቀኝ በኩል ባሉት ወንበሮች ላይ የተቀመጡትን ሰዎች ተመለከትኩ። አንዳንዶች እርስ በርሳቸው ያወራሉ። ከመስኮቱ ጥግ የተቀመጡ አንድ ሽምገል ያሉ ሰው አንገታቸውን ወደኋላ ዘንበል አርገው እንቅልፍ ሸለብ አድርጓቸዋል። አንዳንዶች ደግሞ እንደእኔው ሁሉ በራሳቸው ሐሳብ ውስጥ ገብተው

ወደኋላ የሚወረወረውን የገጠር ትእይንት እያዩ ቅዝዝ ብለዋል። ከኋላዬ ባለው ሁለት መደዳ ወንበሮች ላይ ስድስት ባላገሮች የቤተሰብ ጫወታ ይዘው ሐዘን በተቀላቀለበት ስሜት ያወራሉ። ከሴቶቹ አለባበስ ለለቅሶ እንደሚሄዱ ገመትኩ።

ድንገት እውቶብሁ ፍጥነቱን ቀንሰና ቆመ። የደረሰንበትን ቦታ ለመለየት ቀና አልኩና አጠገቤ ባለው መስኮት ቃኘት አደረግኩ። ከመኪናው ፊት የፍተሻ ኬላ መኖሩን አየሁ፤ ጥቂት ወታደሮች ከዳር ቆመው ሹፌሩን እያገገገሩት ነበር። “የመጀመሪያው ፊተና” አልኩ በልቤ። የተለየ አጋጣሚ ካልተፈጠረ በስተቀር የያዘኩት እንድ በእጅ የሚገጠሰጠል የልብስ በርሳ ብቻ ሲሆን በውስጡም ምንም እስኪ እቃ የለበትም። ግን ምን ይታወቃል? አንዳንዴ በማያውቁት ሀገርና በማያውቁት ሰው መሀል በመገኘት ብቻ የሚያጋጥም ችግር አለ። “ሆነም ቀረ ወርዶ መፈተሽና የሚመጣውን ማየት ነው” አልኩና ከፊቴ ያሉትን ሰዎች ተከትዬ ለፍተሻ ወረድኩ።

ከፊት ለፊቴ እንድ የሃምሳ አለቃ ማዕረግ ያለው ፈታሽ ቆሟል። ራመድ ብዬ አጠገቡ ሰደርሰ፤ ለመፈተሽ ሁለት እጆቼን እንደማንሳት አደርግሁ። “ዞር በል፤ ግማታም” አለኝና አፍንጫውን ይዞ ወደኋላው ሸሸ። የራሴን ቅቤ ረስቼው ግራ ገብቶኝ ነበር፤ ወዲያውኑ ግን አለባበሴና የተቀባሁት ቅቤ ትዝ አሰኝ። ተመልኼ ወደ መኪናው ውስጥ ስገባ ደግሞ ሌላው ፈታሽ ወታደር ከመኪናው ውስጥ ሆኖ ግራና ቀኝ እየቃኘ የተሳፋሪዎችን እቃዎች ዳበስ አድርጎ ወዳገኘበት ቦታ ይመልሳል።

ለፍተሻ ያልወረዱ ባላገሮችና ሴቶች ጫወታቸውን አቁመው የሚፈትሸውን ወታደር ይመለከታሉ። ሴቶችና የባላገር ወንዶች እንደማይፈተሹ የሰማሁት ቆይቼ ሲሆን የሚፈተሸው የከተማ ሰው ብቻ መሆኑን ተገነዘብኩ።

መጀመሪያ አጠገቤ የነበረው ሰው ተመልሶ መጥቶ ከወንበሩ ጫፍ ላይ ተቀመጠና ወደ እኔ እየተመለከተ ፈገግ በማለት የማግባባት ፊት ካሳየኝ በኋላ “ከየት ነው የመጣኸው?” ብሎ ጠየቀኝ። እንዲህ ዓይነት ጥያቄ የሰላምም የጨዋታ ፍለጋም ሊሆን ይችላል፤ እኔ ግን ደስ አልልህ አለኝ።

“ከወሎ ሮቢት” አልኩት።

“አህ! ወሎ ሮቢት?” አለና ዝም አለ።

የተጠራጠረኝ ስለመሰለኝ “አንድ አስተማሪ ወንድም ነበረኝ፤ እሱን ፍለጋ ነው የመጣሁት” አልኩ ሳይጠይቀኝ።

የኔን መልስ ችላ ብሎ፤ ባሻገር ያለውን ጓደኛውን ማነጋገር ጀመረ። “ሰሞኑን፤ እዚህ አካባቢ እኮ የብርሃን መሰቀል ሰዎች ተይዘዋል ይባላል” አለው።

“እውነትህን ነው? መቼ ነው እባክህ?” ብሎ ጠየቀው።

“ሰሞኑን” አለውና እንደገና ወደ እኔ ዞር አለ። ሰምተሁል ወይ? ይሁን፤ አንተም የእነርሱ ሰው ነህ ለማለት ይሁን አልገባኝም። እንዳልሰማ ሰው በዝምታ አሳለፍኩት። እሱ ግን በዋዛ ሊለቀኝ የፈለገ አይመስልም።

“አልሰማህም እንዴ?” አለኝ፤ ተኮር አድርጎ እየተመለከተኝ።

“እኔ እንጃ! ምንም አላውቅም” አልኩት። መልሴን ስላሳጠርኩበት ወይም ከፊቴ የጠረጠረው ነገር ይሁን አልገባኝም። “ቅድም በሐሳብ ተመስጫና የነበርኩበትን ዘንግቼ፤ በላብ ተጠምቄ ሳለቅስ አይቶኝ ይሆን እንዴ የጠረጠረኝ?” ብዬ አሰብኩ። የመንግሥት ነጭ ለባሽም ሊሆን ይችላል፤ ብቻ በሁኔታው ምቹት

አንዳልተሰማኝ እሱም ሳይገባው አልቀረም። የእኔ አነጋገር አላጠግብ ብሎት ቅር አንዳለው ያስታውቃል። ያ ሰው ችግር ይፈጥርብኛል ብዬ ፈርኜው ነበር።

ሰውየው ከዳደኛው ጋር ሲነጋገር አንደተረዳሁት የጭነት መኪና ያለው ይመስለኛል። የመጣውም መኪናውን ለመከታተል አንደሆነና ማይጨው ላይ አንደሚወርድ ለዳደኛው ሲነገረው የሰማሁም መስሎኝ ነበር። እርሱ ግን አሁንም ከእኛ ጋር እየሄደነው። ዳደኛው ማይጨው ለምን እንዳልወረደ ሲጠይቀው መኪናው አልፎ መሔዱን ስለሰማ እየተከተለው አንደሆነ ነበር የመለሰለት። የዳደኛውን ጥያቄ ከመለሰ በኋላም ቀስ እያለ ወደ እኔ ዞር ሊያነጋግረኝ ደጋግሞ መጥኩን አስታወስኩ። እኔ ደግሞ ሆነ ብዬ የምሰጠው አጭር መልስ ብቻ ነው ። አንዳንዴም አምን፣ ወይም አይደለም ለማለት አንገቴን እያወዛወዝኩ በምልክት ብቻ እመልሰለታለሁ። የሚያደርገው ግራ ሲገባው፣ ይተወኝና አንደገና ወደ ዳደኛው ይዘራል።

ደግሞ እርእሱን ለውጦ ስለ ወያኔ ማውራት ጀምረ። “ሰሞኑን እኮ የትግራይ ተጋዳዮች፣ ስሮ ላይ በደርግ ጦር ላይ ከባድ ጉዳት አደረሱ” አለ።

“አውነትህን ነው?” አለ ዳደኛው። ለወሬው ጉጉት ኖሮት ሳይሆን፣ አንዲሁ መልሱን በመጠበቅ እየተመለከተው አንደሆነ ስላየ ብቻ ነበር የተናገረው።

ይህንን ስለማ ይኼ ሰውዬ ማንነቴን ጠርጥር፣ ለማወጣጣት በአዲስ አቅጣጫ እየመጣ ነው አልኩ በልቤ። የወያኔ አባል መሆኔን ማወቅ አንደፈለገ ጉብቶኛል። ሌላ ችግር ውስጥ ሳይከተኝ በጊዜ ለመላቀቅ መቀሌ ከመድረሳችን በፊት ለመወርድም አስቤ ነበር። መንገድ ላይ ወርጄ ግን የት እገባለሁ? ከእርሱ ጋር አንዲሁ አንደተፋጠጥን ሳላውቀው መቀሌ መዳረሻ ላይ የሚገኘው ካምፕ ደርሰን ለፍተሻ ቆምን።

ከማይጨው በኋላ ለፍተሻ የቆምነው መቀሌ መግቢያ ላይ ነበር። ከማይጨው የፍተሻ ተሞክሮዬ ትምህርት ስላገኘሁ መቀሌ ፍተሻ ጣቢያ ላይ

ከመኪና አልወረድኩም። ፍተሻው የሚመለከታቸው ከተማ ቀመስ መንገደኞች፣ አጠገቤ ሆኖ ይጨቀጭቀኝ የነበረ ሰውዬና ያ አውቶብስ ውስጥ የተግባባው ዳደኛው እየተንኮካሸኩ ከመኪና ወረዱ። እኔ ግን ያው አንደገበሬ ስለሌለኩ ባለፈው ፍተሻ ላይ አንደገጠመኝ “ግማታም” የሚል ጸያፍ ቃል አንድዳይመጣብኝና ፍተሻው አንደእኔ ዓይነቴን ባላገርና ሴቶችን ስለማይመለከት ከተቀመጥኩበት አልተንቀሳቀስኩም። ሆኖም ሰውዬው ከፍቅ እየታየኝ ስለነበር በዓይን እየተከታተልኩት ነው። የወረዱት መንገደኞች ተመልሰው ቦታ ቦታቸውን ከያዙ በኋላ መኪናው አንደገና ሞተሩን አስነሥቶ ጉዞ እስኪጀምር ድረስ አይደታ አላገኘሁም ነበር።

ያ ጨቅጫቃ ሰውዬም በደባልነት ተቀምጦበት ወደነበረው ወርንበር ተመልሶ ሄደል። ሐሳቡን ከእኔ ላይ አንሥቶ አጠገቡ ካሉት ሰዎች ጋር ማውራት ጀምሯል። ለማዘናጋት የፈጠረው ዘዴ ከሆነም፣ ችግርም አንኳ ቢያመጣ መቀሌ አውቶብሱ ሲቆም የሚመጣ ነው የሚሆነው። ከፍተሻው በኋላ ብዙም አልቆየንም፤ አውቶብሱ በጥቂት ደቂቃዎች ውስጥ መቀሌ አውቶብስ ጣቢያ ገብቶ ቆመና ተሳፋሪዎቹ መውረድ ጀመሩ። ገልመጥ ብየ ሰውዬውንና አካባቢውን ተመለከትኩና ወደመጨረሻ ከቀሩት መንገደኞች ጋር ተቀላቅዬ ወረድኩ።

መቀሌንም አንደሌሎቹ ከተሞች ሁሉ ለመጀመሪያ ጊዜ ማየቴ ነበር። አውቶብስ ተራው ውስጥ ሆኜ “አዳሊስ ሆቴል” የሚል ጽሑፍ ይታየኛል። ወደዚያ በመሄድና ባለመሄድ መሃል ሳመነታ በግቢው ውስጥ ያሉ በዘኔዎች፣ ሽርጤን ለማየት የፈለጉ ይመስል ከብበው ይገነታትሉኝ ጀመር። ባላገርነቴን ዓይተው መቀለጃ ሊያደርጉኝና ሊስቁብኝ ፈልገዋል፤ ወይም ደግሞ ገንዘብ ሊሰርቁኝ እያመቻቸኝ ነበር። በያዝኩት ረዥም በትር ለማስፈራራት ስሞክር እየተሳሳቁ ይበተኑና አንደገና ተመልሰው ይከብቡኛል። በመጨረሻ ግቢው ውስጥ በጥበቃ ላይ የነበሩ ሚሊሺያዎች ደረሱልኝ። “ባላገር አይታችሁ አታውቁም? ዞር በሉ!!” ሲሏቸው ተበታተኑ።

መቀሌን ስለማላውቃት፤ ከአውቶበስ ተራው ወጥቼ፤ በየት አቅጣጫ መሄድ አንዳለብኝ ገና አልወሰንኩም። እግራ በወሲድኝ አንዱን መንገድ መርጬ ጉዞዬን ቀጠልኩ። የሄድኩበት መንገድ ግን አንድ በወይን ተከል ቅጠሎች የታጀበ ግቢ አጠገብ ሲደርስ ቆመ። ግቢው በወታደሮች የተከበበና በመትረየስ የሚጠበቅ ነበረ። ልቤ ድው ድው አለብኝ። እስፈራውን ግቢ ወደግራ በኩል ትቼ በፍጥነት በመታጠፍ ስሄድ መንታ መንገድ ላይ አወጣኝ። ዘር ስል በአንዱ አቅጣጫ ትልቅ የመኪና መንገድ ታየኝ፤ ትንሽ ተንፈስ አልኩ። አውራ መንገዱን ይገጭ ወደፊት መጓዘኝን ቀጠልኩ፤ ከትንሽ ጊዜ በኋላ ከተማውን ለቅቄ እየወጣሁ መሆኔን በግራና በቀኝ ያሉት መስኮች ነገሩኝ።

ገጠር ውስጥ በመግባቴ ሕይወቴ ከአደጋ እየራቀ መሄዱ ተሰምቶኝ እጩ ስል፤ ረሃብ ይሞረሙረኝ ጀመር። ገረመኝ፤ በስጋት ውስጥ በነበርኩባቸው ደቂቃዎች ውስጥ በፍጹም ያልነበረ ረሃብ ከየት መጣ ሳልለው ሲያገነባብኝ መሳቅም አሰኝኝ። ምግብ ወሎ ርቢት የበላሁ ነኝ። መቼም የገጠር ሰው አይጨክንም ብዬ አሰብኩና አቅራቢያየ ሰው ባገኝ ብዬ አካባቢውን አማተርኩ። አንዲት ሴት በራቸው ደጃፍ ላይ ጎንበስ ብለው የሆነ ነገር ሲያገላብጡ እየሁ። ሳላመነታ ጠጋ አልኩና “ማደሪያ የሌለኝ፤ ለሀገሩ አንግዳ ነኝ...” ብዬ ገና ንግግሬን ሳልጨርስ ቀበል አድርገው፤ “አነጋገርህ ግን አንዳለባበሰህ የገበሬ አይመስልም” አሉኝ።

ከዚያም ትኩር ብለው ሲያዩኝ ቆዩና ግራ ቀኛቸውን ካጣሩ በኋላ ወደ ጆርዬ ጠጋ ብለው “እዚህ አካባቢ ነጭ ለባሾች አሉ፤ እንደአንተ ዓይነቱን ጸጉረ ልውጥ ካገኘ፤ ይዘው ወደ ወሀኒ ቤት ነው የሚወስዱት” አሉኝ። ወሀኒ ቤት ያሉት ቀደም ሲል ያለፍኩት የሚጠበቀው ግቢ እንደሆነ ገመትኩ። ደጃፋ ደርሼ እጃቸው ውስጥ አለመግባቴ ተአምር ነው ብዬ አሰብኩ።

ሴትየዋ ማስጠንቀቂያውን ነግረውኝ ለራሳቸውም ለመጠንቀቅ እየፈለጉ እንደሆነ ስለታወቀኝ ወደቤት እንድገባ ሲጋብዙኝ ገረመኝ። ቀልጠፍ ብዬ ወደ ውስጥ ገብቼ ዐረፍ እንዳልኩ፤ ትኩስ እንጀራ አምጥተው ነጠላዬ ላይ አስቀመጡልኝና “በል አሁን እንዳይዘቱህ ቶሎ ከዚህ አካባቢ ጥፋ” አሉኝና ቀድመው ወጥተው፤ አካባቢውን ተመለካከቱና እንደወጣ ምልክት ሰጡኝ። እኔ አመስግኜአቸው ስሄድ እሳቸው ደግሞ በጭስ የሞጨመጩ ዓይኖቻቸውን በመዳፋቸው ጀርባ እያሻሹ ያሰፉት እንጀራ እንዳይቃጠልባቸው፤ አየተቻኮሉ ተመልሰው ገቡ።

አደጋ ላይ መሆኔ ተሰምቶኛል፤ ፈጥኜ አካባቢውን መልቀቅ እንደሚያስፈልገኝም ርግጥ ነበር። የምሄደው ግን እግራ ወደመራኝ የእውር ድንበሬን ነበር። መድረሻየን ለመገመትም ሆነ አቅጣጫዬን ለማስተካከል የሚያስችለኝ ሁኔታ አልነበረኝም። በዚህ ሁኔታ የተከተልኩት መንገድ ወደአልተጠበቀ ጫፍ ወስዶኝ ከወንዝ አፋፍ ላይ አደረሰኝ። ወንዙ የሚወርደው በትልቅ ገደል ላይ ነው፤ መሻገር የማይታሰብ ነበር። በመጣሁበት መንገድ ተመልሼ በመጀመሪያ ሳልፍ ወዳየሁት አንድ ቤተክርስቲያን ውስጥ ለማደር ወስኜ ወደዚያው አመራሁ። ጥርጣሬየ ክፍተኛ ስለነበረ ማንንም ሰው ለመጠየቅ አልደፈርኩም፤ ቤተክርስቲያኑን ከማግኘቴ በፊት ግን አንድ ጅምር ቤት በማየቴ ሐሳቤን ለወጥኩ።

በቤቱ አጠገብ አጠና፤ ድንጋይ፤ ለመምረጊያ የተዘጋጀ ጭቃ እንዲሁም ሌሎች ለግንባታ የሚሆኑ የተለያዩ ነገሮች እዚያና እዚህ ተባታትነው ይታያሉ። ሠራተኞቹ የሉም፤ ነገር ግን አካፋና ደማ የመሳሰሉት የግንባታ መሳሪያዎቻቸው፤ በቤቱ ውስጥ ትቀምጠዋል። እዚያ ጅምር ቤት ስደርስ ቀኑ መጨላለም ጀምሮ ነበር። ከዚያ በኋላ ሠራተኞቹ እንደማይመጡ አርግጠኛ ሆነኩና ገብቼ አንዱ ጥግ ቦታ መርጨ ለመተኛት ተመቻቸሁ። ከመተኛቴ በፊት ግን ሴትየዋ የሰጡኝ እንጀራ ትዝ አለኝ፤ በእርግጥ ረሐቤ ሁሉ ጠፍቷል፤ ቢሆንም ግን ለመብላት መሞከር አንዳለብኝ አውቃለሁ፤ ደረቁን እንጀራ ቆረስ አድርጌ ወደ አፌ አስገባሁና ገና

ማላመጥ ስጅምር ድምጽ የሰማሁ መሰለኝ፤ ማላመጤን አቀሜ ማዳመጥ ጀመርኩ። አዎን- የተሰማኝ የጅቦች ጩኸት ነበር።

በአቅራቢያው ካለው ወንዝ የሚወጡ ጅቦች ናቸው ብዬ ገመትኩ። እውነትም የድምፁ አቅጣጫ ከወንዙ በኩል መሆኑ ያስታውቃል። በነጠላዬ የተቋጠረውን አንጀራ ወዲያ ጥየ፤ ጅቦቹ ከመጡ መከላከያ ለመሥራት ወዲያ ወዲህ ማለት ጀመርኩ። ቤቱ መዝጊያ አልተገጠመለትም፤ ስለዚህም ውጪ ያሉትን ድንጋዮች ማምጣት አማራጭ የሌለው መፍትሔ ነበር። ከአሁን አሁን ጅቦቹ ደረሱብኝ እያልኩ በመሳቀቅ ድንጋዮቹን እስከ ወገቤ ከፍታ ድረስ አደራርቤ በሩ ላይ ቆለልኩ። የጅቦቹ ድምጽ እየቀረቡ መምጣታቸውን ይነግረኛል፤ በዚያ ፍጥነት ግን አጠገቤ ይደርሳሉ ብዬ አልገመትኩም። ነገር ግን ወዲያውኑ ደርሰው፤ ቤቱን ከበቡት። ጩኸታቸው ቤቱን ያነቃነቀው እስከሚመስለኝ ድረስ ከባድ ነበር። የሰው ጠረን ሽትቷቸው ሊሆን እንደሚችልና በየትኛውም ደቂቃ ድንጋዩን ሊገፉት እንደሚችሉ እየጠበቅሁ በፍርሃት ተጨነቅሁ። የጭንቅ ሌሊት ደግሞ እያልቅም፤ ለሌቱን ሙሉ ዓይኖቼ ፈጠው ጅቦቹን እየተጠባበቅኩ አንዲት ደቂቃ አንኳ ለመተኛት አልቻልኩም።

ወደ ሌሊቱ መግባደጃ ላይ ጩኸታቸው ቀነሰና ቀስ በቀስ ድምፃቸውም እየራቀ ሄደ። እጅግ አልኩ። ከተቀመጥኩበት ጥግ ተነሥቼ ውጭውን ተመለከትኩ፤ ማለዳው ለዓይን ገልጦ ወገን ማለት ጀምሯል፤ ወደ ደጅ ወጣሁ። ሊያዘልቅ የሚችለውን የመንገድ አቅጣጫ ረጋ ብዬ ለማጣራት ሞክርኩ። ገና መንጋቱ ስለሆነ በአካባቢው ሰው አይታይም። የተሻለ አማራጭ የመሰለኝን አንደኛውን አቅጣጫ ይገፍ ወደሰሜን በኩል ስኔድ የመኪና ድምፅ ሰማሁ። ርምጃዬን ፈጠን አደረገሁና ድምፁን ወደሰማሁበት ገሰገሰኩ፤ ሳላሰበውም እውራ መንገድ ላይ ደረሰኩ። የወጣሁበት ቦታ የፍተሻ ኬላ መሆኑን ያወቅሁት ግን ተከታትለው

የቆሙ መኪናዎችን ስመለከት ነበር። የፍተሻውን ኬላ ወደግራ ትቼ በቀኝ በኩል ወደ በረሐው አቅጣጫ በሚወስደው መንገድ ሄድኩ።

ውስጤ በአዲስ ተስፋ ተሞልቶ ከየት እንደመጣ ባለውቅሁት ኃይል እየገሰገሰኩ እንደርታን አልፎ ሐይቅ መስሐል ገባሁ። ወደ ወልዲያ ስንሔድ ያረፍንበት ቦታ ስለነበረ ገና ሳየው አስታወሰኩት። ትክክለኛውን የመንገድን አቅጣጫ ስለሌላሁት በራሱ መተማመኔ ተመለሰልኝ ውስጤም በደስታ ተሞላ።

ተረጋግቼ ወደራሴ በመመለሴ ይመስለኛል ሐይቅ መስሐል እንደገባሁ ረሐቡ አገረሽብኝ፤ ካልተመገብኩ ጉዞየን መቀጠል አልችልም። ስለዚህ በቅርብ ወደአየሁት አንድ ሻይ ቤት ለመግባት ወሰንኩ። ልገባ ስል ግን የሐንሰን አየሁት፤ የሐንሰን ወደወሎ በሄድንበትም ጊዜ አይቼሞለሁ። የሐንሰ ቀድሞ አዲግራትም እያለሁ የማውቀው ልጅ ነው፤ ልክ ሲያየኝ ወደ እኔ መጣና “ይቅርታ አንተ ካሕሳይ አይደለህም?” ብሎ ጠየቀኝ። በንግግርና፤ አንገቴን በመነቅነቅም ጭምር “አይደለሁም” አልኩት። ግራ በመጋባት ትቶኝ ሐደ።

“እጅግ!” አልኩ በቀላሉ በመግላገሌ ደስ ብሎኝ። የሃንሰ ግን እንደገና ተመልሶ መጣ። “አንተ ካሕሳይ አብርሃ አይደለህም? እንዴት አይደለሁም ትለኛለህ? በአለፈው ወር አንኳ በዚህ በኩል አልፋችሁ አልነበረም?” ብሎ አጥብቆ ጠየቀኝ።

“አይ እዳዬ ይሄ ደግሞ ምን መዘዝ ሊያመጣብኝ ይሆን?” አልኩ ለራሴ። ከሄደ በኋላ በመመለሱ፤ የሆነ ነገር አስቦ መሆን አለበት የሚል ጥርጣሬ ፈጥሮብኛል። “ይኼ ሰውዬ አለውቅም ሲሉት ዝም ብሎ አይሄድም? ምን ፈልጎ ነው እንዲህ አልለቅ ያለኝ?” አያልኩ ከራሴ ጋር ተሟገትሁ።

የሚፈልገው ነገር እንዳለው ቢገባኝም ምን ሊሆን እንደሚችል ግን መገመት አልሆነልኝም። ዳር ሳውቀው በከፉ ሊያሰጠረጥረው የሚችል ባሕርይ አልነበረውም። በወቅቱ በተፈጠረው ሁኔታ ግን ሊለወጥ የማይችልበት ምክንያት ማግኘት አቃተኝ። ድንገት ለአደጋ ቢያጋልጠኝ ብዬ ለመዘጋጀት እየሞክርኩ ነበር።

በሐሳብ ውስጥ ሆኖ ለሁለተኛ ጥያቄው መልስ እንዳልሰጠሁት ትውስ ሲለኝ ፊቴን ኮስተርተር አድርጌ ልቆጣ ፈልጌ ነበር። ነገር ግን ሁኔታውን ላለማካረር ብዬ በትሕትና “የኔ ወንድም፣ ተሳስተህል። እኔ አንተ የምትለው ሰው አይደለሁም” አልኩትና በቆመበት ጥዬው ሄድኩ።

እርሱ ግን አሁንም አልለቀቀኝም፤ እየተከተለኝ እንደሆነ በኩቴው ድምፅ ይታወቀኛል። ወደኋላ ዞር ብዬ በግልምጫ አነሳሁት፤ አልሄደም። ከባድ ችግር ውስጥ እየገባሁ እንደሆነ ውስጤ እየነገረኝ ነው። የመጨረሻ ሙከራ ለማድረግ ቆም አልኩና አፍጥጫ እየተመለከትኩት “የኔ ወንድም አላውቅህም፤ አታውቀኝም፤ እኔ አንተ የምትለው ሰው አንዳልሆንኩ ነገርኩህ፤ ታዲያ ለምን አትተወኝም?” አልኩት።

መልሴን እንዳልሰማ ችላ ብሎ “የጠየቅኩህ ለሌላ ነገር አይደለም፤ ለራሳችሁ ጉዳይ ነው” አለኝ ካልፈለግህ መሄድ ትችላለህ በሚል ሰሜት። ደንገጥ አልኩ፤ ምን እያለኝ እንደሆነ ለመገመት አለምርዮን በፍጥነት እንዲያሰብ እያሰጩኝሁት ነበር። ለጥቂት ደቂቃዎች ሁላታችንም ዝም አልን።

“ብዙም እንድትጨነቅ አያስፈልግም፤ ቢኒያም የሚባል ቁስለኛ ጓደኛችሁ እዚህ መደበቁን ልነግርህ ነው” አለኝ።

በጣም ደንገጥሁ፤ “አይደለሁም” ብዬ የካድኩትን “ምን?” በማለት ጮሁኩ። የሐንስ የሰሜቴን መለዋወጥ ሲመለከት ፈገግ አለ። ፈገግታው አናደደኝ።

የቢኒያምን ስም ሰሰማ የታወሰኝ፤ ሲቆስል ከሐኪም ተከለ ብርሃን ጋር ጥለነው መሄዳችን ነበር።

“አሁን ታዲያ የት ነው ያለው?” ብዬ ጠየቅኩት።

“ያለበትን ቦታ ላሳይህ?” አለና ከበፊቱ ለየት ባለ ሰሜት ጠየቀኝ፤ ፈቃደኝነቴን ገለጽኩለትና ወዳለበት ቦታ ይዞኝ ሄደ። ቢኒያምን ያገኘሁት ያለረዳት መንቀሳቀስ በማይችልበት ሁኔታ ላይ ነበር።

ብንያም አለባበሴ ተቀይሮ ሲመለከት ችግር እንዳለ ገብቶታል፤ ምን እንደተፈጠረ ጠየቀኝ። ሁሉንም ነገር አጫወትኩት። ራሱ ያለበትን ሁኔታ ረሰቶ፤ በነገርኩት ታሪክ አዝኖ ያለቅስ ጀመር። እርሱን ማጽናናት ቀላል አልነበረም፤ በኋላ ግን እንደምንም አረጋጋሁትና ስለእርሱ ጉዳይ መነጋገር ቀጠልን።

እንደተረዳሁት፤ ተከለ ብርሃን እዚያ ድረስ ይዞት መጥቶ፤ ከዚህ ወዲያ ማጓጓዣ ስለቸገረው አንድ ቤት ውስጥ ደብቆት ወደ አሲምባ ሔዷል። “አሁን ታዲያ እዚህ ጥለኸኝ ልትሔድ ነው?” ብሎ ጠየቀኝ ብዙ ከተጨዋወትን በኋላ።

ወዲያውኑ አንድ ሐሳብ መጣልኝ “እዚህ ቦታ ብዙ ስለቆየህ ለደገንነትህ ጥሩ አይሆንም። ቦታ ብንቀይር ይሻላል” አልኩት።

እዚያው ሐይቅ መስሐል ውስጥ ፊታውራሪ ምሉዝ የሚባሉ ወደ ወያኔ የገቡ ሰው ነበሩ። እናም “በዚህ በኩል ስናልፍ ሕዝቡ ስማቸውን ጠርቶ “ፊታውራሪ እናንተጋ ነው የገቡት?” ብሎ ሲጠይቀን ትዝ አይልህም?” አልኩት ቢንያምን። ለፖለቲካ ፍጆታ ስንል ፊታውራሪ ምሉዝ ‘እኛ ጋ ናቸው’ እያልን ማለፋችንን አስታወስኩት። እርሳቸው ትውልዳቸውና ኑሮአቸውም ሐይቅ መስሐል ነበር፤ ቤተ መንግሥት የሚመስል ቤት ነበራቸው። ወደእርሳቸው ቤት እንድንሄድ ነበር ብንያምን የጠየቅሁት።

“ጓዶች እንደሆንን እንገባራቸውና ተመልሰን እስከምንወስድህ በአደራ አብረሃቸው እንድትቆይ እንጠይቃቸዋለን” አልኩት። ብንያም ተሰማማልኝ። የሐንስና ሌሎችን የሚተባበሩን ገበሬዎች ተጨምረው ቢኒያምን በበቅሎ ይዘነው ሔድን። ፊታውራሪ ቤት ስንደርስ በጣም መሸቶ ነበር፤ በተባባልነው መንገድ አነጋገርናቸውና ብንያምን በአደራ ሊደብቁልን ተሰማሙ። ደስ ተሰኘሁ፤ በቀጣዩ ቀን ጠዋት ቢኒያምን ተሰናበትኩና የአሲምባ ጉዞዬን ቀጠልኩ።

ከመቀሌ ከተነሳሁ በኋላ ሁለት ቀናት ጨርጬ ሦስትኛውን ጀምራለሁ፤ አጋሜ ወረዳ ልገባ የሰዓታት ጉዞ ይቀረኛል። ጉዞዬ አላለቀም፤ ጥቂት እንደሄድኩ፤ ቆም ብዬ ወደ ሰሜን ምሥራቅ በኩል ተመለከትኩ። ልቤ ወከከ ብሎ የተከፈለ

መሰለኝ፤ ዓይኖቼ በዕውን የተመለከቱትን ልቤ መቀበል አቃተው። የማየውን እውነት ውስጤ መቀበል አቅዮት እንገራገረ። “ይህ ህልም ነው ወይስ እውን? እውነት በሕይወት ተመለስኩ ማለት ነው? ብዙ ጥያቄዎች በአእምሮዬ ውስጥ ይመላለሳሉ። በደንብ እንዲታየኝና ልቤ እምኖ እንዲቀበል፤ ከፍታ ቦታ ላይ ወጥቼ ለመመልከት አሰብኩና ወደዚያው ሄድኩ።”

በኮረብታው ጫፍ ላይ ቆሜ ስመለከት፤ የደስታ ስሜት ውስጤን አናወጠው። ደስታዬን መቆጣጠር አቃተኝ፤ እግሮቼም የተብረከረኩ መሰለኝ። ዓይኖቼ ፈጥጠው ያን ትንግርተኛ የናፍቆቼን ዳር፤ የበረሐ ቤቴን፤ የጓደኞቼን መስብሰቢያ፤ የዓላማዬ መሠረት የሆነውንና፤ ብዙ ጊዜ የወጣሁትንና የወረድኩትን የአሲምባን ተራራ ከጥግ እስከ ጥግ ተመለከቱ። አሲምባ ብቻ ሳይሆን በዙሪያው ያሉ ተራሮችም በደንብ ታዩኝ። በማዬው ነገር የበለጠ እርግጠኛ እየሆንኩ ስመጣ ውስጤ በስሜት ሲቃ ተይዞ እውነቱን ለመቀበል ተገደደ። እዎን ወደቤቴ ለመዳረሴ እርግጠኛ ስሆን ሆድ ባሰኝ፤ ከቁጥጥራ ውጪ ዕንባዩ በግራና ቀኝ ጉንጮቼ ላይ ኩልል እያለ መውረድ ጀመረ። በጸጥታ አነባሁ! አሲምባንና ጓዶቼን ተወልጄ ካደግሁበት ቀዬና ከቤተሰቦቼም የበለጠ ማፍቀሬ እየገረመኝ አለቀሰኩ።

አሲምባ ደርሼ፤ ሁሉን እስከምረዳ ቸኮልኩ፤ የእነዚያን መጨረሻቸውን ያላወቅሁትን ጓደኞቼን ወሬ እስከምሰማ ጨነቀኝ። አሲምባ ቀርተው የነበሩት ጓዶችህ የወሎ ጉዞአችንን መጨረሻ ሰምተው ከሆነ ምን ብለው ይሆን? እስከአሁን ሰምተው ካልሆነስ እንዴት ብዩ ይሆን የምነግራቸው? ምናልባት ከዚያ መለት ወጥተው ከኔ ቀድመው አሲምባ ለመርዶ ነጋሪነት የበቁ ጓዶች ይኖሩ ይሆን? ከሌሎ ግን መርዶ ነጋሪው እኔ መሆኔ ነው። ታዲያ ለጓዶቼ የወንድሞቻቸውን መርዶ እንዴት ነው የምነግራቸው? የጁሊያኖን አሟሟት ሲሰሙ ምን ይሉ ይሆን? የደበሳይንስ ነገር? ወይኔ ደበሳይ! ያ ሁሉ ደም ፈሰት ይተርፍ ይሆን? እኔ እንጃ! በፍጹም አይመስለኝም። ግን ምን ይታወቃል? የደበሳይ ሰውነት ግዙፍና

ጠንካራ ስለሆነ ይተርፍ ይሆናል። እነዚያ ሁሉ የተማረኩ ጓዶች ዕጣ ፈንታስ ምን ሆኖ ይሆን? መቼም ገበሬዎቹ ማንነታቸውን ካወቁ በኋላ ይገድሏቸዋል የሚል ግምት የለኝም። ነገር ግን ፈጥኖ ደራሾች ይመር ንጉሤ ዘንድ መጥተው እንደነበረ ሁሉ እያንዳንዱ ምርኮኛ አለበት የተባለ ገበሬ ቤት እያሰሱ መሄዳቸው አይቀርም። ገበሬዎቹ ሁሉ እንደ ይመር አንገታቸውን ይሰጡላቸዋል ለማለት ከባድ ነው። ስለዚህ አብዛኞቹ በደርግ እጅ መውደቃቸው አይቀርም። ደርግ ደግሞ የኢሕአፓን ስም እንኳ ሲሰማ ቀልቡን ነው የሚስተው። ከደርግ እጅ በምንም መንገድ በሕይወት ይወጣሉ ብሎ ማሰብ የማይሆን ነው። አቤት! ቢያንስ ለተልዕኮው ከወጣነው ውስጥ አኩሌታው ያህል ሳይማረክ አይቀርም። በዚህ ዓይነት ከመቶ የማያንሱ ጓዶች በአራጁ በደርግ እጅ ገብተው ሞት የማይቀርላቸው ሊሆን ነው? ለዚያውም የእስር ቤቱን ምርመራና ስቃይ ሳይቀምሱ መሞት አይኖርም። ወይኔ ወንድሞቼ!!

ስለከተማው ኢሕአፓ አላውቅም፤ ኢሕአወ ግን ይህን ሁሉ ጀግና አጥቶ እንደገና ኢሕአወ ይሆናል ማለት የማይመስል ነው። እነ ግደይ፣ ሐዋዘ፣ ዘላለም፣ ደበሳይ ... እንዲህ እያሰላሰልኩ ከኮረብታው ጫፍ ላይ ቆሜ በዕንባ እየታጠቡ ወደ አሲምባ አሻግራ ተመለከትኩ። እንደ በድን ሆኛለሁ። ከሐሳቤ ስባንን ጉልበቴ እየተብረከረክ መቆም እንዳቃተኝ ታወቀኝ። ወደ ቆምኩበት መሬት ላይ ሽብረክ ብዬ ቆጭ ስል ሐዘኔና እልሄ ተባብሰ፤ ሳግ እየተናነቀኝ አነባሁ።

ለምን ያህል ጊዜ እንደቆየሁ አላወቅሁትም፤ በኋላ ግን ራሴን ለማጽናናት ሞከርኩ። መንገዴን መቀጠል፤ መራራም ቢሆን እውነቱን ማወቅ ይኖርብኛል። እንደገና ጉዞ ጀመርኩ። ተስፋ በውስጤ ሲያንሰራራ ተሰማኝ፤ ሐዘኔም በረድ አለ። “አሲምባ ተመልሼ መጣሁልሽ!” አልኩ የአሲምባ ተራራ ይሰማኝ ይመስል! እንደገና እንደተወለድኩና በጣምም ዕድለኛ እንደሆንኩ እየተሰማኝ ሰውነቴን አዝሎት የነበረው ድካም ጥሎኝ ጠፋ፤ ርምጃዬም መፍጠን ጀመረ። በሕይወቴ ከአሲምባ ተራራ ጋር በተያያዘ እንዲህ አይነት ልቤን የነካ ጥልቅ ስሜት

ውስጥ የገባሁት ሁለት ጊዜ ብቻ ነው። ሁለቱንም ጊዜ የአሲምባን ተራራ እያየሁ የተፈጠረቡኝ የሰሜት መረቦች ስለሆኑ ሕይወቴን ሙሉ የአሲምባን ተራራ ሳስብ ሁለቱም አጋጣሚዎች አብረው ይታወሱኛል።

አጋሜ አውራጃ ከመድረሱ በፊት የሁለት ሰዓት መንገድ ሄጄ፣ እዳጋ ሮብዕ ወይም ሰንኦሬ ደረሰኩኝ። ቦታውን ወደ ወሎ ስንሄድም በደንብ ልብ ስላልኩት አሁን በሚገባ ነው ያስታወስኩት። እዚያ ያሉትም ሰዎች ተጋዳይ መሆኔን አውቀዋል። ሳነጋግራቸው “ተጋዳዮች እዚህ አካባቢ ስለአሉ ያሉበትን ቦታ እናሳይሁለን” አሉኝ።

“የማን ተጋዳዮች ናቸው?” አልኩት።
“አታስብ፣ የእናንተ ተጋዳዮች ናቸው” አሉኝ።

የተባሉትን ተጋዳዮች ሔጄ አየኋቸው። አንድ በወያኔ ክፍለ ሕዝብ ውስጥ የሚሠራ ልጅ አገኘሁ። ጥርስ ፍንጭትና መልካም ገጽታ አለው። ጥሩ አቀባበል አደረገልኝ፤ “አንድ የእናንተ ጓድ፣ ከእኔ ጋር አርፍዶ አሁን በቅርብ ነው ከዚህ የሄደው” አለኝ።

“ማን ይባላል?” አልኩት።
“ተክለብርሀን የሚባል ነው”
“እባክህን አስጠራልኝ” አልኩት።

ተባበረኝ፤ ሰዎችን ጠራና “በዚህ ቦታች በኩል የወረደ አንድ ተጋዳላይ አለ፣ የእናንተ ሰው እዚህ ይፈልግሃል በሉና ጥሩት” አላቸው።

ተክለብርሀን እስኪመጣ ልጁ በክብርና በፍቅር አስተናገደኝ። አንድ ሻይ ቤት ይዞኝ ገብቶ ምግብ በመጋበዝ የረሀቤን ጥያቄ አስታገሰልኝ። ስለእኛ የሰሙትን ሁሉ አጫወተኝ። ወልድያ ባንክ ዘርፈዋል፣ብዙ ቦታዎችም መትተዋል፣ ሲባል ሰምተዋል። “ብዙ ከተማዎችን እንዳዳረሳችሁ፣ እንደርታም እንደነበራችሁ ሰምተናል” እያለ አጫወተኝ። በዚያ መሀል ተክለብርሀን ተመልሶ መጣ፤ ልጁን አመስግኜውና፤

በጣም ጥሩ ሰው እንደሆነ ነግሬው፣ ተሰናበትኩትና ከተክለብርሀን ጋር የአሲምባን አቅጣጫ ይዘን መጓዝ ጀመርን።

ለተክለብርሀን የሆነውን ሁሉ ነገርኩት፤ መሪ ሐዘን አዘነ። በኋላ ሸጉጥ ሰጠኝና ታጠቅሁ። የታጠቅሁት ሸጉጥ ደግሞ በራስ መተማመኔን ሙሉ በሙሉ መለሰልኝ። ከተክለብርሀን ጋር ሰአሲ እገብተን አደርንና በሌሊት ተነሥተን ጉዞአችንን ወደ ሱርከሶ ጭጥለን ስደይቶ የሚባል ቦታ ላይ የአሲምባ ጓዶችን አገኘን። የአመጣጤን ሁኔታ ሲሰሙ በጣም ደነገጡ።

በደፈናው ምን ዓይነት አደጋ ውስጥ እንደገባንና እኔም ዕድል አጋጥሞኝ ለመመለስ እንደቻልኩ ስነግራቸው ሊያምኑኝ አልቻሉም። በጉጉት፣ አንገታቸውን አስግገው ዓይኖቻቸውን አፍጥጠው፣ አንዲት ቃል እንኳ እንዳታመልጣቸው በጥያቄ እያዋከቡ፣ የነገርኳቸውን መልሰው እያሰደገሙኝ ሲያስለፈልፉኝ ቆዩ። አንዱ ጉንጮቹን በእጆቹ ድግፎ “ጉድ” ይላል፣ ሌላኛው ጭንቅላቱን ይዞ “ወይኔ ጓዶቼ” እያለ ይጮሀል፣ ሌላው እጆቹን ጨብጦ በእልህ ምድሪቷን በእግሩ ይቀጠቅጣል። ብቻ ሁሉም ስሜታቸውን በተለያየ መንገድ ይግለጹ እንጅ ዓይኖቻቸው ከእኔው ላይ አልተነቀሉም። እንደምንም ወራዬን ለማሳጠር ሞክሬ በመጨረሻ የአመራሩ አባላት የት እንዳሉ ስጠይቃቸው ባህኩላ መሆናቸውን ነገሩኝ።

ባህኩላ ፀሐዬ፣ ሮባንና ጌራን አገኘኋቸው። ባህኩላ አጋሜ አውራጃ ውስጥ ከአዲግራት ወደ አሲምባ በሚሄደው መንገድ ላይ የሚገኝ ቦታ ነው። ስላምታ ከተለዋወጥን በኋላ ምን እንደተፈጠረ ጠይቀውኝ ስለሆነው ሁሉ ነገርኳቸው። መጀመሪያ በድንጋጤ ደንዝዘው ነበር የሰሙኝ፤ በኋላ ግን ስሜታቸው ተነክቶ ለቅሶ፣ በለቅሶ ሆኑ። በተለይ ሮባና ፀሐዬ እንዴት ሆነው እንደነበር አሁን ድረስ በዓይኔ ላይ ይታየኛል። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ሁሉም ስሜታቸውን

ተቆጣጥረው ምን እንደተፈጠረና እንዴት እንደተበታተንን፤ ዝርዝር ጥያቄዎች እየጠየቁኝ የረሳሁትን እያስታወስኩ እንደገና ዘርዝራ ነገርኳቸው።

***

ከወሎ መልስ

በ1968 ዓ.ም ሐምሌ ወር የመጀመሪያ ሳምንት ከሻለቢያ ጋር በመተባበር እንትጮ ላይ ጥቃት ተሰገዘር ነበር። እንትጮ በአዲግራትና በአድዋ መካከል የሚገኝ ትልቁ የመንግሥት ጦር ካምፕ የሚገኝበት ሥፍራ ነበር። በዚያ ተልእኮ ላይ የተሳተፉት እኛ ወደወሎ ስንገድ ከርባና ከጌራ ጋር አሲምባ ቀርተው የነበሩት ጓዶች ሲሆኑ እጅግ የተሳካ ተልእኮ ነበር። በርካታ የጦር መሣሪያ የተገኘበት ውጤታማ ዘመቻ ሆኖ አልፏል።

የእንትጮው ተልእኮ ተሳክቶ ጓዶች ብረት ይዘው ከተመለሱ፤ በኋላ ነበር እስከናገም ድረስ እንከብካቤ ይደረግልን ዘንድ ውሳኔ ተሰጠው። በዚያው በሐምሌ ወር አጋማሽ ላይ ወደ ከልአሳ ሄጀ አቦይ ገብራይ ቤት እንድገባ ተነገረኝ። ቤቱን ሠራዊቱ እንደ ቤተ መጻሕፍትም ይጠቀምበት ነበር። በዚያን ወቅት እዚያ ቤት የተገናኘው ስድስት ሰንሆን ሁላችንም ከወሎ ተልእኮ ቀድመን የተመለሰን ነበርን። በወሎ ተልእኮ በተፈጠረው ችግር የጓዶቻችንን ስቃይና ሞት ተመልክተን፤ እኛም በምርኮ ቆይተን ከዚያም ወደ አሲምባ ለመመለስ ባሳለፍነው ውጣ ውረድ የአለምሮና የአካል ጉዳት ደርሶብን ነበር። በአካላችን ላይ ከደረሰውና ማንም ከሚያየው ጉዳት ይበልጥ መንፈሳዊ ጉዳቱ እጅግ ከባድ ነበር።

እኔ ከነበረብኝ የአካል ድካም በላይ ያሳጣኝ የነበረው የሰውነቴ መከላት ነበረ። ቀድሞ ከነበረኝ አቋም በጣም ተለውጫለሁ፤ ሰውን በሚያስደነግጥ ሁኔታ በአጽሜ ነበር ያለሁት። ሁላችንም የሰነልቦና ችግር ነበረብን። ቀን በሐሳብ፤ ማታ ደግሞ በቅገጥት ከመሰቃየት መዳን አልቻልንም፤ ጉዳታችንም እንዲህ በቶሎ ሲጠፋ የማይቻል ጠባሳ ሆኖብናል። ከደረሰብን የአለምሮና የአካል ጉዳት እንድናገም አንድ ተንከባካቢ ነርሰ ተመድቦልናል።

የሚያሳስበን፤ የአለምሮ ዕረፍትና እንቅልፍ የነሳን፤ ሌላው ችግር፤ መጨረሻቸውን ያላወቅነው ጓዶቻችን እጣ ፈንታ ነበር። ምናልባትም እንደ እኛ የመመለስ እድል የሚገጥማቸውም ሊኖሩ ይችላሉ። በዛው መጠን ደግሞ

በማራኪያቸው ከቶ እርምጃ የተወሰደባቸውና በደርግ መንግሥት እጅም የወደቁ እንደሚኖሩ ሰናሰብ ሐዘናችን ይበረታል። በውጊያው ላይ ከአርሶ አደሮች ጋር ፣ የደርግ ጦርም ነበረበት፤ እኛ ተማርከን በአርሶ አደሮች እጅ የነበርነው ደርግ በየቤቱ ሲያፈላልግና አካባቢውን ሲያስሰ እንደነበር እናውቃለን። ስለዚህ መጥፎ አጋጣሚው እንደሚያመዘን ስለምናውቅ ነበር ሕልግችንና ቅዥታችንን ድብልቅልቅ አድርጎብን መረጋጋት ያቃተን።

በእዚህ ሁኔታ እያለን፤ ደርግ የጀመረው የራዛ ዘመቻ አበቃ። በራዛ ዘመቻ በተካሄደው የመከላከል ውጊያ ከጀብሀ ጦር ጋር በቅንጅት የተካፈሉ ጥቂት የኢሕአዴግ ጋንታዎች የተሰጣቸውን የጥበቃና የግዳጅ ተልእኮ ጨርሰው ተመለሱ። ሁሉም ወደ ሠራዊቱ መደበኛ እንቅስቃሴ ገባ።

ከጥቂት ቀናት በኋላ ጀብሀ ከራዛ ዘመቻ ውጊያ በምርኮ ከተገኘው የጦር መሣሪያ ለኢሕአዴግ የሚሰጥ መኖሩን በማሳወቅ ሰዎች እንዲላኩ የሚጠይቅ መልእክት መጣ። ከኢሕአዴግ አመራሮች አንዱ ፀሐይ ወደ ነበርንበት የአባይ ገብራይ ቤት መጥቶ እኔና አስመርንምን ጠርቶ ለብቻችን አነጋገረን 'ሁላችሁም ለጀብሀ የሚደርስ መልእክት ይዛችሁ መነኩሴይቶ ትሄዳላችሁ' አለንና በፖስታ የታሸገ ደብዳቤ ሰጠን። ጸጋይ መትረየስና ሌሎች የጦር መሣሪያዎችንና ጥይቶችንም እንደሚሰጡን ነገረን። በተጨማሪም 'በተለይ መትረየስን እንዴት እንደምትጠቀሙበት፣ በደንብ እንዲያሳዩዋችሁ ጠይቃችሁ እንድትረዱ ይሁን' ብሎ አስጠነቀቀን።

ወደ መነኩሴይቶ እንደገኘሁ ስንታዘዝ ገና ሰውነታችን አልተመለሰም ነበር። አስመርም ኤርትራ ተወልዶ ያደገ፤ ቤተሰቦቼ ግን የትግራይ ተወላጆች ስለሆኑ ከኢሕአዴግ ጋር ለመታገል በራሱ ፈቃድ ከኤርትራ የመጣ ነበር።

በተሰጠን ትእዛዝ መሠረት ጉዞአችንን በተከታዩ ቀን ጠዋት ጀመርን። በመንገዳችን ላይ ድንገት የወልዲያ ወሬ ተነሣና ሐዘኑ ከውስጤ አልወጣ ብሎ

ስለሚያስቸግረኝ ስለጁሊያኖ አወራሁለት። አስመርም ከጁሊያኖ ጋር እንደሚተዋወቅ አጫወተኝ።

አስመርምና ጁሊያኖ ኤርትራ ተወልደው ያደጉ ሲሆኑ፤ ጓደኞቻቸው ወደ ኤርትራ ድርጅቶች ለመደባለቅ በረሀ ሲገቡ እነርሱ ደግሞ ወደትግራይ መጥተው ከኢሕአዴግ ጋር ተቀላቀሉ። አስመርምና ጁሊያኖ አብሮ አደጎች ብቻ ሳይሆኑ በጣም የሚቀራረቡ ኢሕአዴግ ከገቡ በኋላ ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ የማይለያዩ ጓደኞቻችን ነበሩ። ጁሊያኖን በቅርብ አውቄው፣ በግጥም የተሰማኝን ሐዘን እያሰብኩት፣ አብሮ አደጉ አስመርም ስለአብሮ አደግነታቸው ሲያጫወተኝ የቀን ያህል ትልቅ ሐዘን እንደተሸከመ ተረዳሁለት።

የጉዟችን መዳረሻ ወደሆነው መነኩሴይቶ ስንገባ የአካባቢው የጀብሀ አስተዳዳሪዎች የት እንደሚገኙ ጠይቀን ሸካንጉሥ የሚባሉ ሰው ቤት መሆናቸውን ተረዳንና፤ ቤቱን ፈልገን አገኘን። ሸካንጉሥም ለጀብሀ ሐላፊዎች ደብዳቤ ይዘን እንደመጣን መለከክት ተላከባቸው ዕለቱን እዚያው እንድናደር አድርገው በሚቀጥለው ቀን ከመነኩሴይቶ በስተምሥራቅ በኩል የሚገኘውን ቢርዋቸውን በምልክት ነግረውን ሄድን።

እኔና አስመርም ከወሎ ስንመለስ የአካባቢውን ሰው ለመምሰል የተላጩትን ጸጉራችን ገና በደንብ አላደገም። የጸጉራችን መላጩት በአጽም የቀረውን ሰውነታችንን አጋንኖ ጣረ ሞት አስመስሎናል። እኩለ ቀን ላይ ጀብሀ ቢሮ ስንደርስ፤ አሥር የሚሆኑ የጀብሀ አባሎች መጥተው ተዋወቁን። ከሁለቱ አመራሮች አንደኛው ስመረ ይባላል። በዚያን ጊዜ የዚያች የአዋግኝ ወረዳ የደገንገት ሐላፊ ነበር። ሁለተኛው የአመራሩ አባል አማኑኤል ይባላል። በወረዳው የታወቀ የጀብሀ ካድሬ ነው። ሁለቱ አመራሮች ራሳቸውንና ሐላፊነታቸውን ካስተዋወቁን በኋላ ነበር የተላከውን ደብዳቤው የሰጠናቸው።

ሌሎች አመራሮችና አባላትን ከተዋወቁን በኋላ ወደግቢው ይዘውን ገቡ። በግቢው ውስጥ ከሁለት የትግራይ ድርጅቶች አባላት ጋር ተገናኘን።

ዝርዝሩን ባለውቅም ምናልባት እነርሱም በራዛ ዘመቻ ከጀብህ ጋር በመተባበር ስለተሳተፉ ከተማረኩ መሣሪያዎች ወይም ሌሎች ድጋፎችን ለመቀበል የመጡ ይሆናሉ ብዬ ገመትኩ።

ከሁለቱ ሰዎች አንደኛው በዝምድናም በጓደኝነትም በቅርብ የማውቀው ነበር። ደጀኔ ተሰማ ይባላል፤ እንደተያየን ተቃቅፈን ሞቅ ያለ ሰላምታ ከተለዋወጥን በኋላ 'እንዲህ በአጽምህ የቀረኸው ምን ሆነህ ነው? ታመህ ነበር እንዴ?' አለኝ ደንግጦ። በሐዘን ስሜት ከአግር እስከራሴ እየተመለከተኝ አንገቱን ነቀነቀ። ደጀኔ ያንጊዜ የመጣው የትግራይ ነጻ አውጪ ከሚባል (ወያኔ አይደለም) ድርጅት ነበር።

ከደጀኔ ጋር ትንሽ ከተጨዋወትን በኋላ ወደ ዋናው ቤት ገባን። እዚያም ሌላ እንግዳ መኖሩን ተመለከትን። አብረውን ያሉት የጀብህ ሰዎች ሲያስተዋውቁን፣ 'እሱ ከትግራይ ሕዝብ ሐርነት ተጋደሎ (ወያኔ) የመጣ ነው፤ መለስ ይባላል' አሉና እኛንም አማኑኤልና አስመርም እንደምንባል ነግረውት አጅ ለአጅ ተጨባብጠን ሰላምታ ተለዋወጥን። ያን ጊዜ የተዋወቅነው መለስ፤ በኋላ የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስቴር የሆኑትና በቅርብ ጊዜ በሞት የተለዩት መለስ ዜናዊ ነበሩ።

በምሳ ሰዓት ጥሩ ምግብ ቀርቦልን እየተጨዋወትን በልተን ስንጨርስ የጀብሐ መሪዎች እዚያው እንደምናድርና በሚቀጥለው ቀን መሣሪያ ወደሚቀመጥበት ቦታ እንደምንሄድ ነገሩን። ከደጀኔ ጋር ለመጨዋወት ጊዜ እንደሚኖረኝ አሰቤ ደስ አለኝ። በኋላ ግን ደጀኔ ሳይሰናበተኝ መሄዱን ሰምቼ ተገረምኩ። ስንገናኝ ሞቅ ያለ ሰላምታ በመለዋወጣችን በዚህ ዓይነት እንለያያለን ብዬ አላሰብኩም። ከዚያ በኋላ ከደጀኔ ጋር እስከመጨረሻው አልተገናኘንም።

ያን ዕለት የቀረውን ጊዜ በሙሉ ያሳለፍነው ከመለስና ከጀብህ ሰዎች ጋር ነበር። የወያኔ አባል የሆኑ ተጋዳዮችና በርካታ መሪዎች እውቅ ነበር፤ ብዙዎችን በአካል ሌሎቹን፤ ደግሞ በዝናና በወሬ ደረጃ ስማቸውን ሰምቻለሁ፤ መለስን ግን ያየሁትም ሆነ ስሙን የሰማሁት ለመጀመሪያ ጊዜ ነው።

መለስ የለበሰው የዘማቾች ካኪ ዩኒፎርም ሲሆን አንድ በርሳ ሙሉ መጽሐፍ ይዟል። ሰውነቱ ጠንካራ፣ ከመካኒኒኛ ሰው ትንሽ አጠር ያለ ቁመት ያለው፣ ከብ ፊትና ንቁ ዓይኖች ያሉት ሰው ነው። መለስ ጨዋታና ቀልድ የሚያውቅ፣ ኃይለኛ ተከራካሪ፣ በውይይት ጊዜ ፊቱን ቅጭም የሚያደርግና የሚመሰጥ እንደሆነ በዛን ቀን ቆይታችን አስተውያለሁ።

ቀኑ ሲመሽ ሁላችንም ተሰብስበን ስንቀመጥ የፖለቲካ ውይይት ተጀመረ። ዋናው የውይይት ርዕስ ኢሕአፓና ወያኔ በኤርትራ ጥያቄ ላይ ባላቸው አቋም ላይ ያተኮረ ነበር። የኢሕአፓ አቋም፣ 'የኤርትራ ጥያቄ የነጻነት ጥያቄ ነው እንጂ፣ የቅኝ ግዛት ጥያቄ አይደለም' የሚል ሲሆን የወያኔ ደግሞ "የኤርትራ ጥያቄ የቅኝ ግዛት ጥያቄ ነው" የሚል ነበረ።

እኛ ኢትዮጵያ ራሷ በፊውዳል ሥርዓት ውስጥ ያለች ሀገር፣ ሌላን ሀገር በቅኝ ግዛት ለመያዝ የሥርዓቱም ባሕርይ እንደማይፈቅድም ሆነ፣ አቅሙም እንደሌላት አሰረዳን። ቅኝ ግዛት በዋነኝነት የካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር የመስፋፋት ባህሪ ጋር የተያያዘ መሆኑን ተናገርን። መለስ የጠቀሳቸው መረጃዎችና ነጥቦች ትክክለኛና ተያያዥ መረጃዎች እንዳልሆኑ ለማሳየት ሞከርን። ዶ/ር ተስፋዩ ደበሳይ በመራውና የሻቢያ ሐላፊዎችም በተገኙበት በግንቦቱ ስብሰባብ ላይ ተወያይተን ስለነበረ የጠራ አቋም በመያዛችን አሁን ለምናደርገው ከርከር ጥሩ መሠረት ሆነን።

መለስ ብዙ የዓለም አቀፍ ተሞክሮዎችንና የተለያዩ የርእዮተ ዓለም ትንተናዎችን ለመስጠት ቢሞክርም እኛ የምናውቀው አለመሆናችን ስለገባው፣ በዚያ በኩል ብዙ ለመግፋት የተመቻቸ ሁኔታ አላገኘም። ነገር ግን ብዙ ጥልቀት ያላቸው ርእዮተ ዓለማዊጽሑፎችን እንዳነበብና ሰፊ የአውቀት አድማስ እንደነበረው ሁላችንም ተገንዝበናል።

የውይይታችን አቀራረብና መከራከሪያ ነጥቦች፣ በየአቋሞቻችን ላይ የነበረን እርግጠኛነት፣ ስንከራከር በዝምታ የሚያዳምጡትን የጀብህን ታጋዮች እንዳስደመመ ከሁኔታቸውና አልፎ አልፎ ከሚያነሡት ጥያቄ ተረድተናል።

የምንከራከረው እኔና አስመርም ከአንድ ወገን፣ መለስ ደግሞ ብቻውን ስለነበር ውይይታችን አድካሚ ሳይሆንበት አልቀረም። እርሱ ግን እንዲህ በቀላሉ ደክሞት የሚተው ሰው አልነበረምና እኛን ለማሳመን ብዙ ደከመ። በመጨረሻም ከሀሳብ መደጋገም በቀር አዲስ ነገር አያለቀብን ሲመጣ፣ “ብሬይን ወሽድ (brain washed) ስለሆናችሁ፣ እናንተን ማሳመን አይቻልም” አለ።

የመጨረሻ አቋማችን “የኤርትራ ጥያቄ የነጻነት ጥያቄ ስለሆነ መፍትሔውም በኤርትራ ሕዝብ በሚደረግ ነጻ ሪፈረንድም ሊወሰን ይገባዋል” የሚል መሆኑን ገልጸን ውይይቱ በዚህ አበቃ። ከዚህ በተጨማሪ የምሽቱ በጣም መግፋትም ለውይይቱ መቋረጥ ምክንያት ሳይሆን አልቀረም።

ኤርትራውያኑ ግራ የገባቸው ይመስላሉ። እኛ የምንነጋገረው ቋንቋ በተለይም የአስመርም ትግርኛ የእነርሱን ቋንቋ ዓይነት መሆኑና የእነርሱን ትግል ጉዳይ ያን ያህል በጥልቀት ማወቃችን ገርሟቸዋል። በሌላ በኩል ደግሞ የእኔና የአስመርምን የሰውነት ጉዳት እያዩ በጣም አዝነውልናል። እኛ ግን ወሎ ስለደረሰብን አሰቃቂ አደጋ ለማናቸውም አልነገርናቸውም።

በመጨረሻ የበለጠ ያስደነቃቸው ጉዳይ ተከሠተ፤ ሦስታችንም ኩሽኮቻችንን በጋራ እንጥፈንና ለብሰን መተኛታችንን ማመን አቅቷቸው ነበረ። የተለያዩ አቋም ያላቸው ድርጅቶች አባላት፣ ምናልባት የማንግባባባትና በክፉ የሚያስተያዩን ሌሎች ጉዳዮች እንዳሉን አውቀው ይሁን ሳይውቁ፣ ብቻ ተማምንን አብረን በመተኛታችን በጣም ተገረመ። የተለያዩ የኤርትራ ድርጅቶች አባላት የሚገናኙበትና አብረው የሚያድሩበት ሁኔታ ሲያጋጥም እንኳን ተቀራርበው ተኝተው አያውቁም፤ ተራርቀው በከፍተኛ መጠባበቅና በጥንቃቄ እንደሚያድሩ ነገሩንና በእኛ የእርስ በእርስ መተማመን ከመገረምም በላይ ብስለታችንን እንደሚያሳይ ጠቁመውን ወጡ። ከዚያም በግራዬ በኩል አስመርም፣ በቀኝ በኩል መለስ ሆኖ፣ መደዳውን ለጥ ብለን አደርገና ሦስታችንም ማልደን ተካሃን።

የጀብህ ሰዎች በነገሩን መሠረት መሣሪያው ወደተቀመጠበት ቦታ ወስደውን መሣሪያዎቹን ሰጡን። መሣሪያዎቹን ስንረካከብ የፈረምኩት እኔ ስሆን፣ በአጋጣሚ ከጀብሃ ወገን የፈረመው ሰው ስሙ አማኑኤል ነበር። በአጋጣሚው አየባቀ “እናንተ ኢሕአፓዎች እውነተኛ ሰማችሁን ሳይሆን የውሸት ስም እንደምትጠቀሙ አውቃለሁ። በዚህ ፈርማ ላይ ያሉትም ሁለት አማኑኤሎች ቢሆኑም፣ እኔ እውነተኛው አማኑኤል፣ አንተ ግን የውሸት አማኑኤል መሆንህ መታወቅ አለበት” አለኝና ሳቅን። በታዘዝነው መሠረት የመትረየሱን አጠቃቀም በዝርዝር እንዲያሳዩን ጠይቀን እስረዱን። የተሰጡንን ሌሎችንም መሣሪያውዎችና ጥይቶች ይዘን ተመልሰን ለሐላፊዎቻችን አስረከብን።

እኔና አስመርም መንኲሴይቶ ሄደን ከመጣን በኋላ ከወሎ የተመለስነው ጓዶች ቁጥር አሥራ ሁለት ደረሰ። ወደ ወልዲያ ከሄድነው ሃምሳ አራት የሠራዊት አባላት ሠላሳ ሁለት ጓዶቻችንን አጣን። ዕድለኞች ሆነን የተመለስነው፣ እኔ፣ በርሔ፣ ነጻነት ማንጃስ፣ መገርሳ፣ ሸፈራው፣ ወርቁ፣ ጀማል፣ ፍሱሕ ገብራይ፣ ዕቁባይ፣ አስመርምና ሌሎች ሁለት ተጨምረው (ከወሎው አጋጣሚ ከተረፍነው

አንደኛው ወደ ሠራዊቱ ሳይመለስ ወደቤተሰቦቹ የሄደ ነው) ፣ በተለያዩ ጊዜ ነበር አሲምባ የገባው።

ሁላችንም በየራሳችን መንገድ የተመለስን ቢሆንም ብዙ አጋጣሚዎቻችን ተመሳሳይ ነበሩ። በዕድልና በአጋጣሚ፣ እንዲሁም በገበሬዎችና በወልዲያ የድርጅታችን ሰዎች ድጋፍ ነበር የተመለስነው። ሽፈራው፣ ወርቁ፣ ጀማልና መገርሳ ሲመለሱ ያጋጠማቸውን ሁኔታ ሽፈራው እንደሚከተለው አጫወተን። ወርቁ ሲማረክ ከሽፈራው ጋር አብረው ነበሩ። ወርቁ የተያዘው እግሩን ተመትቶ ሲሆን ለያዘው ገበሬ "የቀበርነው ገንዘብ አለ" ብሎ ነገረውና ገበሬው ገንዘቡን ፍለጋ ሲሄድ ወርቁ አመለጠውና እየተገኝቶቻቸው ሄዶ አንድ ቤት ገባ።

የቤቱም ሰዎች አገነው አሳደሩት፤ ከዚያም የራያ ልብስ አልብሰው ወልዲያ ድረስ ሸኝተውት ተመለሱ። ወልዲያ እንደደረሰ አንድ የድርጅት አባል የሆነ ሰው አግኝቶ ቤቱ ደብቆ አስቀመጠው። አንድ ቀን የተደበቀበት ቤት በደርግ ኃይሎች ተከበበ። ወርቁም "አለቀልኝ" ብሎ ተስፋ ቆረጦ በሩን ከፍቶ ታጣቂዎቹን አናገራቸው። የቤቱን ባለቤት እንደሚፈልጉ ሲነግሩት ወደውጪ ወጣ ማለቱን ነገራቸው። ሌላ ተጨማሪ ጥያቄ ሳይጠይቁት ሲሄዱ ማመን አቃተው። እንዳይጠረጥሩ ያደረጋቸው የለበሰው የራያ የባህል ልብስ ነበር ። ከዚያ በኋላ ወርቁ አዚያ መቆየት እንደማይኖርበት ወስኖ ወዲያውኑ በጓሮ በኩል በአጥር ዘሎ ጠፍቶ ሄደ።

ሽፈራው ደግሞ የማረኩት ገበሬዎች ቤት ቆይቶ በእረኝነት መሥራት ጀምሮ ነበር። ሰዎቹ ሚስትም እንደሚድሩት ቃል ገብተውለት እስከመጨረሻው እነሱ ጋ ሊያስቀሩት ተስፋ አድርገው ነበር። ነገር ግን ልክ እኔ የነበርኩበት ሰፈር እንደመጡት ሽፈራው የነበረበትም መንደር የደርግ ወታደሮች ለአሰሳ

መጥተው ነበር። ሰዎቹ ይህን ሲሰሙ ጎተራ ውስጥ ደበቁት፤ ከዚያ በኋላ ግን በአካባቢ መቆየቱ ለሽፈራው ስጋት ስለሆነበት አሳዳሪዎቹን ወደ ቆቦ እንዲወስዱት ጠይቋቸው ተስማሙለት። ቆቦ ሲደርስ ጠላ ቤት ገብቶ ቁጭ እንዳለ አንድ መምህር አግኝቶ እንዲተባበረው ጠየቀው። ሰውየው አቤቱ ወሰደው። መምህሩ ቤት ተደብቆ እያለ አበባ ከሚባል የኢሕአፓ ሰው ጋር ተገናኘ። ሽፈራው ጀማል በምርኮ ያለበትን ቤት ስለሚያውቅ ለድርጅቱ ነግሮ ጀማልን እንዲያስለቅቁት ከአበባ ገንዘብ ተቀብሎ ላከላቸውና ጀማልን አስለቀቀው።

ሽፈራው ወልዲያ በድርጅት ሥራ መሳተፍ እንደጀመረ በአካባቢው አንድ የቆሰል ጓድ መኖሩን ሰማ። ለማጣራት ባደረገው መከራም ቁስለኛው ወርቁ ሆኖ አገኘው። ወዲያውኑ ግን የሽፈራው ማገነት በአካባቢው የደርግ ባለሥልጣኖች ጥርጣሬ እየፈጠረ ጥያቄ ማስነሣት ሲጀምር ወደ አሲምባ ለመመለስ ወስኖ ተነሣ። መንገድ ጀምሮ አላማጣ ሲደርስ ጀማል፣ ወርቁና መገርሳም ወደ አሲምባ ለመመለስ ጉዞ ጀምረው ኖሮ አገኛቸው። በዚህ ሁኔታ ነበር አራቱ በአንድ ላይ አሲምባ ተመልሰው ለመግባት የቻሉት።

እኛ ዕድል ገጥሞን በተለያዩ መንገድ ስንመለስ መመለስ ካልቻሉት ውስጥ ሀያ የሚሆኑ ጓዶች ደግሞ በገበሬዎች ጦር ተማርከው በደርግ ሠራዊት እጅ የወደቁ ነበሩ። በኋላ እንደታወቀው፣ እነዚያ ጓዶች "ዓላማቸውን ለውጣቸው ከመንግስት ጋር ከተሰለፉት ለምሕረት ትለቅቃችሁ፤ ሥልጣንም ይሰጣችኋል" ተብለው ተለምነው ነበር። በቀረበላቸው ጥያቄ ተስማምተው ከእስር በመፈታት አዲስ አበባ ውስጥ በሚገኙ ሁለት ከፍተኛዎች ውስጥ በካድሬነት ተመድበው ከነበሩት በከሁለቱ በስተቀር ሌሎቹ ያን ከማድረግ ይልቅ ሞትን የመምረጥ ቆራጥ ውሳኔ ያደረጉ ጀግኖች ነበሩ። በመጨረሻ በከፍተኛ ምርመራ ሲሰቃዩና በየአስር ቤቱ ሲገኙት ቆይተው በኢሕአፓነት ተከሠው እንደነርሱ ከተሰቃዩ ሌሎች ሶስት አሰሪዎች ጓዶቻቸው ጋር በጥቅምት ወር 1969 ዓ.ም. ተገደሉ። ከአነርሱ

ጋር ተቀላቅለው ከተገደሉት ውስጥ የኢሕአሠ ነባሩ ታጋይ፣ የጸሎተ ሕዝቅያስ ወንድም ይትባረክ ሕዝቅያስ ይገኝበታል።

በዚያን ወቅት ደርግ የረሸናቸው ጓዶች በጠቅላላው ሆያ ሦስት ሲሆኑ እነሱም፡-

1. ተፈሪ ብርሃኔ፣
2. ውብሽ ት ረታ፣
3. ተስፋዬ ደሳለኝ፣
4. ዘርግ ብሩክ አበበ
5. ፈለቀ ወልደ ሰንበት፣
6. ጸጋዬ ኪዳኔ፣
7. ኃይለ ሥላሴ ከበደ፣
8. መሐሪ ተፈሪ፣
9. ኪዳኔ አጽብህ፣
10. ሐጎስ ብሩ ፣
11. ሸፈራው ተካ፣
12. ጋሹ ገብሩ፣
13. ዓለም አንግዳ፣
14. ደበሳይ ካሕሳይ፣
15. ልዑል ሰገድ እምዴ፣
16. ተስፋዬ ኃይሉ፣
17. ይትባረክ ሕዝቅያስ፣
18. ታደሰ መኮንን፣
19. ተወልደ ብርሃን ሰዩም፣

20. ሙሉጌታ ሱልጣን
1. ዳንኤል ደምሴ፣
22. ኪዳኔ መኩሪያ፣
23. ጥላሁን መኩሪያ ነበሩ።

ይህም ለወሎ ተልእኮ ከወጣነው 54 አባላት ከሃያ የሚበልጡ ጓዶች የት እንደደረሱ ያለመታወቅን ያሳያል።

በወሎው ተልዕኮ ሳቢያ መሥዋዕትነትን ከከፈሉ ወጣቶች አብዛኞቹ በእምነታቸው ጥንካሬ፣ በውጊያ ልምድና ችግሮችን በጽናት በማለፍ የሚታወቁ ናቸው። ድርጅታዊ ዓላማዎችን ለማሳካት ሕይወታቸውን ለመስጠት ለደቂቃ የላመነቱ ቆራጥ ጓዶች ነበሩ። ከእነርሱ መካከል አብሬያቸው በቅርብ ከመሥራቴ የተነሣ በጭራሽ የማልረሳቸው ይገኙባቸዋል። እኔ ኢሕአሠን ስቀላቀል መጀመሪያ ያነጋገረኝና በዚያን ጊዜ ኢሕአሠ ከነበሩት ጥቂት አባላት ጋር ያስተዋወቀኝ ግደይ (ተፈሪ ብርሃኔ) ስለነበር የማልረሳው ልዩ ትዝታ አለብኝ። ግደይ የሠራዊቱ ከፍተኛ ወታደራዊ አመራር አባል የነበር። እንደገና ጅግሳ ራሺያ የተማረ ከዚያም በፍልስጥኤሞች ሠልጥኖ የመጣ ፣ በቀላሉ የማይተካ ጓድ ነበር። ሐዋዝ (ውብሽት ረታ) ደግሞ የኃይል የፖለቲካ ሐላፊ የነበረ፤ አንባቢና ከፍተኛ ብሰለት የነበረው፣ ከፖለቲካ ሐላፊነቱም በተጨማሪ ጎበዝ አዋጊና ተዋጊ የነበረ ጓድ ነበረ። ደበሳይ ካሕሳይ ፣ በጦር ተወግቶ ዓይኛው ስለነበረ ዛሬም ምስሉ ከዓይኔ ላይ አልጠፋም፤ ብዙ ደም ከፈሰሰው በኋላ ተርፎ ነበር በደርግ እጅ ወድቆ ለመገደል የበቃው።

የወሎ ተልእኮ ባስከተለው አስከፊ መዘዝ፣ አመራሮቹ በጣም እንደተጸጸቱና ከፍተኛ ሐዘን እንደወደቀባቸው እናውቃለን። ተልእኮው ለምን ለከባድ ችግር እንደተጋለጠ፣ ይህን ሁሉ አደጋ ለምን ሊያስከትል እንደቻለ፣ በአጠቃላይ የማን ጥፋት እንደነበረ ፓርቲውና ወታደራዊው አመራር ምክንያቶቹን

በዝርዝር አጥንተው መልስ ይሰጡብታል ተባለ። መልሱም መጀመሪያ የሚደርሰው ለዚያ ቡድን አባላት እንደሚሆን ተነግሮን ነበር።

እንኳን ጥናታዊ ውጤት ልናገኝ የወሎ ተልእኮ ጉዳይ ከዚያ ወዲህ ተነሥቶ አያውቅም፤ እንደተከደነ ቀረ። ምናልባት አመራሩ የችግሩ ምንጭ ራሱ ጋ መሆኑን አውቆ ይሆናል፤ አውነቱን አውጥቶ ስሕተትን በአደባባይ ለመቀበል አባላት በአመራሩ ላይ ያላቸውን እምነት እንደሚቀንስ ታስቦ ሊሆን ይችላል። በአመራር ላይ እምነት ከሌለ ደግሞ በትንሹም በትልቁም ነገር ላይ ማገነገር ያስከተል ይሆናል። ይህ ሁሉ ከግምት ያለፈ አይደለም፤ ነገር ግን ምክንያቱ ምንም ይሁን ምን ሁኔታው ያሰከተለውን መንፈሳዊ ጉዳት ከመባባስ አላዳነውም። በተለይም ከወሎ ተልእኮ በሕይወት የተረፍነው አባላት ከጠባባው ጋር አብረን እንድንኖር ሆነናል።

የአሲምባ አመራሮች የነበሩት ሮባና ፀሐይ እንዲሁም ሌሎቹ በወሎ ከደረሰብን የእእምሮ ጉዳት እንድናገግም የቻሉትን ያህል ሞክረዋል። በመጨረሻ የማገገሚያ ጊዜያችን አበቃና ተመልሰን ወደየምድባችን ገበተን ትግላችንን እንድንቀጥል ተነጋግረን ተሰማማን። ከዚያ በኋላ ለሦስት ወራት ያህል በከፍለ ሕዝብ ማለትም ሕዝብን በማደራጀትና በመቀስቀስ ሥራ ካገለገልኩ በኋላ ሠራዊቱ ተቀይሮ አዲስ ምደባ ተደረገና ኃይል ሦስት ውስጥ ገባሁ።

***

አራት ኃይል ሦስት

ከፍለ ሕዝብ

በትጥቅ ትግል የማምነው ራሳቸውን ነፃ ለማውጣት ለሚታገሉ ሰዎች ብቸኛ መፍትሔ ሲሆን ነው። በዚህ እምነቴ እስከመጭም አገፋብታለሁ

ቼ ጉቤራ ኩባን ለቆ ወደ ኮንጎ ሲሄድ ለቤተሰቡ የጻፈው ደብዳቤ

ከወሎ ከተመለስን በኋላ ወደ ኃይል ሦስት ከመመደቤ በፊት ለጥቂት ወራት በከፍለ ሕዝብ ተመድቤ ሠርቻለሁ። መጀመሪያ አዲ አርብ አካባቢ ለአንድ ወር ያህል ከዚያ ደግሞ በአድዋ አካባቢ ነበር የቆየሁት። በአዲሱ ምደባ መሠረት ሕዝብ ውስጥ ገብተን የመቀስቀስና የማደራጀት ሥራ ላይ ከተሰማራነው ጓዶች መካከል፣ ጴጥሮስ፣ ኤልያስ፣ ሰባጋድስና ሐጎስ ይገኙብታል።

እየተዘዋወርን ቅስቀሳ በማድረግና የብዙኃን ድርጅቶችን በማቋቋም ውጤታማ ሥራዎችን እየሠራን ቆየን። በአካባቢው የሚገኙትን የከተማም ሆነ የገጠር ሕዝብ እየሰበሰብንና ሕዝቡ በሚያከብራቸው በዓላት ላይ እየተገኘን፣ ስለመብት፣ ስለኢኮኖሚ ጥያቄ፣ ስለመደብና የቤሔር ጭቆና ድርጅታችን ስለነበረው አመለካከት እናስተምር ነበር። እኛም ከሕዝቡ ጎን ተሰልፈን የኢትዮጵያ ሕዝብ ነጻ እስከሚሆን ድረስ እንደምንታገል እንናገር ነበር።

በዛላ እንበሳ አካባቢ በሠራሁበት ወቅት አንድ ቀን ከጴጥሮስ ጋር እያለን በአካባቢው የወያኔ ካድሬ የነበረው አርአያ ወደእኛ መጥቶ "አንድ የአማርኛ ተናጋሪ የሆነ የከተማ ሰው እኛ ዘንድ መጥቷል። ምናልባት ከእናንተ ጋር ለመቀላቀል መጥቶ ተሳስቶ ወደእኛ የገባ ስለመሰለኝ እንድታነጋግሩት ፈልጌ ነው"

አለን። በሐሳቡ የምንሰማው መሆኑን ስንገባው ሄዶ ሰውየውን ይዞት መጣ። ሰውየው ቀይ፣ መካከለኛ ቁመትና ደልዳል ሰውነት ያለው ነበር።

ሰውየውን ከካድሬው ዞር አድርገን ስለማንነቱና ስለ አመጣጡ ጠየቅነውና፤ ስለ እኛ ድርጅት ዓላማና ኅብረ ብሔር ድርጅትነት አስረዳነው። ወዲያውም ለእርሱ የሚሆነው በብሄር ላይ የተመሠረተው የትግራኛ ተናጋሪዎች ድርጅት የሆነው ሕወሐት ሳይሆን ኅብረ ብሔር የሆነው የእኛ ድርጅት ኢሕአፓ መሆኑን ከጴጥሮስ ጋር አየተፈራረቅን አስረዳነው።

እርሱ ግን ስለ ኢሕአፓ በደንብ እንደሚያውቅና ወደዚህ የመጣው ከወያኔዎች ጋር ለመቀላቀል መሆኑን ነገረን። ሁለታችንም በጣም ተገረምንና ሰውየው የሰጠንን መልስ አልፎ ብሎ አየጠበቀን ለነበረው ካድሬ ለእርሱ ነገርነው።

እርሱም በከፍለ ሕዝብ ሥራ ላይ ካጋጠሙኝና ከማከብራቸው ጥቂት በሳል የወያኔ ካድሬዎች አንዱ ነበረ። የጋራ ጉዳዮች ሲያጋጥሙን ተባብሮ ለመሥራት የሚመችና ጥሩ ሐሳብ ማምጣት የሚችል ሰው ነበረ። ከዚህ ሌላ እኛም የምናቀርበውን ሐሳብ በቀላሉ የሚረዳ፣ ለሁለቱም ድርጅቶች የጋራ ጥቅም የሚያስገኝ ነገር ላይ ለመተባበር የማያመነታና በራሱ የሚተማመን ሰውም ነበር። ለዚህም ነው የእርሱን ሐሳብ ያለምንም ጥርጣሬ ተቀብለን ሰውየውን ለማገገገር የወሰንነው።

እርሱም መልሳችንን ከሰማ በኋላ “ምናልባት ቀድሞ ወደ እኛ ስለመጣ ወደ እናንተ ለመግባት ፈርቶ ይሆናል። በዚህ በኩል ምንም እንዳይሰጋ እነግረዋለሁና እንደገና በደንብ አነጋግሩት፤ እስከምትጨርሱ ድረስ እጠብቃችኋለሁ” ብሎ ለብቻው ትንሽ አነጋገረውና መልሶ ወደ እኛ ላከው።

እርሱም የተጨነቀው ሰውየው ወደ እነርሱ ቢመጣም የትግራኛ ተናጋሪ ስላልሆነ ከመግባባትም ሆነ ከዓላማ አንጻር ሊቸገር ይችላል ብሎ ነበር። “አይቻልም” ብሎ እንዳይሸኘው ደግሞ ብዙ መንገድ አቋርጦ ለመታገል

የመጣን ሰው በአይሆንም ብቻ መመለስ በጣም ከብድታል። ስለዚህ ለማሳመን የተቻለንን ሁሉ ጥረት እንድናደርግ ተማጸነን።

እርሱም እንዳለው ሰውየውን ደግመን አነጋገርነው። እነርሱ ጋ ምን ችግር እንደሚገጥመው ፣ ለእንድ አማራ ትግራይን ነጻ የማውጣትን ትግል ዓላማዬ ብሎ መቀበል አስቸጋሪ እንደሚሆን፣ የእኛ ድርጅት ግን ከየትኛውም ብሔር የመጣን ታጋይ ሊቀበል እንደሚችልና ለእርሱ ከኢሕአወ የተሻለ አማራጭ እንደሌለው አስረዳነው።

ሰውየው በእርግጠኝነት ከወያኔ ጋር ሊታገል ስለመጣ ወደሌላ ወደማንኛውም ድርጅት እንደሚቀላቀል ገለጻል። እኛም በጣም ተገርመን ለዚህ ውሳኔው መነሻው ምን እንደሆነ ጠየቅነው። መልሱን ሲነግረን ደግሞ የበለጠ ገረመን።

“እኔ ከከተማ ስመጣም ስለሁለቱም ድርጅቶች ሰምቻለሁ። ነገር ግን ወያኔዎች አማራ እይወዱም፣ አማራ ካገኙ ይገድላሉ ሲሉኝ፣ ‘ውሸት ነው እንዲህ የሚያደርግ ድርጅት ሊኖር አይችልም ብዬ ስከራከር ‘እኔ ወደ ወያኔዎች እሄዳለሁ ከገደሉኝ የእውነትም ያላችሁት ልክ ስለሆነ ለሁሉም ደፍራችሁ ተናገሩ። እኔን ከተቀበሉኝና ካልገደሉኝ ግን የእናንተ መረጃ ተራ ወሬ እንደሆነ ታውቃላችሁ’ ብዬ ነው የመጣሁት። ስለዚህ ነው ከእነርሱ በስተቀር እናንተ ጋ አልገባም ያልኳችሁ” አለን።

ብዙ ሞከረን ስላቃተን እርሱም ወደሚጠብቀን ቦታ ሄደን ፣ የሰጠንን መልስ ነገርነው። እርሱም ምንም ማድረግ ባለመቻሉ በጣም ቅር እያለውና ከእነርሱም ጋር ቢቀጥል ሊኖር የሚችለውን ችግርና የዓላማ አለመጣጣም ገልጾልን ተሰናብቶን ሰውየውን እንዳመጣው ይዞት ተመለሰ።

ከብዙ ጊዜ በኋላ ያ አርአያ ያመጣው ሰው ከወያኔዎች ጋር ሆኖ እየታገለ እንደሆነና ከተራ ታጋይነት አልፎ ከፍ ባሉ ሐላፊነቶች እየተመደበ በመሥራት ላይ መሆኑን ተረድቻለሁ። ኢሕአዴግ ሥልጣን ከያዘ በኋላም ወንድወሰን የሚባለው የገንዘብ ሚኒስቴር ከፍተኛ ባለሥልጣን ያ ሰው መሆኑንም ሰምቻለሁ።

ሕዝብ ውስጥ ገብተን የመቀሰቀስና የማደራጀት ሥራ ስናከናውን

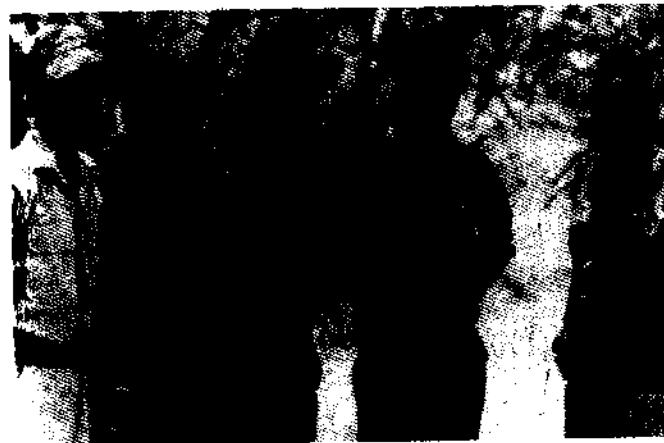
በከፍለ ሕዝብ ሥራ ላይ ምድርባ እየለሁ፣ ከኢሕአዴግ ጋር ለመቀላቀል በእኛ በኩል ወደ አሲምባ ለመሄድ የመጡትን አርባ የሚደርሱ የአየር ወለድ አባላት ከሕዝቡ ጋር ሆነን ተቀበልናቸው። የአየር ወለድ አባላት በሙሉ ግሩም የሆነ ወታደራዊ ቁመና ነበራቸው። ሁሉም ዘመናዊ ኤም ፎርቲን ጠመንጃ ታጥቀው ከእነወታደራዊ የደንብ ልብላቸው ሲታዩ ልዩ ደባብና ግርማ የተላበሱ ነበሩ። በተለይ ለእኛ በኢሕአዴግ ውስጥ ለምንገኝ አባላት የእነርሱ ወደእኛ ድርጅት መግባት፣ በድርጅታችን እንድንኮራ፣ በአቋማችን እንደንተማመንና እንድንጸና የሚያደርግ መንፈስ እንድንላበስ አድርገን ነበር።

እነዚያ ደርግን ከድተው በኤርትራ መሬት ከጀብሀዎች ጋር የቆዩትን አየር ወለዶች የእኛ ሰዎች ከኤርትራ ወደ አሲምባ ይዘዋቸው ሲሄዱ ነበር አግረመንገዳቸውን እኛ በነበርንበት ቦታ ያረፉት ።

ምድርባ ላይ ሰንጋ ታርዶላቸው ከእነርሱ ጋር አብረን እየበላንና እየጠጣን ውለን፣ እነርሱ ወደ አሲምባ ለመሄድ ሲሄዱ እኛም ወደየሥራችን ተሰማራን። ያን ጊዜ እነዚያን የአየር ወለድ አባላት ለመጀመሪያ ጊዜ ሳያቸው ከብዙዎቹ ጋር በቅርብ ለመተዋወቅና አብሮ ለመሥራት ዕድል አገኛለሁ የሚል ግምት አልነበረኝም። ሆኖም ግን አብዛኞቹ በኢሕአዴግ የትግል ታሪኬ አጅግ የምወዳቸው የማከብራቸውና አብሬ ከፉ ደግ የተካፈልኳቸው ውድ ጓዶች ሆነውኛል። እነሱም፤

1. ሌተናል ኮሎኔል ዓለማየሁ አስፋው
2. ሌተናል ብርሃኑ አርጌ
3. ሌተናል አያልሰው
4. ሌተናል ፍጹም አብርሀ
5. ሕብስቱ
6. አያሌው
7. በዕደማሪያም
8. ዘውዴ
9. ጌትነት
10. ጌታሁን
11. መኮንን
12. ብንያም
13. ታዩ ቶላ
14. ግርማ ጅኪ
15. ግርማ በልሁ
16. ወንድማዥኝ
17. አክሊሉ
18. ዓለማየሁ ሊቁ
19. ተኮላ
20. መሰሉ
21. ጳውሎስ
22. መኮንን ኢታሙ
23. ባንጃው
24. ሥራብዙ

25. ነጋሽ
26. ኪፋቤል
27. ደፋሩ
28. መኮንን ደጀኔ
29. ንጉሠ
30. ተሰማ
31. ዘራሁን
32. ሙሊሳ
33. አስፋ
34. ትእዛዙ
35. ሙሉ ዓለም ዘውዴ
36. ቅመሙ
37. ምስግናው
38. በቆዩ ናቸው።

ሌተናል ኮሎኔል ዓለማየሁ (አበጀ) ሌተናል ብርሃኑ አርጌ ሌተናል አያልሰው ሌተናል ፍጹም አብርሀም አሲምባ አለቃ ሕብስቱ(ከግራ ወደ ቀኝ)

በ1969 ዓ.ም ከመስከረም ወር ጀምሮ ለጥቂት ወራት ደግሞ በጉሎ ማከዳና በዳሞ ወረዳዎች ውስጥ በዚያው በክፍለ ሕዝብ፣ ሥራ እየተንቀሳቀሱ ነበር። ጥቅምት 14 ቀን ዳሞ ውስጥ በሚገኘው የደብረ ዳሞ ገዳም፣ የአቡነ አረጋዊ ዓመታዊ በዓል የሚከበርበት ቀን ነው። ይህ በዓል በሚከበርበት ዕለት በቦታው ተገኝተን የቅስቀሳ ሥራ ለመስራት ወደ ደብረ ዳሞ ገዳም ለመሄድ በአንድ ቀን ቀደም ብለን ተነሣን።

የአቡነ አረጋዊ ቤተክርስቲያን የሚገኘው ደብረ ዳሞ ተራራ ላይ በሚገኘው ገዳም ነው። በሰድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን በአቡነ አረጋዊ የተመሠረተው የደብረ ዳሞ ጥንታዊ ገዳም በመካከለኛው ትግራይ ከአዲግራት በስተምዕራብ አቅጣጫ ይገኛል። ገዳሙ ከመሬት ወለል በላይ 2216 ሜትር ከፍታ ባለው ደብረ ዳሞ ተብሎ በሚጠራው ተራራ ስም የተሰየመ ነው።

በተራራው አናት ላይ የ25 ሜትር ከፍታ ያለው ኮረብታ ይገኛል። ኮረብታው ዙሪያውን ቀጥ ያለ ዳገት ስለሆነ በእግር መውጫ መንገድ የለውም። የሚወጣው ከቆዳ በተሠራ ወፍራም ገመድ (ጠፍር) ወገብ ላይ ታስሮ ከኮረብታው አናት ላይ በሚገኙ መካከሎች አንድ በአንድ እየተገተቱ ነው። ኮረብታው አናት ላይ 400 ስጦታ ሜትር ስፋት ያለው አምባ ይገኛል። የአቡነ አረጋዊ ቤተክርስቲያንን ገዳሙ የሚገኘው በዚህ አምባ ላይ ነው። ደብረ ዳሞ ገዳም መግባት የሚፈቀደው ለወንዶች ብቻ ነው።

የገዳሙ መሥሪቶች የሆኑት አባት አረጋዊ ከዘጠኝ የእምነት ዳደሮቻቸው ጋር ከሶሪያና ከአካባቢ ሀገሮች መጥተው ወደ ትግራይ እንደገቡ ታሪክ ይናገራል። እነዚህ ዘጠኝ ቅዱሳን ወይም ወንጌላውያን አባ አረጋዊ፣ አባ

የአሲምባ ፍቅር ጳጳስ፣ አባ አፍጼ፣ አባ አሌፍ፣ አባ ገሪማ፣ አባ ጉባ፣ አባ ሊቃኖስ፣ አባ ጽሕግና አባ ይምአታ ይባላሉ።

ዘጠኙም በትግራይ በተለያዩ ቦታዎች ተበታትነው የኦርቶዶክስ ተዋሕዶን ገዳማትና አብያተ ክርስቲያናት አቋቁመዋል። ከእነዚህ መካከል በአባ ገሪማ የተመሠረተው፣ በሰሜን አድዋ የሚገኘው የአባ ገሪማ ገዳም አንዱ ነው። አባ ሊቃኖስና አባ ጳጳስ፣ አክሱም የሚገኘው የጳጳስጳውስ ገዳም መሥሪቶች ናቸው። በታሪካዊ የትግራይ ከተማ የህ የሚገኘው ገዳም ደግሞ የተመሠረተው በአባ አፍጼ ነው። በእነዚህ ወንጌላውያን የተመሠረቱት ገዳማት በትግራይ ውስጥ በጣም ታዋቂ ከመሆናቸው የተነሳ አንዳንዶቹ ገዳሞች የተመሠረቱባቸው ወረዳዎች ጭምር የሚጠሩት በስማቸው ነው። አባ አፍጼና አባ ገሪማ ወረዳዎችን ለዚህ አባባል እንደምሳሌ መጥቀስ ይቻላል።

እኛም በከብረ በዓሉ ዕለት በጊዜ ደረሰንና መዛሙር ዳም ገብተን ከገዳሙ ስር አደርን። ለቅስቀሳ ስራችን ስንንቀሳቀስ፣ በሐዲስ ዛህላይና በናደው የምትመራው ኃይል አምስት ጸጥታውን ለማስከበር ስለምትመጣ ምንም ስጋት እንደማይኖርብን ተነግሮናል። ከጥዋት ጀምሮ ሰው መተረፍ ጀምሯል። በየዓመቱ እንደተለመደው የደብረ ዳሞ ገዳም ከትግራይ አካባቢዎችና ከኤርትራ በመጡ የኦርቶዶክስ ሃይማኖት ተከታዮች ተጨናነቀ። ከገጠር ብቻ ሳይሆን ከየከተማውም የሚመጣው ሕዝብ ብዙ ነው። ኃይል አምስትም በጥዋት በቦታው ደርሳለች። ከእኛ ኃይል በተጨማሪ ሕወታቶችም የተወሰኑ ኃይሎችና የኪነት ቡድናቸውን ይዘው መጥተዋል። ከእነርሱ የኪነት ቡድኑ አባላት መካከል ባህታ ገብረሕይወትና ብዙአየነ ዘገየ ይገኙባቸዋል።

የኃይል አምስቱ የፖለቲካ ሐላፊ ናደው (ዓባይ አብርሃ) እንደደረሰ ገዳሙ ወደሚገኝበት ኮረብታ ላይ ለመውጣት ወሰነ። እኔም ናደውን አጅቤ

አንድወጣ በመመደቤ ሐዲስ ዛህላይ ደኅና ጠመንጃ መርጦ ሰጠኝና ከናደው ጋር አብሬ ለመውጣት ተዘጋጀን። በዚህ ጊዜ ኃይል አምስት የያዘችው የማጭድና መደሻ ምስል ያለው ትልቅ ቀይ የሠራዊቱን ዓርማ ባንጻራ ስለነበረ እሱም ተሰጠኝና በወገቤ ዙሪያ ደጋግሜ ጠምጥሜ ያዘኩት።

ዋናው ታቦት ያለበት ቤተክርስቲያን የሚገኘው ለመውጫ የሚሆን የእግር ሞንገድ በሌለው የኮረብታ አምባ ላይ ስለሆነ ወደ አምባው የሚወጣው በጠፍር፣ ወገብ ላይ ታስሮ ከላይ ባሉት መነኩሳት እየተጎተቱ ነው። እኔ ተራዬ ደርሶ ለመውጣት ስዘጋጅ ጠመንጃ ይገድ ልወጣ መሆኑን የተመለከቱ ሰዎች፣ “ጠመንጃ ይዘህ ወደገዳም መውጣት ስለማትችል ይቅርብህ” አሉኝ። በአካባቢው ባህል ጠመንጃ ይዞ መንቀሳቀስ እንግዳ አይደለም። ሆኖም እንደኔ ጠመንጃ ይዞ በገመድ እየተጎተተ ለመውጣት የሞከረ ሰው ከዚያ ቀደም ስለላጋጠማቸው ነበር “እንዴት መሣሪያ ይዘህ ለመውጣት ትሞክራለህ?” ብለው ያንገራገሩብኝ። እኔ ደግሞ ትእዛዝ መፈጸም ስለነበረብኝ፣ “ግዴለም ምንም አታሰቡ” በማለት መሣሪያ እንደታጠቅኩ በገመድ ወገቤን አስሬ እየተጎተተኩ ወጣሁ፣ ናደውም እንደዚሁ ተከትሎኝ ወጣ። እኔ ገዳሙ የሚገኝበት ኮረብታ ላይ ስወጣ የመጀመሪያ ጊዜዬ ነበር።

ታቦቱ ሲወጣ በቀሳውሱቱና በሃይማኖቱ አባቶች በቀዳሚነት ይታጀባል። ከቀሳውሱቱ ኋላ ደግሞ ሕዝቡ ይከተላል። ታቦቱ እንደወጣ በወገቤ ላይ ጠምጥሜ የያዘኩትን የሠራዊቱን ዓርማ ፈታሁና እያውለበለብኩ ከሕዝቡ ጋር ተቀላቅለን አብረን ቤተክርስቲያኑን መዞር ጀመርን። በመካከል ናደው ወደ ኋላው ዞር ሲል አንድ ያልጠበቀው ሰው ተመለከተና “አማኑኤል፣ አማኑኤል!” ብሎ ጠራኝ።

እኔና ናደው ጎን ለጎን ሆነን ነበር የምንሄደው። ናደው መሣሪያ አልያዘም። እኔ ደግሞ መሣሪያ የተሰጠኝ እርሱን ለማጀብ ስለሆነ የምንሄደው ግራና ቀኙን እያጣራሁ ነበር። ስሜን ሲጠራ በተጠንቀቅ ቀና ብዬ ተመለከትኩት። እርሱም “በስተጀርባህ ያለውን ሰው ተጠንቀቀው” አለኝ። ወደኋላ ዞር ብዬ ስመለከት ምንም አጠራጣሪ ሁኔታ ያለው ሰው አልታየኝም። ግራ ገብቶኝ እንደገና ፊቴን ወደእርሱ አዞርኩና ግራ በመጋባት ስመለከተው አይቶ “ከኋላችን ያለው ሰው ዋና የወያኔ ሰው ስለሆነ ጥንቃቄ አድርግ” አለኝ።

እንደገና ወደኋላ ዞሪ አየሁ። አንድ ረዥም ገበሬ ብቻ ነው ከኋላዬ ጎላ ብሎ የሚታየኝ “አዎ! እርሱ! ከኋላህ ያለው! አረጋዊ በርሔ የሚባለው ቀጣፊ ነው። እንዳይጠጋህ ተጠንቀቀው” አለኝ የዓይኖቼን አቅጣጫ ተመልክቶ።

አረጋዊ በርሔን በስም ገናና መሆኑን እንጂ በእካል አይቼው አላውቅም። ስለዚህ እንደገና ወደ ኋላዬ ዞር አልኩና አተኩሬ ተመለከትኩት። ረዥም፣ ጠይም፣ ትላልቅ ዓይኖችና፣ ቀጥ ያለ አፍንጫ ያለው ነው፤ የገበሬዎች ዓይነት አለባበስ ለብሷል።

አረጋዊም የእኔን መጠንቀቅ እየና “ብጻይ፣(በትግሪኛ) ጓድ ማለት ነው) ተው እንጂ አትሳደብ ነውር ነው።” አለው።

ናደውም መለሰና “አንተ አጭበርባሪ ሌባ፣ የትግራይን ሕዝብ እያደናገርክ መኖር የለመድከ! ለምንድነው፣ ሐቆኛ ለመምሰል የምትሞከረው - አ ? በትግራይ ሕዝብ ስም ለመገንድና ለማጭበርበር ነው?። ደግሞ ገበሬ ለመምሰል ነጠላ ደርበህ፣ ንጹሕ ሰው ይመስል፣ በሕዝብ መካከል ታቦት አጅቦህ ትዞራለህ። ሌባ! አሁንም ደጋግሜ ልክ ልክህን እነግርሃለሁ። ቀጣፊ፣ አስመሳይ ሌባ !!” እያለ እየደጋገመ ሰደበው።

አረጋዊ ናደው እንደማይተውው የገባው መሰለኝ፤ ከነገሩ ለመሸሸ ዘር ብሎ ከእኛ ርቆ ሄደ። ናደው፣ አረጋዊ ከሄደም በኋላ ታቦቱ ገብቶ ከገዳሙ ወደታች እስከገንዘብ ድረስ "ይሄ ቀጣይ! አጭብረላል! ሌባ!" እያለ መሳደቡን አላቆመም። መጨረሻ በጠፍሮ ታስረን እንደወጣነው ሁሉ ተራ ጠብቀን ከኮረብታው ላይ ታስረን ቁልቁል ወረድን። እኔም የተሰጠኝን ጠመንጃ ለሐዲሽ አስረከቤ ከጓደኞቼ ጋር ተቀላቀልኩ፣ ከናደውም ጋር ተሰነባበትንና ተለያየን። ናደው ስንለያይም ፊቱ እንደተጨማደደ ነበር።

በዚያ ሕዝባዊ አገልግሎት ላይ እያለን ከወያኔ አባላት ጋር ስንገናኝ ባለመግባባት ችግሮች የሚፈጠሩበት ጊዜያት ነበሩ። ከወያኔ ካድሬዎች ጋር ስንገናኝ አብዛኛውን ጊዜ የሚነሳው ጥያቄ "ከብሔርና ከመደብ ጥያቄ የትኛው ይቀድማል?" የሚለው ርዕስ ሲሆን፣ አንዳንድ ብስለት ያላቸውና ለውይይት ዝግጁ የሆኑ የወያኔ ካድሬዎች ሲያጋጥሙን በአቋም ባንተማመንም ውይይታችን በመግባባትና በሥነሥርዓት በማካሄድ በጥሩ መንፈስ እንለያይ ነበር። ከሌሎች ደግሞ በጭቅጭቅና በገትርክ ጊዜ ፈጅተን እንዲሁ እንለያያለን።

በዚያ ጊዜ ሕዝቡን ማስተማር ብቻ ሳይሆን እኛም ከሕዝቡ አስተያየትና ጥያቄዎች ብዙ ትምህርት አግኝተናል። የትግራይ ሕዝብ በኢትዮጵያዊነቱ የሚኮራ ሕዝብ እንደሆነ በሚገባ አውቀናል። ከዚህም በተጨማሪ የሕዝቡ የትግል መንፈስና ንቃት ወደር የማይገኝለት ነበር። ከሕዝቡ ጋር ስንወያይ የብሔርም ሆነ የመደብ ጭቆና የኢትዮጵያ ሕዝብ ዋና ችግሮች ስለሆኑ ለሁለቱም ጥያቄዎች በመታገል ነጻነትን ማምጣት እንደሚያስፈልግ ነበር የምንገልጸው። ሕዝቡን ከሚያምታቱት ነገሮች አንዱም ኢሕአወግ ወያኔዎች በኤርትራ ጥያቄ ላይ ያላቸው ልዩነት ነበረ፤ እንደማንኛውም የኢትዮጵያ ክፍል ሁሉ የትግራይ ሕዝብም የኤርትራ ጥያቄ እጅግ ያሳስበው ነበር። በአጠቃላይም በእኛና በወያኔዎች መካከል የነበረው ልዩነት የትግራይን ሕዝብ የሚያስጨንቀው ጉዳይ ነበር።

"ሁለታችሁም ልጆቻችን ናችሁ፤ ለምን ልዩነታችሁን በር ጋታ ተነጋግራችሁ አትፈቱትም? ለምንስ ተስማማታችሁ በአንድነት አትታገሉም?" እያሉ ይጠይቁን ነበር።

እኛ ሁለቱም ጥያቄዎች መመለስ እንዳለባቸው እንናተምራለን። ስለዚህ ሕዝቡ የመደብ ጭቆና ብቻ ሳይሆን የብሔር ጭቆናም እንዳለበትና እነዚህ ጥያቄዎች እስኪመለሱ ድረስ መታገል እንዳለበት እንናገራለን። በአንጻሩ እኛም ከትግራይ ሕዝብ ብዙ ትምህርት አግኝተናል። የትግራይ ሕዝብ በኢትዮጵያዊነቱ ያለው ኩራት ስለሀገር ፍቅር የበለጠ እንድንረዳ አድርገናል። የትግራይ ሕዝብ ታጋይ በመሆኑ ከትግል ልምዱም ብዙ ትምህርት አግኝተናል።

ከዚህ ሌላ የድርጅታችንን አሠራር አስመልክቶ ግራ የሚገቧቸውን አንዳንድ ነገሮች ይጠቁሙንም ነበር። ለምሳሌ "ድርጅታችሁ በከተማ ደርግን እንደሚያጣድፈው እንሰማለን፤ እዚህ በገጠር ውስጥ ግን ብዙ ፍጥነት የላችሁም። የፖለቲካ ቅስቀሳ ብቻ እንጂ ወታደራዊ ንቅናቄ ብዙ አታደርጉም። ለምንድነው? የከተማውና እዚህ ያለው ድርጅታችሁ አንድ አይደሉም ወይ? ከተማ የሚሰጠው መመሪያና እዚህ ገጠር የሚሰጠው መመሪያ የተለያየ ነው ወይ?" የሚሉ ጥያቄዎችንም ያነሡ ነበረ።

ውሎ አድሮ የምንደርስበት ቦታ እየሰፋና ሥራው እየተፋጠነ ሲሄድ የክፈለ ሕዝብ ሥራችንም በዚያው መጠን መፍጠን ነበረበት። ስለዚህም ኃይሎች ከሚሰፍሩበት ቦታ ራቅ እያልን መሄድ ጀመርን። በእጃችን የነበረው ትጥቅ ግን በጣም ትንሽና በጥራትም ዝቅተኛ ስለነበረ ለአደጋ ለመጋለጥ ቅርብ ነበርን። አንዳንዴ የምንይዛቸው መሣሪያዎች፣ የማይተኩሱ ሽጉጦች፣ እንደልብ የማይሠሩ አልቤን ወይም ካርባይን ጠመንጃዎችም ነበሩ። ችግሩን በሚመለከት ከሰዓሲዕ ትንሽ ወጣ ብሎ በሚገኝ ዳላ በሚባል ቦታ ሁላችንም ተሰብስበን ተነጋገርን። ራቅ

እያልን በሄድን መጠን ችግሩ አሳሳቢ እየሆነ፤ ለጠላትም የመጋለጥ ዕድላችን እየሰፋ መሆኑን ገልጸን ደገና መሣሪያዎች እንዲሰጡን መጠየቅ እንደሚገባን ወሰንን። በሁለተኛው ቀን የብዙሃን ድርጅት አባላት በመሉኩ ከአመራሩ ጋር ለመወያየት ወደ ዳውሃን ሄድን።

ከአመራሩ ጋር በተደረገው ስብሰባ የፖለቲካ ኮሚቴዎች እንዲሁም ከአመራር ርባ ተገኝቶ ነበር። ከእኛ በኩል ደግሞ አኔ፣ ጀሚላ፣ (ጀሚላ የመጀመሪያዋ የኢሕአወ ሴት ጓዲት ስትሆን እውነተኛ ስሟ መድረሪያሽ በላይ ይባላል) ጴጥርስ፣ ሰባጋድስ፣ ኤልያስ፣ ሐዲሽ በየ፣ሐጎስና ይስሐቅ ነበርን። እነርሱም ችግራችንን አዳመጡና ሁኔታዎችን በተቻለ መጠን ለማሻሻል እንደሚሞክሩ ነግረውን ተለያየን።

በዚያን ጊዜ በአጋጣሚ የደረሰነው ሠራዊት የመቀየጥ ምደባ የተደረገበት ጊዜ ላይ ስለነበረ፣ ስብሰባው ካበቃ በኋላ የእያንዳንዱ ጓድ ምድብ ተነገረ። ሁሉም ምደባውን ሲያውቁ እኔ ብቻ አልተነገረኝም። “አንተ ምድብህ አልታወቀም፤ ጸረና የነበረ አንድ ጓድ ወደሌላ ቦታ ስለተመደበ ጸረና ላይ የአንድ ሰው ቦታ ይኖራል፤ ስለዚህ አንተ ምናልባት ወደ ጸረና ትሄድ ይሆናል” ተባልኩ። በማግስቱ ሁሉም ወደየምድባቸው ሲሄዱ እኔ ከአመራሩ ጋር ቆየሁና በሁለተኛው ቀን ለቅስቀሳ ሥራ ሄዳ የነበረችው ኃይል ሦስት ስትመለስ ወደ ኃይል ሦስት ተመድበሁል ተብዬ ከእነሱ ጋር ተቀላቀልኩ።

በ1969 ዓ.ም በጥቅምት ወር ኃይል ሦስት የፖለቲካና የፕሮፓጋንዳ ቅስቀሳ ለማድረግ ወደ አድዋ አካባቢ ተንቀሳቀሰች። የኃይል ሦስት መሪ ኃይሌ ቀጭኑ፣ ምክትሉ ጌትነት ሲሆኑ፤ የኃይሉ የፖለቲካ ሐላፊ ደግሞ ሸፈራው ነበር። ጌትነት ከኃይል ምክትል መሪነቱ በተጨማሪ እኔ የነበርኩበት ጋንታም መሪ ነው። የነበርኩበት ጋንታ ምክትል መሪ እኔ ስሆን የጋንታዋ የፖለቲካ ሐላፊ ደግሞ አብደላ ሆነ። (ከሸፈራው ጋር በወሎ ተልእኮ ላይ አብረን ስለነበርን በደንብ እንተዋወቃለን።) ወደ ገርሁ ስርዳይ ለመሄድ ከዳሞ መንገድ ይልቅ የኤርትራን መሬት አቋርጦ ማለፍ በጣም ስለሚቀርብ በዚያው በኩል ሄድን።

ወደ ኤርትራ መሬት ስንገባ ባለፍንባቸው አካባቢዎች ያገኘናቸው የኤርትራ ነዋሪዎች በጥሩ ሁኔታ ነበር የተቀበሉን። የኤርትራ ድርጅቶች “የኢትዮጵያ መንግሥት ቅኝ ገዥ ነው!” እያሉ ሲቀሰቅሱ እንደነበር ስለምናውቅ፣ እኛ ደግሞ “የኢትዮጵያ ታጋዮች ነን! የደርግን መንግሥት በመቃወም ነው በረሐ የገባነው!” ብለን ራሳችንን ስናስተዋውቃቸው በቀላሉ ለማመን ይቸገራሉ ብለን ፈርተን ነበር። እነርሱ ግን ልክ እንደልጆቻቸው አድርገው ተቀብለው አስተናገዱን። በተለይ አንዳንድ የተማሩ ሰዎችን ስናገኝ ስለኢሕአፓ ከማወቃቸው በላይ “ዲሞክራሲያ ካላችሁ ስጡን” እያሉ ይጠይቁን ነበር። በሕዝቡ አቀባበልና ለእኛ በነበረው አመለካከት ሁላችንም በጣም ተደነቅን።

ኃይል ሦስት የኤርትራን ምድር አቋርጣ ወደ አድዋ ከዘለቀች በኋላ በጉሎ ማከዳ፣ ዳሞ፣ እንዲሁም አድዋ አካባቢ እየተተዘዋወረች የቅስቀሳና የፕሮፓጋንዳ ሥራ ስትሠራ ቆይታ ወደ አሲምባ ተመለሰች።

በ1969 ዓ.ም በጥር ወር ከአድዋ እንደተመለሰን፣ ወደ በጌምድር እንደምንሄድ ተነገረን። የምንሄድበት ምክንያት በጌምድር ላይ ለሚገኘው

ሠራዊታችን መትረየስ ለማድረስና እዚያ የሚገኘውን የሠራዊቱን ኃይል ለተወሰነ ጊዜ እንዲጠናከር ለማድረግ ነበር።

ወደ ጎንደር ስንሄድ በኃይል ውስጥ ከነበርነው ጎንጂን የማያስታውስ ማንም የለም። ጎንጂ በጣም ተግባቢ፣ ተጫዋችና በክፉም ሆነ በደግ ጊዜ የሆነ ገጠመኝ እያነሣ የሚያስቀንና የሚያዝናናን ተወዳጅ ጓድ ነበር። ከጎንጂ ሌላ የማስታውሳቸው አሳቢ ሳይ፣ ጀማል፣ ሰዩም፣ መኩሪያ፣ ከበደ አሊና ሌሎችም በወታደራዊውም ሆነ በፖለቲካው ጥሩ ልምድና ብሰለት ነበራቸው።

ወደጎንደር የምንሄድበት አቅጣጫ የተከከለን ወንዝና በረሐውን አቋርጠን እንደሚሆን አውቀናል። አንትጮ ላይ ትልቅ የወያኔ የጦር ሠፈር እንዳለ ስለሚታወቅ ልዩ ጥንቃቄ ማድረግም ይጠበቅብን ነበር። በእኛ ድርጅት በኩል በአካባቢው ምንም ዓይነት የፖለቲካ ሥራ አልተሠራበትም። ብዙም እንቅስቃሴ ለማድረግ ዕቅድ የለንም። ኃይሏ የታዘዘችው በተከከ ወንዝ አቋርጣ ወደጎንደር እንድታልፍ ብቻ ነበር።

የተከከ ተፋሰስ ሰድስት መቶ ኪሎ ሜትር ርዝመት አለው። አብዛኛውን የኤርትራን ምዕራባዊ ወሰን የሚያሰምር፣ በጥልቀቱ ከአፍሪካ እንደኛ የሆነ የወንዝ ሸለቆ ያለበትና በረሐ ነው። ይህ ጥልቀቱ በአንዳንድ ቦታዎች ላይ እስከ 2000 ሜትር ይደርሳል። ተከከ ወንዝ ላስታ ከሚገኘው ካጭን ተራራ ይነሣና የምዕራብንና የሰሜንን አቅጣጫ እየያዘ በትግራይና በኤርትራ አድርጎ ወደሱዳን የሚገባ ወንዝ ነው።

የተከከ በረሐ የራሱ የሆነ የጦርነት ታሪክም ያለው በረሀ ነው። በ1929 ዓ.ም.የካቲት በሁለተኛው የኢጣሊያና የኢትዮጵያ ጦርነት ወቅት፣ በሺዎች የሚቆጠሩ አርበኞች መሸሸጊያ ነበር። በዚያኑ ጊዜ የኢትዮጵያ አርበኞች፣ በኢጣሊያ

የአየር ኃይል በመርዝ ጋዝ ያለቁትም፣ ወደ ተከከ በረሀ እያፈገፈጉ ባሉበት ወቅት ነበር።

የዚህን ወንዝ ሸለቆ ተከትሎ የተዘረጋው በረሀ በጣሊያን ጊዜ የአርበኞች ከሌላ እንደሆነ ሁሉ፣ ወያኔዎችም ከደርግ ኃይል ከሌላ እንዲሆናቸው የጦር ሰፈር መሥርተውበታል። እኛ ደግሞ ወደ ጎንደር ለመሄድ የተነሣነው ይህንን የተከከን በረሐ ሰንጠቀን በማለፍ ነበር። በተከከ በረሐና በአካባቢው ያሉ ነዋሪዎች በወያኔ ሠራዊት ስር በመሆናቸው፣ ስለእኛ የሚኖራቸው አመለካከት የተዛባ መሆኑ የታወቀ ነው። በእኛ ድርጅት የፖለቲካ ሥራ ያልተሠራበት አካባቢ ስለሆነ እዚያ ስንደርስ ጥሩ አቀባበል ይጠበቀናል የሚል ግምት አልነበረንም። በመሆኑም ኃይላችን ስትነሣ በቂ የሥነ ልቦና ዝግጅት አድርጋለች። በዚህ ምክንያት ወደተከከ ሰንጠቃ እኔ ትግራኛ ተናጋሪ ስለሆንኩ፣ የኃይሏን ምክትል መሪ የጌትነትን ፊደሎች እንድይዘው ተደረገ።

ፊደሎ ይገጩ በትግራኛ ስነጋገር የአካባቢው ልጆች ስምተው “ሐቡይ ኩርኩር፣ሐቡይ ኩርኩር” (ትልቁ የአማራ ውሻ) እያሉ እየሳቁብኝ ይከተሉኝ ጀመር። ነገሩ በጣም የሚያበሳጭ ቢሆንም ዓላማችንን ብቻ በማሰብ ልጆቼ ቢቀበሉም ባይቀበሉም በትግራኛ አውነቱን ለማስተማር እየሞከርኩ እንደምንም በትዕግሥት አለፍኳቸው።

መንገዳችንን ቀጥለን ወርኢ በረሐ ገባን፣ የወርኢ በረሐ በትግራይ ውስጥ የሚገኘው ትልቁ በረሐ ነው። ከትግራይ ሦስት አውራጃዎች ማለትም ከኢጋሜ፣ ከአድዋና ከተንቤን አውራጃዎች አቋርጠው የሚመጡ ወንዞች የሚገናኙበትና ወደተከከ የሚገቡበት ቦታ ነው።

በረሐውን እያቋረጥን ስንሄድ፣ አንድ የወያኔ ኃይል እየተከተለን እንደሆነ አወቅን። አካባቢው እነሱ የሚንቀሳቀሱበት ቦታ በመሆኑ መምጣታችንን

ሰምተው እንቅስቃሴያችንን እየተከታተሉ ነበር። እነርሱ ስለእኛ ሊያገኙ የማይችሉት መረጃ ቢኖር ለምን አላማ እንደመጣን ማወቅ ብቻ ነው።

የወያኔ ኃይል እንደምትከታተሉን ስለተረዳን፣ በተቻለን መጠን ከበስተጀርባ ያሉ ጓዶች ኮቴያችንን እያጠፉ ዳናችንን በማሳሳት በተለየ አቅጣጫ የሔድን እንዲመሰል ለማድረግ ሞክረናል። ከወያኔዎች ኃይል ጋር አንዳንዴ ፊትና ሷል፣ አንዳንዴ ደግሞ ግራና ቀኝ፣ እየሆንን መንገዳችንን ቀጠልን። ወደ ተከዜ በረሐ ገብተን የምናቋርጥበትን አቅጣጫ እንዳያውቁ የበስተግራውን አቅጣጫ የምንይዝ አስመሰለን በቀኝ በኩል አቋርጠን ለማለፍ ነበር የፈለግነው።

እንደዚያ በድብብቆሽና በጥንቃቄ ተገዘን፣ ወደ አመሻሹ ላይ ተንቤን አውራጃ ውስጥ በምትገኝ ወርቅ እንባ በምትባል ትንሽ መንደር በኩል ብቅ ስንል ትከታተሉን ከነበረችው የወያኔ ኃይል ጋር ፊት ለፊት ተገናኘን። “ማነህ ቁም! ማነህ ቁም!” እየተባባልን፣ ተፋጠጥን። ሁለታችንም ማንነታችንን ለማረጋገጥ ስለፈለግን፣ ሁለት ሁለት ሰዎች እንድንልክ ተስማምተን ሰዎቹ ቁልቁለት ላይ ወርደው አንዱ የሌላውን ማንነት አረጋገጠ። በኋላ የምንጓዝበትን አቅጣጫ ለይተን ሰምምነት ተደረገና ፍጥጫው በሰላም ተፈታ።

በዚህ መካከል “በአንዳንድ የፖለቲካ አቋሞቻችን ላይ ውይይት ብናደርግሰን?” የሚል ሐሳብ መጣ። ሐሳቡ ከማን እንደመነጨ አላስታውስም እንጂ የሁለታችንም ወገን በሐሳቡ ተስማማ። ከሁለታችንም ጋንታዎች ሁለት ሁለት ሰዎች ዋርዲያ እንዲቆሙ ተደረገ። እንደ አጋጣሚ ውይይቱ የተካሄደበት እኔ የነበርኩት ጋንታ የሰፈረችበት ቦታ ስለነበር፣ የእኛን ጋንታ ዋርዲያ የምቆጣጠረው እኔ ነበርኩ።

በዚያ ሐላፊነቴ ማድረግ የሚገባኝን ጥንቃቄ ሳስብ ከዚህ በፊት ከወያኔዎች ጋር ሰበደ ላይ ተሰብስበን እያለን የተፈጠረው አጋጣሚ ታወሰኝ። ልክ እንደአሁኑ ከእነርሱም አንድ ከእኛም አንድ አባል ለዋርዲያነት ተመድቦ ሁለት

ሁለት እየሆኑ ነበር ዘብ የሚቆሙት። ከእነሱ ዋርዲያ የተመደበው አባል የያዘው ጥሩ መሣሪያ ሲሆን የእኛ አባል ግን የያዘው አሮጌ ማሰ ጠመንጃ ነበር።

ውይይቱ እየተካሄደ እያለ፣ ጠመንጃ ባረቀና የተኩሱ ድምፅ ተሰማ። በዚህ ጊዜ በተፈጠረው መተራመስ ቤት ውስጥ በርታ የነበረችው ኩራዝ ጠፋችና በጨለማ ተዋጥን። ሁላችንም ሲጋት ውስጥ ገባን። ጨለማው በፍጹም የማያስተያይ ስለነበረ ውስጥ ያለው ሁላችንም የምንይዘውና የምንለቀው ጠፍቶን ግራ በመጋባት ተደነባበርን።

ለዋርዲያ የቆሙት የእኛና የአነርሱ ጓዶችም ምን እንደተፈጠረ ስላላወቁና ለእርምጃ መዘጋጀት ስለነበረባቸው ሁለቱም መሳሪያቸውን ደግነው አንዱ በአንዱ ላይ ሲያቀባብሉ፣ የማሰ ጠበንጃ የያዘው የእኛ ዋርዲያ ማቀባበያውን ሲሰበው ሊሠራለት አልቻለም። የአነርሱ ዋርዲያ ግን የያዘው መሣሪያ ጥሩ ስለነበረ ወዲያው አቀባብሎ ደገነበት። የእኛ ዋርዲያ ዓይኖቹ ፈጠው የሚያደርገው ግራ ገባው። ሁልጊዜም በእንደዚህ ዓይነት ድንገተኛ ሁኔታ ላይ ፈጥኖ የመወሰን ችሎታ የነበረው ጂግሳ፣ እንደምንም ብሎ ከጨለማው ቤት ውስጥ ዘሎ ወጣና ባትሪ አግኝቶ ሲያበራ፣ የእኛ ዋርዲያ ግራ ተጋብቶ እንዳለ ደረሰለትና ሁለቱንም አረጋጋቸው። ከዚያም ላምባዲና አመጣና አብርቶ በሰበሰባው የነበሩት እንዲረጋጉ በማድረግ ተራ በተራ ወጥተው ችግሩ በዚያው አለፈ። ምን እንደተፈጠረ ከተጣራ በኋላ ሁሉም ተመልሰው ገቡና ኩራዝ በርቶ ውይይቱ እንደገና ቀጠለ።

ከዚያ አጋጣሚ በመነሣት ለዋርዲያ የሚቆሙው የእኛ ጠባቂ ጥሩ ጠመንጃ እንዲታጠቅ ማድረግ እንደሚገባኝ አሰብኩ። ስለዚህ ለተረኛው ዋርዲያችን፣ ኤም ፎርቲን ጠመንጃ እንዲይዝ እድሜ ዋርዲያዎቹ ሲለዋወጡ ጠመንጃውን ለቀጣዩ ተረኛ ዋርዲያ እየሰጠ ሰዎቹ ብቻ እንዲለዋወጡ አደረግሁ።

በውይይቱ ከሌሎችም ከእኛም ጋንታዎች የፖለቲካ ብስለትና የንግግር ችሎታ ያላቸው አባላት መጥተው እንዲካፈሉ ተደርገዋል። በውይይቱ የተካፈሉት አስር ያህል ሲሆኑ የሁለቱ ጋንታዎቻችን የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊዎች ቢዳኔና

ገላውዲዮስም ተካፍለዋል። እኔ ጸጥታውን የመቆጣጠር ሐላፊነት ስለነበረብኝ ወጣ ገባ እያልኩና ወደ ዋርድያ መቆሚያ ቦታ ደረሰ መለስ እያልኩ ነበር በውይይቱ ላይ የሚሰጡ ሐሳቦችን የምሰማው።

በሁለቱም ወገን ብስለት ያላቸው አባላት ስለተካፈሉ የራሳቸውን ትንታኔዎች ሰጥተውታል። ከአነርሱ በኩል ተወያይ የነበረው የኃይሉ የፖለቲካ ሐላፊ አነጋገሩና አገላለጹ የሰውን ጆሮ የመያዝ ችሎታ ነበረው። ሰውየው ነገር የማይደጋግም፣ ከተነሣበት ነጥብ የማይወጣና በረጋ መንፈስ ሐሳቡን መግለጽ የሚችል መሆኑን ስመለከት፣ ወያኔዎችም እንደዚያ ዓይነት በሳል ፖለቲከኛ የነበራቸው መሆኑ አስገርሞኝ ነበረ። የዚያ የፖለቲካ ኮሚሳር አነጋገርና ሐሳቡን ያቀረበበት መንገድ ከዚያ በፊት ከወያኔ ካድሬዎች ከማውቀው አቀራረብ የተለየ ነበር።

ኮሚሳሩ ሲያሰረዳ ደርግ በዚያን ጊዜ አውጥቶት የነበረው የመሬት ለአራሹ አዋጅ፣ ገበሬውን ለጊዜውም ቢሆን የሚያማልልና የደርግንም ማንነት የሚሸፍን ጭንብል ስለሆነ፣ ሕዝቡን በደርግ ላይ ለማንሣሣት የብሔር ጥያቄን ማስቀደም ጠቃሚ እንደሆነ ገለጸ። የብሔር ጥያቄን በማስቀደም የትግራይን ህዝብ ከዳር እስከዳር ማንሣሣት እንደሚቻልና ይህም በወቅቱ ከነበረው የሀገሪቱ ተጨባጭ ሁኔታ በመነሣት ትግሉን ለማጠናከር በጣም የሚጠቅም ወሳኝ የታክቲክ ጥያቄ እንደሆነ አስረዳ። ይሁን እንጂ አለ ኮሚሳሩ "አሁን ባለንበት ሁኔታ፣ የብሔር ጥያቄን ማስቀደም እጅግ ቢጠቅምም፣ መሠረታዊውና ዋናው ጥያቄ ግን የመደብ ጥያቄ ነው። የብሄር ጥያቄ በታክቲክ ደረጃ የተነሳ ጥያቄ ነው። በድርጅታችን ስትራቴጂ ዋናውና መሠረታዊው ጥያቄ አሁንም የመደብ ጥያቄ ነው" አለ።

እኔ ከወያኔ አባላት ጋር በተለያዩ ጊዜ የመገናኘት ዕድል ስለነበረኝ የአንዳንዶቹን ለመደብ ትግል ምንም ያህል ቦታ ያለመስጠት ዓይቻለሁ። ይህ አዲስ የሰማሁት መከራከሪያ ነጥብም እውነት ቢሆን ኖሮ በተግባር ሊታይ የሚችል ፍንጭ

እንኳ ማየት ነበረብን እያልኩ ከራሴ ጋር አነጋገራለሁ። ወይንም ደግሞ ኮሚሳሩ ያነሳው ሐሳብ የአርሱና የአንዳንድ አመራሮች ሐሳብ ሆኖ በሌሎች ገና ተቀባይነት ያላገኘና በተግባር ያልሠሩበት አቋም ሊሆን እንደሚችልም ገምቻለሁ።

ሰውየው ንግግሩን በመቀጠል "የእኛ ድርጅት አቋም ይህ መሆኑን እናንተም ታውቃላችሁ። ስለዚህ እኛን ጠባባች በማስመሰል፣ የብሔር ጥያቄ በመደብ ትግል ውስጥ የሚፈታ ነው እያላችሁ ሕዝቡን እያወናበዳችሁ አትከፋፍሉብን" ብሎ ማሳሰቢያ ሰጠ።

ሁሉንም ያስማማው ነገር ለውይይት መቀመጥና ለመነጋገር መቻል መልካምና ጠቃሚ የፖለቲካ ባህል ጅምር መሆኑ ነበር። ውይይቱ በጥሩ መግባባት ተካሒዶ ተመሳሳይ የውይይት መድረክ እየተፈጠረ በየጊዜው ቢካሄድ የሚደገፍ እንደሆነ ስምምነት ላይ ተደርሶ ስብሰባው አበቃና፣ የሁለታችንም ኃይሎች በየፊናችን ለመሔድ ተለያዩን።

የጎንደር ጉዟችንን ቀጥለን ወደ ተከዜ ጫፍ የሚወሰደውን አቅጣጫ ይዘን በተከዜ በረሐ አፋፍ ላይ የምትገኝ ሀምባራ የምትባል መንደር ተቃረብን።

***

ወደ መንደሩ ከመግባታችን በፊት የኃይሉ ወታደራዊ መሪ ኃይሌ ቀጭኑ፣ ሽፈራውና ጌትነትን ጠራቸውና፣ ሦስቱ ለአሥራ አምስት ደቂቃ ያህል ተመክከሩ። በምክክራቸው መሠረት በኃይሌ ውስጥ ያሉት ሦስት ጋንታዎች የሚገቡበትን ዕቅድ ነገሩን። አንደኛው ጋንታ ከአመራር አባላቱ ፊት ፊት እየቀደመች አንድትሄድ፣ ሁለተኛው ጋንታ ከኃይሌ ቀጭኑ ጋር ያሉ የአመራር አባላትን አጅባ ወደ መንደሩ እንድትገባ፣ ሦስተኛውን እኔ የነበርኩበት ጋንታ ደግሞ መትረየሱን በመያዝ ከመንደሩ በስተጀርባ በሚገኝ አንድ ተራራ ላይ ወጥታ ቦታ እንድትይዝ ታዘዘች።

ቦታችንን እንደያዘን፣ በረት የያዙ ሰዎች ከቤተክርስቲያን አካባቢ ውር-ውር ሲሉ ከነበርንበት ከፍታ ላይ ሆነን ተመለከትን። “ሽፍቶች ናቸው ወይስ ወያኔዎች ቀድመው መጥተው ነው?” እየተባባልን ስንጠያየቅ ከቆየን በኋላ አውነቱን ተረዳን። በአካባቢው ብዙ ታጣቂዎች ያሉት አንድ የመሬት ከበርቴ መኖሩን፣ በዚያን ሰዓት ደግሞ ሰውየው ያለው ቤተክርስቲያን ውስጥ እንደነበረና ታጣቂዎቹም እርሱን የሚያጅቡ መሆናቸን የመንደሩ ነዋሪዎች ነገሩን። ከትንሽ ጊዜ በኋላ አሸከሮቹ፣ ማንነታችንን ለማጣራት እኛ ወደነበርንበት ቦታ መጡና ጠየቁን። የኢሕአፓ ሠራዊት እንደሆነን ስንነግራቸው፣ ጉዳት እንደማናደርስ አምነው ተመለሱ። እስከማስታወሰው ድረስ ለምን እንደሆነ ባለውቅም ባለባቶቹ ከእኛ ጋር ውጊያ ገጥመው አያውቁም።

ኃይሌ ቀጭኑና ሌሎች አመራሮች አብራቸው ያለቸውን ጋንታ ይዘው ወደ መሬት ከበርቴው ቤት ገብተዋል። ሰውየው ከቤተክርስቲያን ተጠርቶ ወደቤት እንዲመጣ አስላኩበት። ሲመለስም ለኃይሌ ቀጭኑና አብረውት ለነበሩት ጓዶች ግብዣ አደረገላቸው። የመንደሩ ነዋሪዎች ደግሞ እኛ ወደነበርንበት ቦታ መጥተው “እናንተ የአውነት ተጋዳዮች ከሆናችሁ ይሄንን ሰውየ ለምን አትይዙትም? ማን እንደሆነ አታውቁም እንዴ? ፊታውራሪ አበራ ጣሰው የሚባለው፣ በኃይለ ሥላሴ ጊዜ ወረዳ አስተዳዳሪ የነበረ የሰለሞን ጣሰው ወንድም ነው። (ሰለሞን

ጣሰው በሰሜን ተራራዎች አካባቢ ብዙ መሬት የነበረው የመሬት ከበርቴ ነው) እርሱ እኮ መንደሩን ያስቸገረ፣ ሴቶችን የሚደፍር፣ የድሀ ሀብትና ንብረት በኃይል የሚቀማ፣ የመሬት ከበርቴ ነው! ለምንድነው እርሱንና አሸከሮቹን የማትይዟቸው?” በማለት ጥያቄ አቀረቡ። እኛ የሰውየውን ማንነት ከነዋሪዎቹ ከሰማን በኋላ የግብዣው ነገር ግልጽ አልሆነ አለን። ሰዎቹ ያቀረቡትን ጥያቄ በማንሳት ምን ማድረግ እንዲሚገባን የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊዎችንን አብደላን ጠየቅኩት።

አብደላም “እኛ በዚህ ጉዳይ ላይ ትእዛዝ ስላልተሰጠን ዝም በሏቸው” አለኝ-በቸልተኛ አስተያየት እየተመለከተኝ።

“እንዴት ዝም በሏቸው ትላለህ? ወይ ሂድና ስለሁኔታው አመራሮችን ጠይቃቸው” አልኩት።

“ለምን ትጨቀጭቀኛለህ?! እኔ ሳልታዘዝ ምንም ማድረግ አልችልም!!” በማለት ቱግ አሰብኝ።

“እንት የፖለቲካ ሐላፊ ሆነህ እንዴት እንደዚህ ትላለህ? በረሐ የወጣኸው ለሕዝብ መብት ለመታገል አይደለም እንዴ? ታዲያ የምንቆመው ከሕዝብ ጋር ነው። ወይስ ከወንጀለኛ ጋር ነው? ቢያንስ ለማጣራት እንኳ አንጥክርም እንዴ?” ብዬ ወጥሮ ሰይዘው። በመካከላችን ጸብ ሲነሣ ሆነ። ተፋጠጥን፣ የቀረን ነገር መሣሪያችንን ማቀባበል ነበር። መካረራችንን ሲመለከቱ ሌሎቹ መሐል ገብተው አለያዩን። ባይገላግሉን ኖሮ ግን አንድ ከፉ ነገር መፈጠሩ አይቀርም ነበር።

እኔ የገበሬ ልጅ ስለሆንኩ ፍትሕ ማጣት ምን ያህል መጥፎ ነገር እንደሆነ አውቃለሁ። አባቴ የነገረኝንና ያየሁትን አስታወስኩና በዚያን ወቅት ደግሞ ከሕዝብ ጎን መቆም ስላልቻልኩ፣ እልህ ያዘኝ። በረሐ የወጣሁበት ዋና ዓላማም ይሄ ነበር፤ ምንም ማድረግ ስላልቻልኩ በጣም በግኛለሁ። የጋንታዎ መሪ ጌትነት ከእኛ ጋር ስላልነበረ ሐላፊነቱ የኔ ነው። መወሰን የሚችለው ግን የጋንታዎ የፖለቲካ ሐላፊ ስለሆነ የእርሱ ምላሽ ደግሞ የግዴለሽነትና ከዓላማችን የሚያርቀን ሆኖ ስለታደኝ አልተዋጠልኝም።

ከእርሱ እንደተለየሁ የሰውየው አሽከሮች ውጪ ለነበሩ ለባላት፣ ምግብ እያዘኑ ነበርና ወደ እኛም ጋንታ ይዘው መጡ። ምናልባት ያመጡት ምግብ ከመንደሩ ነዋሪ በማስገደድ የተሰበሰበ ሊሆን ይችላል ብዬ ስላሰብኩ አሽከሮቹን አመናጭቆ ከአመጡት ምግብ ጋር እንዲመለሱ አደረግኳቸው።

የጋንታዎ አባላት የአብደላ መልስ ስላልተዋጠልን ተቃውሞአችንን ለመግለጽ አኩረናን፣ የሰውየው አሽከሮች ያመጡልንን ምግብ አንበላም ብለን መመለሳችንን፣ የመንደሩ ነዋሪዎች ሲያውቁ፣ በአቋማችን ተደስተው በገዛ ፈቃዳቸው፣ ከየቤቱ ምግብ አሰባስበው ይዘውልን መጡ። ምግቡን ስንበላ ሁሉ አብደላን በነገር እያበሸቅን ሕዝባዊ ድጋፍና የግፈኞች ድጋፍ እንደደረገ ወጥና እንደሸሮ የጣዕም ልዩነት አላቸው እንባባል ነበር። እርሱ ግን እንገቱን ቀና ሳያደርግ ዝም ብሎ ነበር የሚባለው። ምናልባትም በሠራው ሥራ ተጸጽቶ ይሆናል ብዬ አሰብኩ።

ሀምባራን ለቀን ስንወጣ ያለፍነው በአብራ ጣሰው ደጅ ላይ ስለነበር እያንዳንዳችንን እየጨበጠ "ደንና ሁኑ አይዟችሁ!" እያለ ተሰናብተን።

***

በተከዜው ጉዟችን ላይ የአየር ወለድ አባል የነበረው፣ መቶ አለቃ ፍጹም ገና ከዳሞ መንቀሳቀስ ስንጀምር አንሥቶ የጋንታ አመራሮችን ለብቻችን እየሰበሰበ አንዳንድ የወታደራዊ ሥልጠናዎችን ይሰጠን ነበር። ጅዶ፣ ካራቴ ፣ ደምፅ በሌለው መሣሪያ መጠቀም፣ ጠላትን በማፈን ማስቀረት፣ ለተወሰነ ጊዜ ትንፋሽን መሰወር፣ እንዲሁም የሰወርነውን ትንፋሽ መመለስና የመሳሰሉትን አስተማረን። የመቶ አለቃ ፍጹም፣ ጠንቃቃ፣ ጥሩ የሆነ ወታደራዊ እውቀትና አቋም የነበረው ጓድ ነበር።

ከሀምባራ ተነሥተን ስንጓዝ ውላን አንድ ቦታ አደርገና ተከዜን በጠዋት ለመሻገር በሌሊት መንገድ እንድንጀምር ተደረገ። ምንክልባትም በረሐማ የአየር ሁኔታ በመሆኑ ፀሐይዋ ከመበርታቷ በፊት ቁልቁል ወርደን ዳጉቱን ስንወጣ እንዳንደከም ተብሎ ይመስለኛል። ደን የበዛበትን አካባቢ አለፍንና አስኪኑን ድረስ ተጓዥን። ወደ ተከዜ ወንዝ ስንጠጋ አብደላ ከአኔ በፊት ያልፍ ስለነበር መነጋገር ጀመርን። በአብራ ጣሰው ምክንያት ብዙ ተጨቃጭቀን የነበረበት ሁኔታ ገና ስላልበረደልኝ ሆነ ብዬ እንደገና አነሣሁብት።

"የእኛ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊዎች ለሕዝብ ነው የምንቆመው እያላችሁ ታስተምራላችሁ። እናገተ ግን ሕዝብ ሲጮህ ዝም ትላላችሁ። ከፊውዳሎች ጋር አብሮ መሆን ምንድነው ስንል ዝም እንደንል ታደርጉናላችሁ። ዓላማችሁን ምን ያህል እንደምታውቁት ያጠራጥራል" እያልኩ የተቋጠረ ብሎኝ አወረድኩብት። እርሱ መናደዱ በያሰታውቅም ምንም መልስ አልሰጠኝም። መልስ ስላልሰጠኝ ደግሞ የበለጠ ተናደድኩና ሌላ ማናደጃ መንገድ መፈለግ ጀመርኩ። "ሌላ ደግሞ ልንገርህ፤ እናገተ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊዎች ወያኔ ጠባብ ነው፤ በመደብ ትግልም እያምኑም ትላላችሁ። ትናገትና ግን 'በመደብ ትግል እናምናለን' ሲሉ ሰማናቸው ..." ብዬ ተናግራ ሳልጨርስ፣ ዝም ብሎ የነበረው አብደላ አንገቱን ቀና አድርጎ መናገር ጀመረ።

"አንተ እኮ፣ መጀመሪያም ተሳስተህ ነው ወደ እኛ የገባሽው!" አለኝ። ያንን የተናገረው የትግራይ ልጅ ስለሆንኩ መሆኑን አውቆላሁ።

“እኔ ተሳስቼ አልገባሁም፤ እንተ ነህ የተሳሳተከው” አልኩትና ትንሽ ተጨቃጨቅንና እኔም እርሱም ስሜታዊ እንደሆንን ተለያየን።

ከዘንዶ፣ ከአባብና ከአዘም እንድንጠነቀቅ እየተነገረን ተከዜን ተሻገርን። መጀመሪያ ዋና በደንብ የሚችሉ የተወሰኑ ጓዶች አሰሳ ካደረጉና አካባቢውን ዞረው ካጣሩ በኋላ ነበር ሌሎቻችን የተሻገርነው። ከዚህም በተጨማሪ ሌሎች ጓዶችም ወደ ዳገት ላይ ወጥተው ሽፋን ሲሰጡን በስተጀርባም በኩል እንዲሁ ሌሎች ጓዶች ተመድበው ተጠንቅቀን ነበር ያለፍነው። የተራብ ዘንዶ በመገንዳችን ላይ እንድንበረ የሰማሁት በኋላ ነው። እኔ አላየሁትም። በአካባቢው የነበረ እንደ አዳኝ ዘንዶው ዛፍ ላይ ተንጠልጥሎ በማየቱ ለጓዶች በስተቀኝ በኩል ዘንዶ መኖሩን በመገንጠ “ተጠንቀቁ” የሚለው መልእክት እየተላለፈ እኔ ዘንዶ ደረሰ። ከእኔ በፊት የነበረው ታደሰ የሚባል ሐኪም ግን ዘንዶውን አይቶታል። የመጨረሻ መስርአ(የሰልፉ መጨረሻ) ላይ ስለነበርኩኝ እኔ ስደርስ ዘንዶው ቦታውን ለቅቆ ሄዶ ነበር።

ቀኑን ሙሉ ስንሄድ ውለን ወደ ማታ ላይ ጸለምት ወረዳ ውስጥ አጨር ገባን። አጨር እንደገባን ከበጌምድር ጓዶች መጀመሪያ ያገኘነው አባ አያሌው የሚባል የከፍለ ሕዝብ አባል ነበር። አባ አያሌውን በአካባቢው ላይ የሚሠሩ አራት የሚሆኑ ብረት የያዙ ገበሬዎች አስከትሎ አገኘነው። በሁለተኛው ቀን ጡርስጌ ገባን። መግባታችንን ሲሰሙ የበጌምድር ጋንታዎች በሙሉ ወደ እኛ መጡ። ብዙ ሽፍቶች ይዘው ነበር። ከሽፍቶች የነጠቋቸው ከብቶችም ነበሯቸው። በመሆኑም በሬዎች አረዳልንና ከጎንደር ጓዶች ጋር ስንቀላቀል በትልቅ ድግስና በመዘመርም በታጀበ ሞቅ ያለ መስተግግዶ ነበር። ከዘመርኛቸው መዘመርቸው ውስጥ “ኢንተርናሲዮናል፤ የዓለም ሠራተኞች ተባበሩ” የሚለው መዘመር፣ በትግርኛ፣ በአማርኛና፣ በአሮምኛ ተዘምሮአል። እያንዳንዱ ሌላ ቋንቋ የሚችል ጓድ በቋንቋው ይዘምራል። በዚያም ምክንያት የቅልቅላችን በዓል የደመቀ ሆነ። በዚያ

ዓይነት ሁኔታ ለሦስት ቀን ከቆየን በኋላ በጉዞ የደከመውን ሰውነታችንን በደንብ አሳርፈን ታደስን።

ከቅልቅሉ ዕረፍት በኋላ መጀመሪያ የተንቀሳቀሰነው ወደ ዲማ ገበያ ነበር። ዲማ ገበያ ሄደን ሀገር ያስቸገሩ የተባሉ ሽፍቶችን ያዘንና በቁጥጥራችን ስር አቆይተን ከሦስት ቀናት በኋላ ችሎት (ትሪቢዩናል) ተቋቁሞ በሽፍቶቹ ላይ የዳኝነት ውሳኔ ተላለፈ። ዳኝነቱ ዲማ ላይ እንዲሆን የተመረጠበት ምክንያት የቆላውን ምድር ከደጋው ጋር የሚያገናኝ ትልቅ ገበያ ስለሆነና ብዙ ሕዝብ ስለሚሰበሰብበት ነበር። እያንዳንዱ ሽፍታ ወደ ገበያው ተወስዶ ግርፋት የተወሰነበት ተገርፎ፣ በይቅርታ የሚታለፈው፣ በሕዝብ ፊት ምሕረት ጠይቆ፣ አብዛኞቹ ተለቀቁ። የተቀሩት ከባድ ወንጀል የፈጸሙ የተባሉትን ደግሞ ከአኛው ጋር አስቀርተን ይዘናቸው ሄድን።

አዲ ሰላም ገባን፤ ከአዲስ ሰላም እንደታለፈ በስተምዕራብ በኩል ገደልና ጫካ ነው። እሱን አልፈን ወደ ግልቤና ሄድን። ግልቤና እንደደረሰን ሞት ተፈርዶባቸው የነበሩት ሽፍቶች ፍጻሜ ሆነ። ከግልቤና ቀጥሎ ጉዞአችን ወደ ድልበዛ ነበረ፤ ድልበዛ የበየዳ ሥላሴ ዋና ከተማ ናት። ከግልቤና ተነሥተን በጣም ብርዳማ የሆነ እንደ መንደር አደርን፤ ብርዳን ለመከላከል ሌሊቱን ሙሉ እሳት እያነደድን ነበር ያደርነው። በሌሊት ተነሥተን ለሰባት ሰዓታት ያለማቋረጥ ተጉዘን ራስ ዳሽን ተራራ ፊት ለፊት በስተደቡብ በኩል ያለውን ተራራ ወጥተንና ወርደን አፋፍ ላይ ደረስን።

የራስ ዳሽን ተራራ ጫፉ በጉም የተሸፈነ ነው። ይህ ተራራ በከፍታው ከኢትዮጵያ ትልቁ ተራራ ከአፍሪካ ሦስተኛ ሲሆን ከፍታው ከ4550 ሜትር በላይ ነው። የራስ ዳሽን ሌላው መጠሪያው ራስ ደጀን ይባላል። የሰሜን ተራራ ፓርክ የሚገኘው በዚህ ክልል ውስጥ ነው። በዚህ ፓርክ ደግሞ፣ በኢትዮጵያ ብቻ የሚገኙ እነ ዋልያ አይቤክስ፣ ገላዳ ባቡንና የሰሜን ቀበሮ የሚገኙበት ቦታ ነው።

የተራራው ሰሜናዊ ክፍል በተከዜ ገባሮች የተሸረሸረ ነው። በስተምዕራብ በኩል ደግሞ ሌላው የ4510ሜትር ከፍታ ያለው የባቱ ተራራ ይገኛል።

አፋፍ ከደረሰን በኋላ ከተራራው በታች ወርደን ድልበዛ በቀን ደረሰን። ወደ ከተማው ስንገባ የፖሊስና የወረዳው ባለሥልጣኖች በከተማው ውስጥ አልነበሩም። መምጣታችንን አስቀድመው ሰምተው ስለነበረ ሸሽተው ሄደዋል። የወረዳ ገዢው ግራዝማች ናደው በዛው እንደወጡ ወደ ኢዲዩ መቀላቀላቸው ይነገራል። ወታደሮቹ ግን የሄዱት ወደ ጃንአሞራ እንደሆነ ሰማን። ከተማው ውስጥ ለሁለት ቀናት ቆይተን የቅስቀሳና የማደራጀት ሥራ ከሠራን በኋላ ወደ ጃንአሞራ በኩል ሄድን። ጃንአሞራም አንዲሁ ለሁለት ቀናት የፖሊስ ቅስቀሳ አደረግን።

ከሕዝቡ መካከል ሌሊት እየተሰበሰቡ እኛን ለመውጋት የሚማከሩብን መኖራቸውን ስለሰማን በጥንቃቄ ነበር የምንገባቸው። እኛ ወሬው በደርሰንም እነርሱ አንድ ነገር አስካላነሱ ድረስ በእኛ በኩል ምንም ላለማድረግ ወሰነን ሁኔታውን በሰላም አለፍነው።

ጃንአሞራን ወደቀኝ ትተን እስላም፤ የሚባል ቦታ ደረሰን። ዕለቱ የገበያ ቀን ነበረ፤ በጠዋት ስንገባ በየቦታው ድንኳን ተተክሎ ለቀስተኞች ያሉበት ለቀሶ ቤቶች ተመለከትን። ምክንያቱን ስንጠይቅ ባለፉት ሁለትና ሦስት ቀናት ውስጥ የደርግ መንግሥት በጎንደር ከተማ ተማሪዎችን ስለረሸነ፤ ልጆቻቸው የሞቱባቸው ቤተሰቦችና ዘመዶቻቸው ሐዘን ተቀምጠው እንደሆነ ነገሩን። ወሬውን ስንሰማ በጣም ነበር ያዘንነው። እስላም፤ ሙስሊሞችና ክርስቲያኖች በአንድ ሆነው የሚኖሩበት መንደር ነው።

ከእስላም፤ ከወጣን በኋላ፤ ወደመና ወንዝ ስንወርድ በኩብት እርባታ የሚተዳደሩ አርብቶ አደሮች አገኘን። ከእነርሱ ላይ ፍየሎች ተገዙና ታረዱ፤ ዐረፍ ብለን ምሳችንን በመብላት ላይ እያለን፤ ሬዲዮ የያዙ ጓዶች ከቢቢሲ ሬዲዮ

ጣቢያ ዜና ያዳምጡ ነበር። አዲስ አበባ ቤተመንግሥት ውስጥ ተኩስ እንደሚሰማና፤ ደርጎች እርስ በራሳቸው እንደተጨረሱ ሲናገር ሰምተው፤ የሁላችንንም ልብ አቆሙት። የኢትዮጵያ ሬዲዮ ሰንክፍት "ከመንግሥት የተሰጠ መግለጫ ስላለን እንደደረሰን በምሽቱ ፕሮግራማችን እናቀርባለን" ይላል። እውነቱን እስከንሰማና መጨረሻውን እስከናውቅ በጣም ጓግተን ቀኑ አልመሸ አለን። የተባለው ሰዓት ደርሶ የኢትዮጵያ ሬዲዮ ሰንሰማ ተፈሪ በንቴና ሻምባል ጥገሰን ጨምሮ ልዩነት የነበራቸው ሦስት የደርግ አባላት በመንግሥቱ ኃይለማርያምና በደጋሬዎቹ እንደተገደሉ ተገለጸ። የመንግሥቱ ኃይለ ማርያም ቡድን የደርግን ስልጣን ጠቅልሎ በእጁ አደረገ ማለት ነው እየተባባሉ አንዳንድ ጓዶች በድርጊቱ አደገኛነት ላይ ይወያዩ ነበር።

በማግስቱ ረቡዕ በጃንአሞራ በኩል አድርገን የመናን ወንዝ ተሻግረን ወደ ሐሙሲት ለመሄድ ተነሣን። በጫካ ውስጥ ስናደርጥ የሚዳቆዎች መንጋ አገኘንና ሁላችንም ለማደን ተሯሯጥን። አንድ ሁለቱን ገድለን ቆዳቸውን ገፈፍንና፤ ስጋቸውን ይዘን፤ ወደሚቀጥለው መድረሻ ቦታችን ሄድን። ነገር ግን የደረሰንበት አካባቢ ነዋሪዎች ወግ አጥቂና ጂሚ የአርቶዶክስ ክርስትና ሃይማኖት ተከታዮች የሚበዙበት መሆኑ ስለተነገረን ስጋውን አሸን ማሳደርና በስጋታው ጠዋት መብላት ግድ ሆነ።

ረቡዕ ስንጓዝ ውለን ሐሙስ ዕለት ሐሙሲት ደረሰን። ከተማዋ ሐሙሲት የተባላችው ሐሙስ ቀን የሚውል ትልቅ ገበያ የሚገኝባት ቦታ ስለሆነች ነው። ሐሙሲት ስንገባም ወረዳ ገዢውም ሆኑ ፖሊሶች በከተማው ውስጥ አልነበሩም። ስለዚህ ምንም የሚያስናክል ኃይል ስላላጋጠመን ተረጋግተን ስተት ብለን ገባን። ዕረፍት ስናደርግ በአደን ያገኘነውን ስጋ ጠብሰን ለመብላት በቅርብ ገገኘነው አንዱ ቤት ጎራ ብለን ብረት ምጣድ እንዲያውሱን ጠየቅናቸው። "በአካባቢው ስለማትታወቁ ተጠንቀቁ" የሚል ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶን ስለነበር ባለፍንባቸው ቦታዎች ሁሉ በምናደርገው ግንኙነት ችግር እንዳይፈጠርብን እንጠነቀቅ ነበር።

እንዲሁም ማኅበረሰቡ በእኛ ላይ ያለው ግምት ስለማይታወቅ ከጥላቻ ጋር የተያያዙ አስተያየቶችም ሊያጋጥሙን እንደሚችሉ እየገመትን ራሳችንን አዘጋጅተን ነበር።

ምጣዱን እንዲያውሱን የጠየቅንበት ቤት ያገኘናቸው ሴት የመደናገር ስሜት ነበረባቸው። “እናንተ እነማን ናችሁ?” ይላሉ ብለንም ገምተን ነበር። ምንም ጥያቄ አላቀረቡም፤ ሴትየዋ እያዘጋጀን የነበረውን ስጋ ተመለከተና ከበራፋቸው፣ ወደሜዳው ወጥተው “አምጡት እኛ አንጠብሰላችኋለን” አሉን።

እኔም “ብረት ምጣዱን ከሰጣችሁን እንደትልቅ ርዳታ ነው የምንቆጥረው፣ ለመጥበብ ግን እናንተን ማስቸገር አንፈልግም” ብዬ ምጣዱን ብቻ እንዲያመጡልን ጠየቅኳቸው።

“እር በጭራሽ አይሆንም! ትግሉ የሁላችንም አይደለም እንዴ? ይቺን እንኳ እናግዛችሁ አንጂ?” ሲሉን ሁላችንም ተደናግጠን መተያየት ጀመርን።

ከአነጋገራቸው ማን መሆችንን ብቻ ሳይሆን ዓላማችንን ጭምር በደንብ እንደሚያውቁ ገባን። አነጋገራቸውን ስንሰማ በአንድ በኩል ግራ መጋባት በሌላ በኩል ደግሞ በውስጣችን ትልቅ ደስታና ኩራት እየተሰማን፤ “ምንድነው ነገሩ? እንዴት ሊሆን ቻለ?” እየተባባልን መልስ የሌለው ጥያቄ መጠያየቅ ጀመርን።

“ማን ነገረህ?”

“ወፍ ነገረኝ”

“አረኛ ምን አለ...”

መልሱን ያገኘነው ትንሽ ቆይቶ ከመጣ አረኛ ከሚመስል ወጣት ልጅ ነበር። የልጁ መኖሪያ ምጣድ ከተዋሰንበት ቤት ኅረቤት ነበር። የሚኖርበት ቤትም የጓዶች ቤት መሆኑን ነገረን። ከአርሱ ጋር በገበሬ አካባቢ ለቅስቀሳና ለማደራጀት ሥራ ከጎንደር የመጡ ሦስት ጓዶችም አብረው ይኖራሉ። ይህን

ስንሰማ ሙሉ ነጻነት ተሰምቶን ከእነርሱ ጋር ስንጨዋወት በማደራቸንም ስለአካባቢውና ሌላም ብዙ ጠቃሚ መረጃዎችን ሰጡን።

***